Jack London

YAŞAMAK HIRSI

VARLIK YAYINLARI

JACK LONDON

YAŞAMAK HIRSI

Çeviren:
MEHMET HARMANCI

ÜÇÜNCÜ BASILIŞ

VARLIK YAYINEVİ
Ankara caddesi, İstanbul

VARLIK BÜYÜK CEP KİTAPLARI : 193

Varlık Yayınları, sayı: 839
İstanbulda Ekin Basımevinde basılmıştır.
Ağustos, 1961

YAŞAMAK HIRSI

(Love of life)

Her şeyin sonunda işte bu kalacak —
Yaşadılar ve oynadılar:
Oyunun bir kısmı hep kazanılacak,
Boyasız kaldığı halde zarlar.

Yamaçtan aşağı topallıyarak indiler; önde giden kaya-ların üstünde ayağı kayarak düştü. Yorgun ve mecalsizdiler; yüzlerinde uzun zamandanberi tahammül edilen sıkıntıların gergin, sabırlı ifadesi vardı. Omuzlarına bağlı battaniyeleri ile yükleri ağırdı. Alınlarından geçen meşin bir bağ bunları taşımalarına yardım ediyordu. Herikisinin de tüfeği vardı. E-ğilmiş vaziyette, omuzları, başları ilerde, gözleri yerde yürü-yorlardı.

İkinci adam, "O depoda bıraktığımız kurşunlardan hiç olmazsa ikisinin şimdi burada olmasını ne kadar isterdim" dedi.

Sesi üzgün ve son derece ifadesizdi. Şevksiz konuşuyordu; kayaların üzerinde akan bulanık derenin öbür kıyısına ge-çen birincisi hiç cevap vermedi.

Öteki adam onun peşinden gidiyordu. Suyun, bacaklarını ağrıtacak, ayaklarını hissiz bırakacak kadar soğuk olması-na rağmen ayakkabılarını çıkarmamışlardı. Suyun ayakla-rına şiddetle çarptığı zamanlar ayakta durabilmek için ça-balıyorlardı.

Arkadan gelen adam düz bir kaya üzerinde kaydı, dü-şer gibi oldu, acı bir çığlık kopararak şiddetle kendini top-ladı. Baygınlık geçiriyordu, serbest elini sanki havaya tutu-nacakmış gibi öne uzattı. Doğrulduğu zaman ileri doğru bir adım attı, fakat tekrar sendeledi, düşer gibi oldu. Sonra kı-mıldamadan durarak, bu esnada başını bile çevirmemiş olan öteki adama baktı.

Kendi kendine müzakere eder gibi bir dakika kadar ses- siz durduktan sonra bağırdı.

"Hey Bill, bileğim burkuldu."

Bill bulanık suların içinde yürümeğe devam etti. Arkası- na bakmadı. Adam onun gidişini seyretti; yüzü her zamanki gibi ifadesizdi ama gözlerinde yaralı bir geyiğin bakışı vardı.

Öteki adam topallayarak ilerdeki yamaca tırmandı, ar- kasına bakmadan dosdoğru yoluna devam etti. Irmaktaki adam onu gözleriyle takip ediyordu. Dudakları, üstlerindeki koyu tüylerin sallandığını belli edecek derecede titriyordu. Onları ıslatmak için dilini dışarı çıkardı.

"Bill!" diye bağırdı.

Bu, tehlikeye düşmüş cesur bir adamın yalvaran haykı- rışı idi, fakat Bill'in başı geri çevrilmedi. Adam onun kaba bir şekilde topallıyarak sendeleyen adımlarla tepenin üzerinde uzaklaşmasını seyretti. Zirveden geçip kaybolduğunu gördü. Sonra gözlerini çevirerek Bill gittikten sonra kendisine kalan bu dünya parçasını gözden geçirdi.

Ufuk çizgisine yakın bir yerde, hemen hemen sis ve bu- harla kaplı güneş donuk donuk parlıyordu. Adam sağlam ba- cağı üzerine yaslanarak saatini çıkardı. Saat dörttü; mevsim de Temmuzun sonu yahut Ağustosun başı olduğundan -tari- hini ancak bir iki haftalık farkla biliyordu- güneşin kuzeyba- tıyı gösterdiğinin farkındaydı. Güneye baktı ve o çıplak te- pelerin ardında Great Bear Gölünün bulunduğunu düşündü; aynı zamanda o istikamette kutup dairesinin Canadian Bar- rens'i kestiğini de biliyordu. Oraya hiç gitmemişti ama yerini bir kere Hudson's Bay Kumpanyasının haritalarında görmüş- tü.

Etrafını tekrar gözden geçirdi. Gönül ferahlatıcı bir manzara değildi. Dört bir yanı alçak ufuk çizgisi ile kaplıydı. Bütün tepeler alçaktı. Ne ağaç vardı, ne çalı, ne de ot - göz- lerine âni bir korku veren muazzam ve müthiş bir boşluktan başka hiç bir şey yoktu.

Birkaç kere "Bill' diye fısıldadı. "Bill, Bill!"

Bu sonsuzluk dayanılmaz bir kuvvetle omuzlarına yükle- niyor, dehşetiyle onu vahşice eziyormuş gibi bulanık suların ortasına çömeldi. Sar'aya tutulmuş gibi titremeye başladı, tü- feği elinden düştü. Bu onun kendine gelmesine yardım etti. Korkusu ile savaştı, kendini topladı, silâhını bulanık sulardan

çıkardı. Ağırlığın bir kısmını burkulmuş bileğinden aktarmak için yükünü sol omuzuna daha fazla kaydırdı. Sonra, çok ağır ve dikkatli, sancı ile kıvranarak kenara çıktı.

Duraklamadı. Ağrıya aldırmadan, deliliğe yakın bir ümitsizlikle arkadaşından daha gülünç bir şekilde sendeleyip topallayarak, ardında arkadaşının kaybolduğu tepeye tırmandı. Zirvede hayatsız, bomboş bir vâdi gördü. Korkusu ile tekrar mücadele etti, yendi, yükünü sol omuzuna daha ziyade itti ve tepeden aşağı yürüdü.

Vâdinin tabanı, sathındaki sünger gibi yosunların emdiği sularla ıslaktı. Her adımda ayaklarının altından sular fışkırıyor, ayağını kaldırdığında kavramalarını istemiyerek gevşettikleri zaman çıkan emme sesi işitiliyordu. Taştan taşa atlıyor, yosun denizinde adacıklar gibi çıkmış kaya parçalarına basıyor, öteki adamın ayak izlerini takip ediyordu.

Yalnız olduğu halde kaybolmuş değildi. İlerde küçük bir gölün etrafında bodur ağaçlıklara, oranın diliyle "titchin nichilie" dedikleri "küçük ağaçlar memleketine" raslıyacağını biliyordu. İşte bu göle suları bulanık olmayan küçük bir dere akardı. O derenin kenarında taze sazlar vardı -bunu çok iyi hatırlıyordu- fakat ağaç yoktu. İşte o dereyi bir çatala gelinceye kadar takip edecekti. Orasını geçecek ve batıya doğru akan bir başka dere bulana kadar yürüyecekti. Bunu da döküldüğü Dease nehrine kadar takip edecekti. Orada bir oyuğun içinde üstü taşlarla örtülmüş tersine çevrill bir sandal bulacaktı. Bu oyukta boş tüfeği için cephane, balık oltaları, küçük bir ağ, hasılı yiyecek bir şey avlamak için lüzumlu her vasıta vardı. Ayni zamanda, çok değilse bile biraz un, bir parça tuzlu et ve fasulya bulacağını da biliyordu.

Bill onu orada bekliyor olmalıydı; kayıkla Dease nehrinden güneye Great Bear gölüne ineceklerdi. Günler soğumaya başlayıp kış onları boş yere kovalarken, onlar güneye, durmadan güneye, ağaçların yüksek olduğu, tükenmez yiyecek bulacakları Hudson Bay Kumpanyasının sıcak bir istasyonuna gideceklerdi.

Adam ilerlerken bunları düşünüyordu. Vücudu ile olduğu kadar zihniyle de çabalıyor, Bill'in onu terketmediğini, nehrin kenarında onu bekliyeceğini düşünmeğe çalışıyordu. Bunu düşünmeğe mecburdu, zira aksi takdirde ileri gitmek için uğraşmaya sebep yoktu, olduğu yere uzanır ölümü beklerdi. Ku-

zeybatıda donuk güneş yavaş yavaş batarken adam, Bill'le beraber kışa yakalanmamak için güneye kaçışlarının her merhalesini hatırladı. Oyuktaki ve Hudson Bay Kumpanyasındaki yiyecekleri tekrar tekrar düşündü. İki gündenberi ağzına bir şey koymamıştı; bundan çok daha uzun bir müddettenberi ise istediklerini yiyemiyordu.

Ara sıra eğiliyor böğürtlen topluyor, ağzına atıp çiğniyor, yutuyordu. Böğürtlenler biraz suyla sarılmış çekirdeklerden ibarettirler. Suyu ağızda erir gider, çekirdekler acı ve serttir. Adam bunlarda hiç bir gıda olmadığını biliyor ve yine de onları bilgiden ve tecrübeden daha kuvvetli bir ümit ve sabırla çiğniyordu.

Saat dokuzda ayağının parmağını sert bir kayaya çarptı ve sırf yorgunluk ve zayıflıktan sendeleyerek düştü. Bir zaman kımıldamadan öyle yattı. Sonra arkasındaki yükü sıyırarak oturma vaziyetine geçti. Karanlık henüz tamamiyle basmadığından etrafta yosun parçacıkları aradı. Kâfi miktarda toplayınca bir ateş, tüten, isli bir ateş yaktı ve üzerine kaynaması için bir teneke su koydu.

Yükünü açınca ilk işi kibritlerini saymak oldu. Altmış yedi taneydiler. Emin olmak için üç kere saydı. Muhtelif kısımlara böldü, yağlı kâğıtlara sardı; bir paketi boş tütün kesesine, birini yırtık şapkasının seridi arasına, üçüncüsünü de gömleğinin içine koydu. Hepsini yerleştirdikten sonra bir korkuya tutuldu, üçünü açarak yeni baştan saymıya başladı. Altmış yedi taneydiler.

Islak çoraplarını ateşte kuruttu. Çarıkları ıslak paçavralar halindeydiler. Kalın çorapları yer yer yırtılmış, ayakları kanlıydı. Bileği çok ağrıyordu, dizinin kalınlığında şişmişti. İki battaniyesinden birinin bir parçasını yırtarak bileğine sıkıca doladı. Öteki parçaları da ayaklarına çorap ve çarık vazifesini görsünler diye sardı. Sonra buharlaşmıya başlıyan suyu içti, saatini kurdu, battaniyelerinin arasına girdi.

Ölü gibi uyudu. Kısa süren geceyarısı karanlığı gelip gitti. Güneş kuzeydoğudan yükseldi - daha doğrusu gün oradan doğdu, zira güneş kurşuni bulutlar arasında gizli idi.

Saat altıda uyandığı zaman kımıldamadan sırtüstü yatmağa devam etti. Kurşuni göğe baktığı zaman aç olduğunu hissetti. Yana dönünce bir hırlama işiterek ürktü, ona merakla bakan bir erkek geyik görmüştü. Yirmi metre bile ötede de.

ğildi; adamın aklına ateşte kızarmış geyiğin hayali ve lez. zeti geldi. Gayri ihtiyarî boş tüfeğine uzandı, tetiği çekti. Hayvan soluyarak oradan uzaklaştı.

Adam küfrederek boş tüfeği elinden fırlattı. Ayağa kalkmıya çalışınca yüksek sesle inledi. Bu güç bir işti. Maf. salları paslı menteşeler gibiydi. Yataklarında sürtünüyorlar, hareket etmek için irade kuvvetine ihtiyaç oluyordu. Nihayet ayağa kalktığı zaman birkaç dakika da dik durmak için uğ. raştı.

Küçük bir tümseğe çıkarak etrafına göz gezdirdi. Ne bir ağaç vardı, ne de bir çalı; sadece kurşunî kayalar, gölcükler, dereciklerle bölünen boz bir yosun denizi. Gökyüzü kur. şunî idi. Ne güneş, ne de güneşin izi vardı. Neresinin kuzey olduğunu bilmiyordu, şimdi bulunduğu yere bir gece ev. vel nereden geldiğini unutmuştu. Fakat kaybolmuş değildi, bunu biliyordu. Yakında küçük ağaçlar memleketine gelecek. ti. Orasının uzakta olmadığını, sol tarafında, yakında, belki de şu karşıdaki alçak tepenin ardında olduğunu hissediyordu.

Geri dönerek eşyalarını topladı. Saymadı ama kibrit pa. ketlerinin yerli yerinde durup durmadıklarını kontrol etti. Sıra geyik derisi heybeye gelince durakladı. Bu büyük bir şey değildi, iki avucu arasına sığardı. Fakat hemen hemen diğer bütün eşyalarının yekûnu kadar -yedi buçuk kilo falan- geldi. ğini biliyordu. Onu düşündüren buydu. Nihayet heybeyi bir kenara bırakarak yükü bağlamıya başladı. Bir ara heybeye bakmak için durdu. Sonra etrafına, sanki ıssızlık onu soyma. ya çalışıyormuş gibi meydan okuyan bir bakışla bakarak ace. le ile yerden kaldırdı; güneye doğru yürümeye başladığı za. man heybe de sırtındaki dengin içindeydi.

Arada bir böğürtlenleri yemek için duraklıyarak sola doğru yürüdü. Bileği sertleşmiş, topallaması artmıştı ama bu. nun acısı midesinin ağrısı yanında hiç kalıyordu. Açlığın pen. çeleri keskindi. Böğürtlenler bu kemirmeye bir şey yapama. dıkları halde dilini ve damağını yaralıyorlardı.

Önünde kayaların üzerinden bir kaç armağan kuşu "ker. ker - ker" diye haykırarak uçtu. Taş attıysa da isabet etti. remedi. Yükünü yere bırakarak bir kedi gibi onları takibe baş. ladı. Sivri taşlar pantalonunu deliyor, dizleri arkasında bir kan izi bırakıyordu; fakat açlığın verdiği acı kaybolmuştu. Elbi. sesinin sırılsıklam olmasına, vücudunun üşümesine aldırmıya.

rak ıslak yosunların arasına yattı; yiyecek için duyduğu acı o kadar fazlaydı ki bunun farkına varmamıştı. Kuşlar önünde uçuyor, dönüyor: "ker _ ker" diye ötüşleri kendisiyle alay ediyormuş gibi geliyordu ona. Adam onlara ayni sesi çıkararak bağırdı, küfretti.

Bir keresinde her halde uyumakta olan bir kuşa rasladı. Kayalar arasındaki yuvasından yüzüne doğru fırladığı ana kadar onu görmemişti. Kuşun fırlayışı kadar sür'atli ve korkunç bir hamle yaptı ise de elinde ancak üç tüy kaldı. Arkasından uçuşunu seyrederken sanki ona çok büyük bir kötülük yapmış gibi hayvandan nefret etti. Sonra geri dönerek yükünü omuzladı.

Gün ilerledikçe hayvanların daha bol olduğu ovalardan geçiyordu. Yirmi tane kadar geyik üzüntü verecek kadar yakından geçtiler. İçinde ,onları geçeceğine emin bir kat'iyetle arkalarından koşmak için delice bir arzu duydu. Önüne ağzında bir kuş yaşıyan bir tilki çıktı. Adam bağırdı. Bu korkunç bir çığlıktı, fakat ürkerek kaçan hayvan avını düşürmedi.

Öğleden sonra, süt renginde kireçli, kenarında sazları olan bir dere boyunca yürüdü. Bu sazları diplerinden yakalıyarak topraktan bir çivi başı büyüklüğündeki köklerini çekti. Yükünü bırakarak, elleri dizleri üstünde emekliye emekliye sazlığa girdi ve yarı ölü bir hayvan gibi geviş getirmeğe başladı.

Çok yorgundu, sık sık dinlenmek, yatıp uyumak istediği halde küçük ağaçlar memleketine erişmek arzusu kadar açlığının tesiri ile de yoluna devam ediyordu. Küçük su birikintilerinde kurbağa, toprağı tırnaklarıyla kazarak solucan aradı; ne kurbağaların, ne de solucanların bu kadar kuzeyde yaşamadıklarını bildiği halde.

Her su birikintisini boş yere araştırdıktan sonra, alaca karanlık basınca böyle bir yerde küçük bir balık keşfetti. Kolunu dirseğine kadar suya daldırdıysa da balık kaçtı. İki elini birden sokunca dipteki çamurları karıştırmıştı. Telâşından içine düşerek beline kadar ıslandı.. Balığı göremiyecek kadar bulanan suyun durulmasını beklemiye mecbur oldu.

Kovalama tekrar su bulanana kadar devam etti. Fakat artık bekliyemezdi. Tenekesini çıkararak suyu boşaltmıya başladı. İlk önceleri deli gibi uğraşıyordu; suyu o kadar yakın bir mesafeye fırlatıyordu ki, kendi ıslandığı gibi, hepsi tekrar

havuza boşalıyordu. Sonra, kalbi kaburgalarına değecek gibi çarptığı, elleri titrediği halde sakin olmağa uğraşarak daha dikkatle çalıştı. Yarım saat sonra havuz hemen hemen boşalmıştı. Bir tenekecik bile su kalmamıştı. Balık da meydanda yoktu. Taşlar arasındaki bir yoldan yandaki daha büyük bir gün bir gece de çalışsa boşaltamıyacağı- diğer bir su birikintisine kaçmıştı. Bunu evvelden bilseydi deliği iki başta kapatır, balığa sahip olurdu.

Böyle düşünerek ıslak toprağın ortasına oturdu. Önce hafif hafif kendi kendine, sonra da yüksek sesle onu çeviren insafsız ıssızlığa karşı ağlamağa başladı. Uzun bir zaman hıçkırıklarının tesiriyle titredi durdu.

Ateş yakıp, teneke teneke su içerek ısındı ve bir gece evvel yaptığı şekilde yatağını kayaların üzerine yaydı, saatini kurdu. Battaniyeler ıslak ve yapışkandı; bileği sancıyordu, fakat o sadece aç olduğunun farkındaydı ve rahatsız uykusunda hep ziyaretçiler ve envai çeşit yemekler gördü.

Kalktığı zaman üşümüştü, kırıklığı vardı. Güneş yoktu. Toprağın ve gökyüzünün kurşunisi daha ziyade koyulaşmıştı. Soğuk bir rüzgâr esiyor ve ilk kar tepeleri beyazlatıyordu. Ateş yakıp, su kaynatınca hava daha çok koyulaştı ve donuklaştı. Sulu, yağmurla karışık lâpa lâpa kar yağıyordu. Önceleri toprağa değer değmez eriyordu karlar, sonraları çok yağdıkça toprağı örttü, ateşi söndürüp, kuru yosunları mahvetti.

Yükünü omuzlayıp meçhul bir istikamete gitmesi için bir işaretti bu. Artık küçük ağaçlar memleketiyle, Bill'le, Dease nehri kenarındaki oyukta tersine çevrilmiş kano ile alâkalı değildi. Ona "yemek" fiili hâkimdi. Açlıktan deli oluyordu. Bu yerlerden kurtulsa da nereye giderse gitsin aldırmıyordu. Karların altından sazları çekti, fakat lezzetsizdiler, tatmin etmiyorlardı. Ekşi bir ot cinsi buldu, hepsini yedi; bu da çok az bir şeydi.

O gece ne ateşi vardı, ne suyu; battaniyesinin altına girerek açlığın tedirgin uykusunu uyumağa başladı. Kar, soğuk bir yağmura çevrildi. Yüzüne çarptığını hissederek ikide bir uyanıyordu. Gün doğdu, güneşsiz, kurşunî gün... Yağmur dinmişti. Açlığın şiddeti de kaybolmuştu. Yemek isteği de kalmamıştı. Midesinde bir sancı vardı ama bu onu o kadar rahatsız etmiyordu. Artık daha mantıklı idi ve yine küçük ağaçlar

memleketi ile Dease nehri kenarındaki oyukla ilgilenmiye başlamıştı.

Battaniyelerden birinin artığını parçalıyarak kanayan ayaklarına bağladı. Burkulmuş bileğini sıkıca sararak günlük yolculuğuna hazırlandı. Sıra yükünü bağlamıya geldiği zaman meşin heybe üzerinde çok düşündü ama sonunda onu da yanına aldı.

Kar yağmurun altında erimiş, sadece tepelerin üstü beyaz kalmıştı. Güneş çıkınca pusulası ile istikametini tayin ettiyse de artık kaybolduğunu biliyordu. Bir iki gün evvel belki de sola çok kaymıştı. Şimdi bu asıl yöneltisinden şaşmasını düzeltmek için sağa doğru yürümeğe başladı.

Açlık sancıları o kadar sert olmadığı halde takati azaldığını farketti. Sık sık dinlenmek zorunda kalıyordu. Ağzında acı bir lezzet vardı; dili büyümüş ve sanki tüylerle kaplıymış gibi kupkuruydu. Kalbi ona çok rahatsızlık veriyordu. Birkaç dakika yürüyünce hızlı hızlı vuruyor, başı dönüyordu.

Öğle vakti büyük bir su birikintisinde iki tane sazan balığı buldu. Suyu boşaltmak imkânsızdı, ama şimdi daha sakin olduğundan tenekesi ile yakalamıya muvaffak oldu. Serçe parmağından büyük değildiler, ama zaten o da çok aç değildi. Midesindeki ağrı gittikçe azalıyordu. Midesi sanki uyuyor gibiydi. Balığı çiğ çiğ yedi; güçlükle çiğniyordu, zira yemek sırf mantığının bir emriydi. Yemeğe hiç isteği olmadığı halde yaşamak için yemesi gerektiğini biliyordu.

Akşam üç balık daha yakaladı, ikisini yiyip birini kahvaltıya sakladı. Güneş yosun parçalarını kuruttuğu için su kaynatarak ısındı. O gün on mil yol almamıştı; ertesi gün kalbinin müsade ettiği nisbette yürüdüğünden beş mil gidebilmişti. Midesi hiç rahatsızlık vermiyordu. Uyumuştu. Yabancı bir araziye de girmiş, geyikler, kurtlar fazlalaşmıştı. Issızlıkta ulumaları işitiliyordu; bir kere de yolu üzerinden üç tanesinin koştuğunu gördü.

Başka bir gece; sabahleyin daha mantıki düşünerek geyik derisi heybesinin meşin bağlarını çözdü. Açık ağzından altın tozları ve külçeleri sel halinde döküldü. Altınları ikiye böldü. Bir kısmını taşlar arasına gizledi, geri kalanı heybeye doldurdu. Son battaniyeyi de parçalıyarak ayaklarına sardı. Tüfeğini elden bırakmıyordu, zira Dease nehri kenarındaki oyukta cephane bulacaktı.

Bu sisli günde açlığı tekrar uyandı. Kuvveti tükenmişti, ara sıra içinde gözlerini karartan bir bulantı hissediyordu. Şimdi hep sendeliyor ve düşünüyordu; bir defasında bir kuş yuvası üzerine düştü. İçinde dört tane yavru vardı -birer lokmadan fazla olmayan küçük hayat zerrecikleri. Onları bir aç kurt gibi canlı canlı ağzına atıp dişleri arasında yumurta kabukları kırar gibi yedi. Ana kuş haykırarak etrafında dönüyordu. Adam kuşu yakalamak için tüfeğini sopa gibi kullanmaya çalıştı ise de hayvan kaçtı. Taş atmağa başladı, tesadüf bir tanesi kuşun kanadını kırdı. Hayvan koşarak, zıplayarak arkasından kırık kanadını sürükleyip kaçarken adam onu kovalamıya başladı.

Küçük yavrular iştahını arttırmaktan başka bir şeye yaramamışlardı. Yaralı bileği üzerinde atlayıp zıplayarak koşmağa çalışıyor, taşlar atıyor ve kısık sesle bağırıyordu; bazan da sessizce koşuyor, düştüğü zaman tevekkülle kalkıyor; yahut baş dönmesi kendini tehdit ettiği zaman elleriyle gözlerini ovuyordu.

Kovalama onu vâdinin aşağısındaki batakhğa sürükleyince ıslak yosunlar üzerinde ayak izleri gördü. Bunların kendinin olmadığı âşikârdı. Bill'inkiler olmalıydılar fakat duramazdı, zira ana kuş kaçıyordu. Önce onu yakalayacak, sonra dönüp tahkik edecekti.

Ana kuşun kuvvetini tüketmişti ama kendi kuvveti de bitmişti. Kuş nefes nefese yatıyordu. Adam da üç metre ötesinde onun yanına gitmekten âciz yere serilmişti. Kendine geldiği zaman hayvan da kendini toparladı ve onun aç eli uzanamadan kaçtı. Kovalama tekrar başladı. Gece çöktü ve kuş tamamiyle kaçtı. Adam takatsizlikten sendeledi, sırtında yükü ile yüzüstü yere düşerek yanağını yardı. Uzun bir zaman kımıldamadı, sonra yana döndü, saatini kurdu ve sabaha kadar orada kaldı.

Sisli bir gün daha. Son battaniyesinin yarısı da kullanıldı. Bill'in izini bulmaya muvaffak olamamıştı. Vakit yoktu; açlığı onu ileri sevkediyordu, sadece Bill'in de kendisi gibi kaybolup kaybolmadığını merak ediyordu. Öğleye doğru yükünün ağırlığı sıkıntı vermeğe başlamıştı. Altınları tekrar taksim etti, fakat bu sefer yarısını sadece yere döktü. Öğleden sonra geri kalan kısmını da attı; şimdi elinde yarım battaniye, teneke maşrapa ve tüfek kalmıştı.

Zihnini bir hayal meşgul ediyordu. Son bir kurşunu kal-

dığına emindi. Şarjörde olduğunu farketmemişti. Öte yandan şarjörün boş olduğunu da biliyordu. Fakat hayal ısrar ediyordu. Saatlerce buna karşı savaştıktan sonra tüfeği açtı ve boşlukla karşılaştı. Sanki kurşunu orada bulacağını hakikaten bekliyormuş gibi hayal kırılışına uğramıştı.

Hayal tekrar göründüğü zaman yarım saatlik yol almıştı. Bununla tekrar mücadele etti, fakat hayal hâlâ inadediyordu. Nihayet rahatlamak için tüfeği açarak kendisinin haklı olduğunu ispat etti. Zihni bazan başka yerlerde dolaşıyordu. O, yine makine gibi yürümeğe devam ederken acaip düşünceler zihnini kurtlar gibi kemiriyor, fakat hakikat dışında olan bu gezintiler kısa sürüyordu, zira açlık sancıları onu ikide bir gerçeğe çağırıyordu.

Bir seferinde böyle bir gezintiden öyle âni bir manzara ile geri döndü ki, az daha bayılıyordu. Önünde bir at duruyordu. Bir at! Gözlerine inanamadı, sanki önlerine kalın bir sis tabakası gerilmişti. Hayali silmek için gözlerini uğuşturdu ve önünde duranın bir at değil, kocaman bir boz ayı olduğunu gördü. Hayvan onu düşmanca bir merakla seyrediyordu.

Adam farkına varmadan tüfeği omuzuna kaldırmıştı, indirerek kalçasındaki kınından av bıçağını çıkardı. Önünde et ve hayat duruyordu. Parmağını bıçağın ince tarafına sürdü. Keskindi. Ucu sipsivriydi. Kendini ayının üstüne fırlatacak ve hayvanı öldürecekti. Fakat kalbi ikaz edici vuruşlarına başladı. Sonra da hızlandı, alnı sanki çelik bir cendere ile sıkıştırılıyordu. Beynine bir sersemlik geldi.

Çılgın cesareti büyük bir korku dalgası ile örtüldü. Bu zayıf halinde ya hayvan ona hücum etseydi? Kendini heybetli bir şekle sokarak bıçağı sıkıca tutup ayının gözlerine baktı. Hayvan iki adım yaklaştı, ve tecrübe kabilinden bir kaç kere hırladı. Eğer adam kaçsaydı kovalıyacaktı; fakat adam kaçmadı. O, şimdi korkunun cesareti ile canlanmıştı. O da hayata bağlı olan ve en derin köklerinde yatan korkuyu müthiş bir sesle hırlayarak ifade ediyordu.

Ayı tehdit edercesine homurdanarak korkmamış görünen bu mahlûk karşısında kenara çekildi. Adam yine kımıldamadı, tehlike geçene kadar bir heykel gibi durdu ve sonra titriyerek ıslak yosunların arasına yığıldı.

Kendini toplayarak şimdi yeni bir şekilde korka korka yola devam etti. Bu, yiyecek eksikliğinden öleceği korkusu değil, fakat açlığın onu hayata karşı gösterdiği gayretin son

zerresini tüketmesinden önce, vahşice mahvedilmesi korku. suydu. Kurtlar da vardı. Issızlıktan havayı kalın bir tehdit perdesiyle ören ulumaları işitiliyordu. Ara sıra, kendini bu perdeyi kolları ilerde sanki rüzgârın çarptığı bir çadır du. varını itmek istermiş gibi buluyordu.

Yolunun üstünden bazan birkaç kurt geçiyorsa da ona pek yaklaşmıyorlardı. Hücum etmek için yeter miktarda de. ğildiler. Geyikler karşı koyamazlardı, halbuki bu dik yürüyen adam belki de tırmalar, ısırırdı.

Akşama doğru kurtların avlandığı yerde bir kemik yığını gördü. Bu kalıntılar yarım saat evvel bağıran, koşan dipdiri bir geyikti. İçlerindeki henüz ölmemiş hücrelerle pembe, sıy. rılmış, parıl parıl kemikleri gözden geçirdi. Gün sona erme. den o da bu vaziyette olmıyacak mıydı? Demek hayat buydu, ha? Boş ve geçici bir şey... Istırap çeken sadece hayattı. Ö. lümde ıstırap yoktu. Ölmek uyumaktı. Duraklama, dinlenme demekti. O halde niçin ölmeye razı değildi?

Çok düşünmedi. Otların arasına yatıp ağzındaki kemiğin pembe renkli hayat zerreciklerini emmeye başladı. Hâtıra kadar zayıf ve uçucu tatlı et lezzeti onu çıldırtıyordu. Ke. miği çeneleri arasında ezdi. Bazan kemik, bazan da dişleri kırılıyordu. Sonra kemikleri taşlar arasında tozhaline getire. rek yuttu. Arada acele ile parmaklarını da ezdi, ama, bunun pek acıtmadığını farketti.

Yağmurlu, karlı günler geldi. Artık ne zaman yürüyüp ne zaman durduğunu bilemiyordu. Gündüz olduğu kadar gece de yürüyordu. Düştüğü zamanlar dinleniyor, içinde yavaş yavaş ölmekte olan hayat çırpındığı zaman sürükleniyordu. O insan olarak artık gayret sarfetmiyordu. Onu ileri sürük. leyen o içindeki ölüme razı olmayan hayattı. Istırap çekmi. yordu. Sinirleri körleşmiş, hissetmez olmuştu, zihni korkunç hayaller, tatlı rüyalarla doluydu.

Toplayıp beraberinde taşıdığı kemikleri emiyordu . Ar. tık tepelerden, yollardan geçmiyor; şuursuzca geniş bir vâdi. den akan bir nehri takip ediyordu. Ne vâdi, ne de nehri gö. rüyordu. Bütün gördüğü hayalleriydi.

Ruh ve vücut yanyana yürüyor yahut sürükleniyordu; onları bağlayan bağ o kadar nazikti ki...

Kendine gelmiş olarak uyandığı zaman kayaların üstün. de sırtüstü yatıyordu. Güneş sıcak ve parlaktı. Uzaklardan geyiklerin sesleri işitiliyordu. Rüzgâr, yağmur, kar hakkında

müphem hâtıraları olduğunun farkında idi ama fırtınada iki gün mü, iki hafta mı kaldığını kestiremiyordu.

Hayat veren güneş ışınları sefil vücudunu sıcaklıkları ile doldururken bir müddet kımıldamadan yattı. Güzel bir gün diye düşündü. Belki de bulunduğu yeri tesbit edebilirdi. Istırap veren bir gayretle yana döndü. Aşağısında geniş bir nehir ağır ağır akıyordu. Bunun yabancılığı adamı şaşırttı. O ana kadar rastladığı tepelerin hepsinden daha çıplak ve alçak tepeler arasında geniş kıvrımlarla dönüşünü gözleriyle yavaş yavaş takip etti ve berrak, parlak bir denize döküldüğünü gördü. Hâlâ heyecan duymuyordu. Çok gayri tabiî bir şey diye düşündü, bir hayal yahut serap, hayır daha ziyade bir hayal, karışık zihninin bir oyunu olmalıydı. Parıldayan denizin ortasında demir atmış bir gemi görmesi bunu teyit etti. Gözlerini bir an için kapatıp tekrar açtı. Hayalin hâlâ orada olması cidden garipti! Yine de garip değildi. Çorak toprakların ortasında ne denizlerin, ne de gemilerin olmadığını biliyordu, tıpkı boş tüfekte kurşun olmadığını bildiği gibi.

Arkasında yarı öksürme yarı aksırmaya benzer bir ses duydu. Halsizliği de katılaşmış olması yüzünden ağır ağır öteki tarafa döndü. Yakınında bir şey görememişti fakat sabırla bekledi. Aksırma ve öksürme tekrar geldi; on metre kadar ilerde iki kaya arasında bir kurt başının kurşunî hayalini gördü.

Sivri kulakları diğer kurtlarda gördüğü gibi dimdik değildi; gözleri çapaklı ve kanlıydılar; başı kederli ve zayıf bir tavırl aöne sarkmış görünüyordu. Hayvan güneş ışığı altında durmadan gözlerini kırpıyordu. Hastaya benziyordu. Adam bakarken tekrar aksırdı ve öksürdü.

Nihayet bu hakikî diye düşündü ve biraz evvel hayaller ile örtülü olan dünyanın hakikî çehresini görmek için öteki tarafa döndü. Fakat deniz uzakta hâlâ parlıyor ve gemi sarih bir şekilde farkediliyordu. Acaba bunlar hakikaten sahici miydiler? Uzun bir müddet gözlerini kapatarak düşündü, sonra anladı. Kuzeye, Dease Divide'dan Coppermine Valley'e doğru gidiyordu. Bu geniş ve tembel akan nehir Coppermine'di. O parıldayan deniz de Kuzey Buz Denizi'ydi; gemi de Mackenzie'den doğuya açılmış bir balina gemisiydi. Coronation körfezinde demirlemişti. Çok eskiden gördüğü bir haritayı hatırladı; artık her şeyi sarih ve mantıkî idi.

Yerinde doğruldu, dikkatini etrafındaki, halli acele olan

işlere verdi. Ayaklarındaki battaniyeler parçalanmış, ayakları şekilsiz et yığınları halini almışlardı. Son battaniyesi de gitmişti. Tüfeği ve bıçağı kayıptı. İçinde sakladığı kibritlerle beraber şapkası da kaybolmuştu, fakat göğsündeki tütün kesesindekiler kuru ve emniyette idi. Saate baktı. Onbiri gösteriyor ve hâlâ işliyordu. Göründüğüne göre hep kurmuştu.

Sakin ve aklı başındaydı. Çok halsiz olduğu halde hiç bir ağrı hissetmiyordu, ne yapıyorsa mantığı ile yapıyordu. Pantalonunun paçalarını dizlerine kadar yırtarak ayaklarına bağladı. Nasılsa teneke maşrapayı kaybetmemişti. Gemiye doğru dehşetli olacağını tahmin ettiği yolculuğa başlamadan evvel biraz sıcak su içebilecekti.

Hareketleri yavaştı. Felce tutulmuş gibi titriyordu. Kuru yosun toplamağa çalıştığı zaman ayakta duramadığını farketti. Tekrar tekrar çabaladı, sonra elleri dizleri üzerinde emeklemiye razı oldu. Bir kere hasta kurdun yanına yaklaştı. Hayvan, kıvrılmaya bile kuvveti olmadığı görülen dili ile bacaklarını yalıyarak istemiye istemiye geri çekildi. Adam, dilin mutat sıhhatli kırmızı olmadığını gördü. Sanki yosunlarla kaplı, sarımtırak kahverengi idi.

Bir maşrapa sıcak su içtikten sonra ayakta durabileceğini ve hattâ ölmek üzere olan bir adam gibi yürüyebileceğini farketti. Her dakika istirahat etmeye mecbur oluyordu. Adımları tıpkı kendisini takip eden kurdunkiler gibi zayıf ve kararsızdılar. O gece, parıltılı deniz gözden kaybolduğu zaman da ona dört milden fazla yaklaşamadığını biliyordu.

Bütün gece hasta kurdun öksürmesini ve ara sıra da geyik yavrularının bağrışmalarını işitti. Etrafında hayat vardı, fakat bu çok canlı ve sıhhatli, kuvvetli hayattı. Adam, hasta kurdun kendisini, daha önce öleceği ümidiyle takip ettiğini biliyordu. Sabah gözünü açınca hayvanın ona aç ve arzulu gözlerle baktığını gördü. Kuyruğu bacakları arasında, kamburu çıkmış, sefil bir köpek gibi duruyordu. Sabah serinliğinde titriyor ve adam ona ancak boğuk bir fısıltı ile konuşunca ümidi kırılmışçasma sırıtıyordu. Güneş parıltı içinde yükseldi ve adam bütün sabah gemiye doğru sendeledi, düştü durdu. Hava fevkalâdeydi. Yüksek iklimlerin kısa süren yazlarından biri idi. Belki bir hafta sürer, belki de yarın yahut öbür gün sona erebilirdi.

Adam öğleden sonra bazı ayak izlerine rastladı. Bu da

yürümiyen fakat sürüklenen başka bir adamın izleriydi. A. dam bunların Bill'e ait olabileceğini düşündü, fakat bu ruhsuz, alâkasız bir şekilde düşünüştü. Merak etmiyordu. Hakikatte his ve heyecan kendisini terketmişti. Artık ağrıya karşı hassasiyeti kalmamıştı. Midesi ve sinirleri uyuşmuştu. Çok yorgundu ama ölmek istemiyordu. Ölmek istemediği içindir ki otları, balıkları yiyor, sıcak su içiyor ve hasta kurda uyanık gözlerle bakıyordu.

Öteki adamın izlerini takibe başladı, biraz sonra da sonuna geldi - ıslak yosunların kurtların ayak izleriyle karıştığı yerde taze sıyrılmış bir kaç kemik, keskin dişlerle delinmiş, kendisininkine benzeyen, geyik derisi bir heybe. Ağırlığı zayıf parmakları için çok fazla olduğu halde kaldırdı. Bill heybesini nihayete kadar taşımıştı. Ha - ha - ha! Son gülme hakkı onundu. Yaşıyacak ve onu parıldayan denizdeki gemiye götürecekti. Kahkahası karga çığlığı gibi boğuk ve korkunçtu; hasta kurt da acı acı uluyarak ona iştirak etti. Adam birdenbire sustu. Eğer bu Bill ise, o kemikler, o kadar pembe beyaz tertemiz kemikler Bill ise, nasıl olur da gülebilirdi?

Başını öbür tarafa çevirdi. Ne de olsa Bill onu terketmişti, fakat o ne Bill'in altınlarını alacak, ne de Bill'in kemikleri̇ni emecekti. Sendeliyerek oradan uzaklaşırken, eğer vaziyet bunu aksi olsaydı, Bill bunları yapardı diye düşündü.

Bir su birikintisine geldi. Balık olup olmadığını anlamak için eğilince, sanki iğnelenmiş gibi derhal başını geri çekti. Suda yüzünün aksini görmüştü. O kadar feci idi ki, hisleri şaşılacak kadar uyanmışlardı. Boşaltılamıyacak kadar büyük olan havuzda üç tane balık vardı. Neticesiz birkaç tecrübeden sonra onları yakalamaktan vazgeçti. Çok zayıf olduğundan düşüp boğulmaktan korkuyordu. O yüzden, nehrin kenarındaki kütüklerden birine binip akıntı tesiriyle gitmeye cesaret edemiyordu.

O gün gemi ile arasındaki mesafeyi üç mil azalttı; ertesi gün iki mil daha - zira şimdi tıpkı Bill gibi emeklemiye başlamıştı. Beşinci günün sonunda gemi hâlâ yedi mil uzaktaydı; o ise günde artık bir mil bile gidemiyordu. Kısa yaz hâlâ devam ediyor; o sürükleniyor, bayılıyor, ikide bir arkasına bakıyor; hasta kurt da ayakları dibinde öksürüyor, aksırıyordu. Dizleri de ayakları gibi açılmıştı, sırtındaki gömleği dizlerine sardığı halde arkasında yosun ve taşlar üzerinde kırmızı bir iz uzanıyordu. Bir kere geriye bakınca kurdun kan

izlerini yaladığını gördü; kendi sonunun da ne olacağını anladı -eğer kurdu yakalayamazsa-. Bundan sonra oynanmış en korkunç hayat trajedisi başladı: emekleyen hasta bir adam, topallayan hasta bir kurt; ölmek üzere bulunan vücutlarını ıssızlık içinde sürükliyen, birbirini avlamaya çalışan iki varlık.

Sıhhatli bir kurt olsaydı adam o kadar aldırmıyacaktı, fakat bu hemen hemen ölmüş hayvana yem olmak düşüncesi iğrençti. Zihni tekrar karışmaya, hayallerle meşgul olmaya başlamıştı, aklının başında olduğu anlar ise gittikçe kısalıyor, seyrekleşiyordu.

Bir baygınlığından kulakları dibindeki hırlama ile uyandı. Kurt sendeliyerek geri sıçradı; muvazenesini kaybetti ve düştü. Gülünç bir vaziyetti fakat o gülmedi. Korkmuyordu. O devreyi çoktan atlatmıştı .Zihni bir an için vuzuha kavuşunca yatıp düşündü. Gemi dört mil ötede idi. Gözlerini ovuşturup önlerindeki sisi dağıttığı zaman sarahatle görüyor, hattâ parlayan durgun suları yararak giden bir teknenin beyaz yelkenini bile farkediyordu. Ama o dört mili emekliyerek gidemezdi ki. Bunu biliyordu ve bu bilgisinde çok sakindi. Yarım mil bile gidemiyeceğini biliyordu. Yine de yaşamak istiyordu. Bütün çektiklerinden sonra ölmesi çok mantıksızdı. Kader ondan çok fazla istiyordu. Adam ölürken de ölmek istemiyordu. Bu belki tam çılgınlıktı ama ölümün pençesinde ölüme karşı koyuyor, inat ediyordu.

Gözlerini kapatarak, rahatlamıya çalıştı. Vücudunun her tarafında yükselen boğucu rahavet dalgasının üstünde kalmak için kendini zorladı. Yükselen ve yavaş yavaş şuurunu boğan bu öldürücü rehavet tıpkı deniz gibiydi. Bazan tamamiyle görülüyor, karanlığın içinde kararsız kulaçlarla yüzüyor, sonra ruhunun acaip terkibi ile başka bir irade parçası buluyor ve daha kuvvetle çırpınıyordu.

Sırtüstü kımıldamadan yatarken hasta kurdun soluğunun gittikçe yaklaştığını işitiyordu. Yaklaşıyor yaklaşıyor, sonsuz bir zaman içinde yaklaşıyor fakat o kımıldamıyordu. Kulağının dibine gelmişti. Sert kuru deri yanağına zımpara kâğıdı gibi sürtünüyordu. Birdenbire ellerini uzattı - yahut uzatmak istedi. Pençe gibi bükülmüş parmakları boş havayı kavradılar. Sür'atli ve kat'î olmak için kuvvete ihtiyaç vardır, adamda da bu kuvvet yoktu.

Kurdun sabrı müthişti. Adamın sabrının da bundan geri

kalır yeri yoktu. Yarım gün kımıldamadan şuursuzca savaşıp, onu yiyecek ve kendisinin yemek istediği şeyi bekliyerek yattı. Bazan rehavet denizinin altında kalıyor, uzun uzun rüyalar görüyordu; fakat bütün bu müddet kâh uyuyup kâh uyanarak hep hırlayan nefesi ve sert dilin okşamasını bekliyordu.

Nefesi işitmedi, bir rüyadan ağır ağır elinin üstünde dilin sürtünmesiyle uyandı. Bekledi. Dişler hafifçe bastırdı, zorladı; kurt o kadar çok zamandır beklediği yiyeceğe dişlerini bastırmak için son kuvvetini harcıyordu. Fakat adam da uzun zamandır bekliyordu; meşinleşmiş eli hayvanın çenesi üzerine kapandı. Kurt zayıfça karşı koymıya çalıştı, adamın bir eli kuvvetsizce tutarken diğer eli de yavaş yavaş kavramıya hazırlandı. Beş dakika sonra adamın vücudunun bütün ağırlığı kurdun üstünde idi. Ellerinde hayvanı boğacak kuvvet yoktu, fakat yüzü hayvanın boğazına yapışmış, ağzı kıl dolmuştu. Yarım saat sonra adam boğazında sıcak bir ıslaklık hissetti. Hoş değildi. Sanki midesine erimiş kurşun akıtılıyordu, bu zorla akıtılma da sırf iradesi tarafındandı. Adam sırtüstü döndü ve uyudu.

Bedford balina gemisinde ilmî tetkiklerde bulunan bir heyet vardı. Güverteden bakarlarken kıyıda suya doğru ilerliyen acaip bir şey görmüştüler. Bunun ne olduğunu anlayamadılar, ilim adamları da olduklarından kayığa atlayıp kıyıya gittiler. Gördükleri canlı, fakat insan denilemiyecek bir mahlûktu. Kördü, şuursuzdu. Muazzam bir solucan gibi toprakta kıvranıyordu. Gayretleri umumiyetle neticesiz kalıyor, fakat o ısrarla devam ediyor ve kıvrılarak, sürtünerek saatte belki on metre kadar ilerliyordu.

Üç hafta sonra adam gemide yatağı üzerinde, gözlerinden yaşlar akarak kim olduğunu, başından neler geçtiğini anlatıyordu. Aynı zamanda rabıtasız cümlelerle annesinden, güneşli Kaliforniya'dan, portakal ağaçları arasındaki bir evden bahsediyordu.

Bundan sonra âlimlerle ve kaptanla bir masada oturup yemek yemesi için çok vakit geçmedi. O kadar bol yemeği görünce gözlerini dikiyor, başkalarının ağzına giren lokmaları endişe ile seyrediyordu. Her lokmanın kayboluşu ile gözlerine derin bir üzüntü doluyordu. Aklı yerindeydi ama yemek zamanı o insanlardan nefret ediyordu. Yiyeceğin kâfi gel-

miyeceği korkusu ile dehşet içindeydi. Aşçıya, kamarota, kaptana durmadan erzak mevcudunu soruyordu. Ona sayısız kere teminat verdiler; fakat o inanmıyor, kendi gözleriyle görmek için gizli gizli kilere bakıyordu.

Adamın gittikçe şişmanladığını farkettiler. Her gün daha irileşiyordu. İlim adamları başlarını sallıyarak nazariyeler kurdular. Adamın yemeklerini azalttılar. Fakat o gene de şişmanlıyordu.

Tayfalar gülümsüyorlardı. Onlar biliyorlardı. Âlimler de adamı göz hapsine alınca öğrendiler. Kahvaltıdan sonra ön güverteye gittiğini ve dilenci gibi elini uzatarak bir tayfanın yolunu kestiğini gördüler. Tayfa güldü ve ona bir parça ekmek verdi. Adam bunu açgözlülükle kaparak, cimri altınlara nasıl bakarsa öyle baktı ve gömleğinin aralığından koynuna attı. Öteki gülümseyen tayfaların sadakaları da bu cinstendi.

Âlimler tedbirli davranıp adamı yalnız bıraktılar. Bir gün gizlice odasını aradıkları zaman yastığın, şiltenin, her köşe bucağın ekmekle doldurulmuş olduğunu gördüler. Fakat yine de adamın aklı başındaydı. Sadece muhtemel bir kıtlığa karşı tedbir alıyordu, işte o kadar. Ama âlimlerin dediği gibi Bedford'un demiri San Fransisco körfezine inmeden bundan da kurtuldu.

BEYAZ ISSIZLIK

(The White Silence)

Mason, ağzından bir parça buz tükürdü ve üzgün bir bakışla zavallı hayvana bakarak: "Karmen iki günden fazla dayanamaz." dedi. Sonra hayvanın parmakları arasında zalimcesine donmuş buzları koparmak için ayağını ağzına aldı.

İşini tamamlayıp hayvanı bir kenara iterken: "Böyle kibar isimli hayvanların işe yaradıklarını hiç görmedim." dedi. "Zora gelince hemen öbür dünyayı boylarlar. Hiç Cassiar, Siwash yahut Husky gibi akla yakın bir ad taşıyan köpeklerin böyle oldukları görülmüş müdür? Hayır, efendim! Şu Shokum'a bak meselâ..."

Birdenbire yerinden fırlayan zayıf hayvanın dişleri Mason'un hemen boğazının yanından geçti.

"Isıracaksın, ha?" Kamçının sapı ile kulağının arkasına hesaplı bir vuruş üzerine ağzından salyalar akan köpek hafif bir hırıltı ile karlar içine yuvarlandı.

"Dedim ya, meselâ şu Shokum'a bak bir, işte buna derim ben hayvan diye. Hafta sona ermeden Karmeni yemezse adam değilim."

Malemut Kid, buzlarının erimesi için ateşe koydukları ekmeğin tersini çevirerek: "Bana da kalırsa." dedi. "Yolculuğumuz sena ermeden biz Shokom'u yiyeceğiz. Sen ne dersin, Ruth?"

Kızılderili kadın bir buz parçası ile kahveyi karıştırdı. bir Malemut Kid'e, bir de kocasına, sonra da köpeklere baktı, fakat cevap vermedi. Bu öyle elle tutulur bir hakikattı ki, cevaba ihtiyaç yoktu. Önlerindeki iki yüz millik yolda sadece kendilerine altıgün yetecek yiyecekleri vardı. Kadınla iki adam ateşin etrafına halkalanarak yavan yemeklerine başladılar. Öğle molası verildiğinden köpekler koşumları üstlerinde olduğu halde yatıyor ve her lokmayı gıpta ile gözlüyorlardı.

Malemut Kid: "Bugünden sonra artık öğle yemeği yok."

dedi. "Hem köpeklere dikkat etmeliyiz - gittikçe huysuzlaşıyorlar. Fırsat bulurlarsa insanı alaşağı edebilirler."

"Ben bir zamanlar kilisede pazar günleri din dersi okuturdum." Lüzumsuz yere bunları söyleyen Mason, dumanı tüten çarıklarını hülyalı bir şekilde tetkike dalmıştı, fakat Ruth'un fincanını doldurmasiyle bundan uyandı. "Allaha şükür! Dünya kadar çayımız var. Ben çayın Tennessee'de yetiştiğini gördüm. Şimdi sıcak bir mısır çorbasına ne vermem! Aldırma Ruth; açlığım da çarık giyme ihtiyacım da uzun sürmiyecek."

Bunun üzerine kadın kederini unuttu ve gördüğü ilk beyaz adam, kadına basit bir yük hayvanından farklı muamele eden ilk adam olan beyaz efendisi için gözlerinde bir sevgi bakışı peyda oldu.

"Evet, Ruth." diye kocası sadece kendilerinin anladığı o karışık lisanda konuşmaya devam etti. "Hele buradan bir kurtulup dışarı çıkıncaya kadar sabret. Beyaz adamın kayığına binip Tuzlu Suya gideceğiz. Evet, kötü sulara, sert sulara... büyük dağlar inip çıkar orada. Hem o kadar büyük, o kadar, o kadar uzakta ki... on uyku, yirmi uyku, kırk uyku boyu gidersin.." Günleri parmakları ile anlatmağa çalışıyordu — "hep su, hep kötü su. Sonra büyük bir köye varırsın, çok çok insanlar var orada, gelecek yazın sivrisinekleri kadar çok. Kulübeleri öyle yüksek ki, on çam, yirmi çam yüksekliğinde, Hi - yu skookum!"

Acz ile duraklıyarak, Malemut Kid'e yalvaran bir bakış fırlattı; sonra vazifeşinaslıkla işaret lisanında yirmi çam üstüste koydu. Malemut Kid ona alay edermişçesine tebessüm etti: fakat Ruth'un sözleri hayranlıkla olduğu kadar memnuniyetle de açılmışlardı; zira kendisiyle alay ettiğini zannediyor ve böyle bir tenezzül zavallı kadının kalbini hoşnut ediyordu.

"Sonra, bir - bir kutuya giriyor ve puf! yukarı çıkıyorsun," izah için boş fincanını havaya fırlattı ve düşerken maharetle yakalıyarak, "ve püf! aşağı inersin. Ah, büyük doktor adamlar! Sen Fort Yukon'a gidersin, ben de Arctic City'ye yirmi beş uyku - yolda hep uzun bir ip var — ben iyi yakalarım — "Nasılsın Ruth?" derim — sen de "Bu benim iyi kocam mı?" dersin — ben "evet" derim — sen "iyi ekmek pişiremiyorum soda kalmadı" dersin — sonra ben "Unun al-

tındaki oyuğa bak, Allaha ısmarladık" derim. Sen oraya bakar ve sodayı bulursun. Bütün bu esnada sen Fort Yukon'dasın, ben Arctic City'de. Hi - yu doktor adamlar!"

Ruth bu peri hikâyesine öyle masumcasına tebessüm etti ki iki adam da kahkahadan kırıldılar. Köpekler arasında bir kavga dışarının harikalarını kısa kesti ve hırlayan hayvanlar ayrıldıkları zaman Ruth kızakları bağlamıştı ve yolculuk için her şey hazırdı.

"Haydi! Baldy, haydi!" Mason kamçısını maharetle kullandı ve köpekler hırlamaya başlayınca kızağı saran buzları elindeki sopayla kırdı. Ruth, ikinci kızağı sürüyor, onun hareketine yardım eden Malemut Kid de arkadan geliyordu. Vahşi, ve bir yumrukta bir öküzü devirebilecek kadar kuvvetli olmasına rağmen zavallı hayvanları dövmeye kıyamıyor, bir köpek sürücüsünün nadiren yaptığı gibi onların huyuna gidıyor - ve hattâ bu sefaletleri karşısında onlarla beraber ağlıyordu.

Kızağı hareket ettirmek için faydasız bir çok gayretten sonra: "Haydi, haydi yürüyün bakalım zavallı yaralı ayaklı hayvancıklar." diye mırıldandı. Fakat neticede sabrı mükâfatını görmüş ve köpekler acı ile ağladıkları halde arkadaşlarına yetişmek için acele etmişlerdi.

Artık konuşma yoktu; yolun zahmeti böyle bir müsrifliğe müsaade etmezdi. Ve bütün öldürücü işler içinde, Northland yolu en kötüsüdür. Bir günlük yolu sükûn pahasına aşan adam mes'uttur - ve bu da eğer evvelce üzerinden geçilmiş bir yol olursa.

Ve bütün ümitsizlik verici işler içinde aşılmamış bir yolu aşmak en kötüsüdür. Her adımda büyük kar ayakkabısı kar diz hizasına gelinceye kadar içeri batar. Sonra yukarı, dimdik yukarı, sathın üstüne çıkana kadar kaldırılmalıdır, yoksa bir milimetrelik bir inhiraf felâketin kat'î habercisidir; sonra ileri ve aşağı, şimdi öbür ayak dik olarak yarım metre kaldırılmalıdır. Bunu ilk defa deneyen insan eğer tesadüfen ayakkabılarını tehlikeli mevkilerin yakınına getirmeyip hain yolun üstüne boylu boyunca yatmazsa, bu işi yüz metre sonra tükenmiş olarak terkedecektir; bütün bir gün köpeklerin önünden bir şey olmadan gidebilen birisi ise battaniyeleri arasına her türlü anlayışın fevkinde temiz bir vicdan ve gururla girebilir; ve bu uzun yolda yirmi uyku seyahat

eden insana ilâhlar bile gıpta ederler.

İkindi ilerliyordu, sessiz yolcular Beyaz Issızlıktan doğan korku ile işlerine eğilmişlerdi. Tabiatın insanı kendi faniliğine inandıracak pek çok oyunları vardır -nehirlerin sonsuz akışı, fırtınanın dehşeti, zelzelenin sarsıntısı, göklerin gürlemesi - fakat en müthişi, hepsinin en şaşırtıcısı, Beyaz Issızlık'ın meçhul görünüşüdür. Her türlü hareket durur, gökyüzü açılır, semalar bronz gibidir; en küçük bir fısıltı mukaddesata tecavüze benzer ve kendi sesinin gürültüsünden korkan insan ürkekleşir. Bu ölü dünyanın vus'atından seyahat eden yegâne hayat zerresi olduğu için bu cür'etinden titrer, hayatının bir sinek hayatından fazla bir şey olmadığını farkeder. Acaip düşünceler habersizce doğar, ve bütün şeylerin esrarı teläffuz edilmek için çırpınırlar. Ve insana ölüm, Allah, kâinat, korkusu, Basübadelmevt ve Hayat ümidi, ölümsüzlük için arzu, mahkûm ruhun boş çırpınması - gelir, işte, eğer böyle bir şey mümkünse, o zaman insan Allahla beraber yürür.

Gün böylece geçti. Nehir geniş bir kavis çizdi ve Mason sürüsünü kestirmeye doğru sürdü .Fakat köpekler yüksek bayır karşısında durakladılar. Ruth'la Malemut Kid kızakları arkadan ittikleri halde tekrar ve tekrar aşağı kaydılar. Sonra gayretlerini birleştirdiler. Açlıktan bitap düşmüş zavallı hayvanlar da son kuvvetlerini sarfettiler. Yukarı yukarı kızak bayırın tepesine çıktı; fakat en öndeki Mason'un kar ayakkabılarını parçalıyarak arkasındakileri sağ tarafa çekti. Netice acıklı idi. Mason yere yıkılmış, köpeklerden biri düşmüş ve kızak herşeyi beraberinde çekerek tekrar aşağı kaymıştı.

Şırak! Kamçı vahşice köpekler arasına, bilhassa düşmüş olanına indi.

"Yapma Mason." diye Malemut Kid yalvardı: "Zavallı hayvan zaten son demlerinde. Bekle benimkileri öne koyalım."

Mason sözü bitene kadar kamçısını tuttu, sonra uzun meşin fırlayarak suçlu hayvanın vücudunu sardı. Karmen -zira bu Karmendi- karlar içine yığıldı, acıklı bir şekilde haykırdı ve sonra bir tarafa yuvarlandı.

Bu feci bir andı, yolculuğun acıklı bir hâdisesi: ölmek üzere olan bir köpek, hiddetli iki arkadaş. Ruth endişeli gözlerle bir ona, bir ötekine baktı. Fakat Malemut Kid gözlerinde bir itham çığlığı ile kendini tuttu, köpeğin üzerine eğile-

rek kayışları kesti. Müşkül hallerince kızaklar tekrar yola düzüldüler, yaralı köpek arkada sürükleniyordu: Bir hayvan yürüyebildiği müddetçe, kampa kadar sürüklenebileceği düşüncesiyle öldürülmez; ona bu fırsat verilir.

Öfkesine kapıldığı için şimdiden pişman, fakat hatasını düzeltemiyecek kadar inatçı olan Mason, havada asılı duran tehlikeden habersiz, kafilenin başında gidiyordu. Sık ağaçlar arasında yürüyorlardı. Yolun elli metre kadar ilerisinde azametli bir çam yükseliyordu. Nesillerden beridir orada duruyordu ve kader nesillerden beri ona bir tek son hazırlamıştı - belki de Mason'la hükmolunana eş bir son.

Çarığın çözülmüş bağını bağlamak üzere durakladı. Kızaklar durdular ve köpekler hiç ses çıkarmadan karların içine yattılar. Esrarlı bir hareketsizlik vardı; buz kaplı ormanda bir soluk bile kıpırdamıyordu; dış âlemin soğuk ve sessizliği tabiatın kalbini dondurmuş, titreyen dudaklarını hareketsiz kılmıştı. Havadan bir iç çekiş geçti, bunu sanki işitmediler de, hareketsiz boşlukta bir kımıldanışın ikazı gibi hissettiler. Senelerin ve karların ağırlığiyle yüklü koca ağaç hayat faciasında son rolünü oynadı. Mason ikaz edici çatırdıyı işitti, kenara fırlamaya kalkıştı, fakat hemen hemen ayakta iken darbeyi omuzu üstüne yedi.

Âni tehlike, çabuk ölüm: Malemut Kid bununla ne de çok karşılaşmıştı. Emirlerini verip harekete geçtiği kaman çam dikenleri henüz titriyorlardı. Kızılderili kız, ne birçok beyaz kardeşleri gibi bayıldı ne de boş yere bir ağlama ile sesini harcadı. Malemut Kid'in emri ile kocasının inliltisine uyarak ağırlığını bir manivelâ üzerine attı, ve tazyiki hafifletti. Bu arada Malemut ağaca baltası ile hücum ediyordu. Çelik, neş'e ile, donmuş gövdeye iniyor; her darbeye zorlanan, ancak işitilir bir soluk - oduncunun "hıh, hıh" sesi refakat ediyordu.

Nihayet Kid bu insan bakıyesini karlar içine yatırdı. Fakat arkadaşının ıstırabından daha beter olan kadının yüzündeki sessiz elem, hem ümitli, hem de ümitsiz bir soruşun karışık bakışı idi. Çok şey konuşulmamıştı. Kuzeyliler kelimelerin faydasızlığını ve hareketlerin ölçüsüz kıymetlerini çok küçükken öğrenirler. Sıfırın altında altmış derecede bir insanın karlar arasında birkaç dakika yatıp da hâlâ yaşaması imkânsızdır. Bunun için kızağın bağları çözüldü ve yaralı kürklere sarılı olarak dallar arasına yatırıldı. Önünde kazayı meydana getiren ağaçtan yakılmış bir ateş yanıyordu. Ar-

kasında ve kısmen üstünde sıcaklığı çekip geri ona doğru çeviren bir parça çadır bezi asılıydı.

Yataklarını ölümle paylaşan insanlar sıralarının ne zaman geldiğini bilirler. Mason, feci bir şekilde ezilmişti. Üstünkörü bir muayene bunu meydana koydu. Sağ kolu, bacağı ve belkemiği kırılmış; bacaklarına kalçasından itibaren felç inmişti; iç uzuvlarının da zedelenmiş olması ihtimali fazlaydı. Tek hayat eseri arasıra çıkardığı bir inleme sesiydi.

Ümit yok; yapılacak hiçbir şey yok. İnsafsız gece yavaş yavaş geldi - Ruth'un talihi, ırkının ümitsiz sabrı; ve bronz yüzüne yeni hatlar ekliyen Malemut Kid. Hakikatte Mason hepsinden daha az ıstırap çekiyordu, zira o şimdi çocukluk sahnelerini tekrar yaşıyarak doğu Tennessee'de Great Smoky Dağlarında vakit geçiriyordu. Göller, avlar, karpuz hırsızlıkları hakkında saçmalarken çoktandır unutulmuş Güney dilinin melodisi her şeyden çok heyecan vericiydi. Ruth'a anlaşılmaz gelen şeyleri Kid anlıyor ve hissediyordu - ancak medeniyetin ifade ettiği herşeyden senelerdir uzak olan birisinin hissedebileceği gibi.

Sabah, yaralı adama şuurunu getirdi ve Malemut hafif mırıltılarını duymak üzere Mason'un üstüne daha ziyade eğildi.

"Tamana'da buluştuğumuz zamanı hatırlıyorsun değil mi? Bu kış dört sene olacak. O zaman ona pek aldırış etmezdim. Daha ziyade güzeldi de ondan. Fakat biliyor musun, onun kıymetini şimdi anlıyorum. Bana iyi bir eş, iyi bir karı olmuştu, ne zaman bir derdim olsa onu hep yanıbaşımda buldum. Hele ticarete gelince onun üstüne yoktur, bilirsin. Nuklukyetodaki kıtlık zamanını hatırlar mısın? — Ya haber getirmek için kış yetişmeden koşmasını? Evet bana iyi bir eş, öteki karımdan çok daha iyi bir eş oldu. Eskiden de evlenmiş olduğumu bilmiyordun değil mi? Sana hiç söylememiştim ha? Bir kere memlekette tecrübe ettiydim. Şimdi onun için buradayım ya! Beraber büyümüştük. Boşanabilmesi için fırsat vermek üzere geldim buraya. Boşandı da.

Fakat bunun Ruth'la bir alâkası yok? Onunla beraber gelecek kış Amerika'ya dönmeyi düşünüyordum - ama artık iş işten geçti. Onu kendi ailesi arasına gönderme Kid. Bir kadının geri gitmesi çok güçtür. Düşün bir kere! - dört senedir bizim sucuğumuz, fasulyemiz, unumuz, kuru meyvalarımızla yaşıyor, şimdi yalnız balıkla geyik etine nasıl döner.

Bizim yollarımızın, kendi kabilesinin yollarından daha rahat olduğunu öğrendikten sonra tekrar oralara dönmek Ruth için iyi olmaz. Ona dikkat et Kid - hattâ niçin sen - ama yok sen her zaman utangaçsındır onlara karşı - hem sen bu memlekete niçin geldiğini bana hiç söylemedin. Yalnız ona şefkat göster, fırsat bulur bulmaz Birleşik Devletlere gönder onu. Yalnız istediği zaman geri gelebilsin, vatan hasreti çekebilir.

"Hele küçük, o bizi birbirimize daha çok yaklaştırdı, Kid. Bir oğlan olacağını ümid ederim. Düşün Kid, kendimden bir parça. Bu memlekette kalmamalıdır. Hele kızsa kalamaz zaten. Kürklerimi satarsın; en azından beş bin dolar eder, kumpanyada da bir o kadar var. Benim maden hisselerimi de seninkilerle beraber işlet. Oğlumun iyi bir tahsil görmesine dikkat et, Kid. Hem, hepsinden mühimi buraya geri gelmesin. Bu memleket beyaz insanlara göre değil.

Ben ölmüş bir adamım Kid. Üç dört uykuluk bir zamanım kaldı. Siz yola devam edin. Siz yola devam etmelisiniz. Unutma ki, o benim karım, benim oğlum... Ah Allahım! Oğlum olmasını öyle istiyorum ki! Benim yanımda kalamazsınız, size emrediyorum, ben, ölmek üzere olan ben, emrediyorum. Yolunuza devam edin."

Malemut Kid yalvardı: "Bana üç gün müsaade et. Belki biraz iyileşirsin; belki bir şeyler olur."

"Hayır."

"Sadece üç gün."

"Yola devam etmelisiniz.."

"İki gün."

"Bunlar karımla oğlum Kid. Böyle bir şey istememelisin."

"Bir gün."

"Hayır, hayır! Size..."

"Sadece bir gün. Yiyceceği idare edebiliriz, ben de belki bir geyik vurabilirim."

"Hayır... pekâlâ; tek bir gün ama bir dakika bile fazla olmaz. Ve, Kid, beni sakın, beni sakın yalnız bırakmayın. Tetiğe bir dokunuş, yeter... Anlıyorsun değil mi? Düşün bir kere, düşün! kendimden bir parça ve ben onu göremiyeceğim. Ruth'u buraya gönder. Ona veda etmek istiyorum... Oğlumuzu düşünmesini, ölmemi beklememesini söyleyeceğimi. Söylemezsem belki seninle gitmek istemez. Elveda dostum, elveda."

Kid son titrek kelimeleri, ölen adamın gururunun sönüşünü, duymak için eğildi.

"Affedersin... Çok üzgünüm... Karmen için... Anlıyorsun ya."

Kızı kocasının yanında ağlayarak bırakan Malemut Kid, kar ayakkabılarını giyip tüfeğini koltuğu altına alarak ormana doğru gitti. Kuzeyin büyük acılarına yabancı değildi ama bunun kadar güç bir duruma hiç düşmemişti. Kısacası, bu basit riyazî bir mesele idi... Ölüme mahkûm bir canlıya karşı yaşaması muhtemel üç canlı. Fakat şimdi tereddüt ediyordu. Beş yıldır, omuz omuza, nehirde, karada, kamplarda madenlerde, sellerde, kıtlıklarda, ölümle yüzyüze gelerek aralarındaki arkadaşlık bağlarını örmüşlerdi. Bu bağ o kadar sıkıydı ki, ilk aralarına girdiğinden beri Ruth'u müphem bir şekilde kıskandığını farketmişti. Şimdi bu bağı kendi elleriyle koparması gerekiyordu.

Bir geyik, sadece bir geyik için dua ettiği halde, bütün hayvanlar orasını terk etmişe benziyorlardı. Karanlık basarken bitkin adam kampa eli boş, kalbi ağır, sürünerek dönüyordu. Köpeklerin havlayışı ve Ruth'un çığlıkları onu acele ettirdi.

Kampa girince Ruth'u, elinde bir balta ile, hırlayan köpekler arasında buldu. Köpekler efendilerine karşı gelerek erzaka hücum ediyorlardı. Tüfeğinin kabzası ile o da kavgaya karıştı. Tüfek ve balta inip kalkıyor; yeknesak bir intizamla kaçınıyor veya vuruyorlardı; çılgın gözler ve akan salyalarla çevik vücutlar parlıyor; insanla hayvan en acı bir neticenin hâkimiyetini elde etmek için boğuşuyorlardı. Nihayet yenilen hayvanlar yaralarını yalayarak ateş ışığının kenarına çekildiler ve ıstıraplarını yıldızlara haykırdılar.

Bütün kuru balık mevcudu yenmiş, onlara iki yüz millik ıssızlıkta yiyecek ancak iki üç kilo un kalmıştı. Malemut Kid kafası parçalanmış bir köpeğin sıcak cesedini keserken Ruth kocasının yanına döndü. Ölü hayvanın daha deminki arkadaşlarının önlerine atılan deri ve işe yaramaz kısımlarından başka geri kalan parçaları ihtimamla bir kenara sakladı.

Sabahleyin yeni güçlükler başgösterdi. Hayvanlar birbirlerini yemiye kalktılar. Hâlâ ölmemiş olan Karmen'i diğerleri yere yatırmıştı. Kırbaç dinlemiyorlardı. Darbeler altında havlıyorlar, uluyorlardı, kemik, deri, kıl, herşey, en küçük parça da bitmeden dağılmadılar.

Malemut Kid, tekrar Tennessee'ye dönmüş olan Mason'u dinleyerek işine döndü.

Yakınlarındaki çamlardan faydalanarak acele acele çalışmaya başladı. Ruth, onun, avcıların etlerini, köpeklerden ve kurtlardan korunmak için bazan kullandıkları bir gizleme yeri yaptığını gördü. Teker teker iki küçük çam ağacının tepelerini yere kadar eğmiş, meşin bağlarla birbirine bağlamıştı. Sonra köpekleri dövere kitaate mecbur etti, onları iki kızağa koştuktan sonra Mason'u örten kürklerden gayrı herşeyi kızaklara yükledi. Bu kürkleri Mason'un etrafına iyice bağladıktan sonra iki ucunu eğik ağaçlara raptetti. Şimdi bıçağını indirince Mason tâ yükseklere havalanacaktı.

Ruth, kocasının son arzularını duyduğu için karşı koymuyordu. Zavallı kız, itaat dersini çok iyi öğrenmişti. Çocukluğundanberi bu yaratıcı efendilere boyun eğmiş ve bütün kadınların boyun eğdiklerini görmüştü, karşı koymak bir kadının harcı değildi. Kid, kederini ifade etmek için kocasını öpmesine,-kendi kabilesinde böyle bir âdet yoktu-müsaade etmiş, sonra onu en ön kızağa götürüp kar ayakkabılarını giymesine yardım etmişti. Körükörüne, gayrişuurî, kamçısını eline alarak köpekleri hareket ettirdi. Kid, tekrar komaya girmiş olan Mason'un başucuna dönerek, Ruth gözden kaybolduktan çok sonra ateşin başında arkadaşının ölmesini bekleyerek, ümit ederek, dua ederek oturdu.

Beyiz sükûn'da ıstırap verici düşüncelerle başbaşa kalmak hoş değildir. Kederin sessizliği şefkatlidir, insanı korumuş gibi sarar ve anlaşılmaz bin bir teselli sözü mırıldanır; ama boz gökler altındaki o soğuk, duru ve parlak Beyaz Sükûn insafsızdır.

Bir saat, iki saat geçti, adam ölmüyordu. Öğle vakti güneş bir ucunu, güney ufkundan yukarı çıkartmadan, göklere bir ateş gölgesi attı ve hemen geri çekti. Malemut Kid kalkarak arkadaşının yanına gitti. Etrafına çepçevre bir göz gezdirdi. Beyaz Sükûn onunla alay ediyor gibiydi; birdenbire büyük bir korkuya yapıldı. Keskin bir ses işitildi: Mason havaî mezarına fırladı, Malemut Kid, köpekleri deli gibi koşturarak, karlar arasından kaçıp gitti.

MEKSİKALI

(The Mexican)

Hikâyesini kimse bilmiyordu -hele Junta'dakiler büsbütün habersizdiler. Onların "küçük sır" ları, "büyük vatansever" leriydi. O da, kendi yolunda, müstakbel Meksika ihtilâli için çalışmıştı. Kalabalık, meşgul odalarına girdiği zaman, onı bir casus, Diaz gizli polisinin satın alınmış âletlerinden biri sanmışlardı. Daha o zaman arkadaşlarından pek çoğu Birleşik Amerika'nın muhtelif sivil ve askerî hapishanelerinde yatıyor, hattâ bazıları kurşuna diziliyordu.

Çocuğun ilk bıraktığı intiba pek müsait değildi. On sekiz yaşında, yaşına nisbetle iri olmayan vücudu ile hakikaten bir çocuktu.` İsminin Felipe Rivera olduğunu söylemişti. Hepsi bu kadar.. ne fazla, ne eksik... Cevap beklemişti. Dudaklarında bir tebessüm, gözlerinde dostça bir bakış yoktu. İri yarı, cüretkâr Paulino Vera içinde bir titreme hissetmişti. Karşısında menfur, anlaşılmaz bir şey duruyordu. Çocuğun kara gözlerinde zehirli yılanı andıran bir bakış vardı. Derin, kesif bir acılıkla soğuk alevler gibi parıldıyorlardı Nazarlarını ihtilâlcilerin yüzlerinden, Mrs. Sethby'nin meşgul bulunduğu yazı makinesine çevirdi. Bakışları sadece bir an karşılaşınca, Mrs. Sethby'de kendini durduran bir şey hissetti. Kadın, yazdığı mektubun insicamını bozmamak için bütün yazdıklarını tekrar okumaya mecbur olmuştu.

Paulina Vera sorucu nazarlarla Arrelano ve Ramos'a baktı, onlar da ayni nazarlarla ona ve birbirlerine baktılar. Gözlerinde şüphenin kararsızlığı vardı. Bu genç, Bilinmeyen'in bütün tehlikelerini gösteriyordu. Bilinmeyen'in ta kendisiydi. Anlaşılmazdı, Diaz'a ve zulümlerine karşı dürüst ve basit vatanseverlerin duydukları nefreti duyan bu dürüst ve basit ihtilâlcilerin anlaşmıyacakları bir insandı. Bu bambaşka bir şeydi -ne olduğunu bilmiyorlardı. Fakat en hareketlileri olan Vera ileri atıldı.

Soğuk bir sesle, "Pekâlâ" dedi. "Demek ihtilâl için çalışmak istiyorsun? Peki, ceketini çıkar, şuraya as. Gel sana kovayla bezin nerede olduğunu göstereyim. İşe yerleri temizlemekle başlarsın. Burası bitince öbür odaları, tükrük hokkalarını, sonra da pencereleri..."

Çocuk sordu: "Bunlar ihtilâl için midir?"

Vera: "Evet, ihtilâl için" diye cevap verdi.

Rivera şüpheyle hepsine baktıktan sonra ceketini çıkardı, "Pekâlâ" dedi.

Hepsi bu kadar. Her sabah geliyor, süpürüyor, siliyor, temizliyordu. Sobaların külünü boşaltıyor, kömür odun taşıyor; onların en çalışkanı daha gelmeden ateşi yakıyordu.

Bir gün, "Burada yatabilir miyim?" diye sordu.

Ahaa! Demek mesele buydu. - İşin içinde Diaz'ın parmağı görünmeye başlamıştı. Junta'nın odalarında yatmak demek, onların sırlarına, isim listelerine, Meksika'daki arkadaşlarının adreslerine vakıf olmak demekti. İsteği reddedilmişti, Rivera da bir daha bahsetmedi. Onların bilmedikleri bir yerde yatıp kalkıyor, bilmedikleri bir yerde yiyor içiyordu. Bir kere Arrelano ona birkaç dolar vermek istemişti. Rivera başını sallıyarak parayı reddetti. Vera yanlarına gelip de parayı alması için zorlayınca. "Ben ihtilâl için çalışıyorum" dedi.

Modern bir ihtilâl yapmak için paraya ihtiyaç vardır; bunu da hep Junta'dan beklerlerdi. Âzalar açlıktan ölene kadar çalıştıkları halde çoğu zamanlar ihtilâlin yapılıp yapılmaması birkaç dolara bağlı kalıyordu. Bir kere, evin kirasını iki aydır ödemedikleri için ev sahibi onları dışarı atmakla tehdit ettiği zaman May Sethby'nin masası üzerine altmış tane doları bırakan, o hırpani kılıklı temizleyici çocuk, Pelipe Rivera idi. Fakat işi bununla bitmiyordu. (May Sethby'nin masası üzerinde işçi sendikalarından yardım isteyen gazete başmuharrirlerine, ihtilâlcilere karşı daha az şiddetli davranmaları için mahkemelere hitaben yazılmış üç mektup yatıyordu.) Vera'nın baba yadigârı altın saati ortadan kalkmıştı. May Sethby'nin üçüncü parmağındaki düz altın halka da ayni şekilde gitmişti. Vaziyet ümitsizdi. Ramos'la Arrelano uzun bıyıklarını ümitsizce burdular. Mektuplar mutlaka gönderilmeliydi. Postahane de veresiye pul vermiyordu. İşte o sırada Rivera şapkasını giyip çıktı. Geri döndüğü zaman May Sethby'nin masası üzerine bin tane iki sentlik pul koydu.

Vera arkadaşlarına, "Sakın Diaz'ın lânetli altınları olmasın?" diye sordu.

Kaşlarını kaldırdılar ama bir neticeye varamadılar. Felipe Rivera, ihtilâlin yer temizleyicisi fırsat düştükçe Junta'nın emrine altın ve gümüş paralar vermekte devam etti.

Onu hâlâ sevmiyorlardı. Kendisini tanımıyorlardı. Yolları ayrıydı. O kimse ile sırdaş değildi. Her türlü sualden kaçınıyordu. O kadar genç olduğu halde hiçbiri ona sual sormaya cesaret edemiyorlardı.

Arrelano çaresizce, "Belki de asîl ve yalnız bir ruh' diyordu. "Bilmiyorum, bilemiyorum."

Ramos, "O insan değildir" dedi.

May Sethby de, "Kupkuru bir ruhu var" dedi. "Hayatının neşesi, ışığı kaçmış. Tıpkı bir ölü gibi fakat yine de korkunç bir şekilde canlı."

Vera, "Cehennem ıstırabı çekmiş" diye fikrini söyledi. Yüzünde öyle bir ifade var - halbuki daha henüz çocuk."

Yine de ona alışamıyorlardı. O hiç konuşmaz, hiç bir şey sormaz, hiç bir fikir ileri sürmezdi. Soğuk bir ateşle yanan gözlerinden maada bütün yüzünde ölü gibi ifadesizlikle onların ihtilâl hakkında konuşmalarını dinlerdi.

Vera, May Sethby'ye, "O casus değildir" dedi. "Beni iyi dinle, bir vatansever, hepimizden fazla vatansever o! Buna eminim. İşte şurada kafamda ve kalbimde hissediyorum. Fakat onu hiç tanımıyorum."

May Sethby, "Çok aksi bir tabiati var" diye cevap verdi.

Vera titreyerek, "Biliyorum" dedi. "O gözleriyle bana da baktı. Onlarda sevgi yok, tehdit var; bir kaplanınki kadar vahşi gözler. Gayemize sadakatsizlik gösterecek olsam beni öldüreceğinden eminim. Onda kalb diye bir şey yok. Çelik kadar merhametsiz ve buz gibi soğuk. Yalnız bir dağ başında bir insanın donarak öldüğü kış gecesindeki mehtap gibi. Ne Diaz'dan, ne de katillerinden korkuyorum ama bu çocuktan ödüm patlıyor. Ciddî söylüyorum, hakikaten korkuyorum. Ölümün soluğudur o!"

Fakat Rivera'ya, sadakatini ispat için, iş verilmesi hakkında öbürlerini kandıran yine Vera idi. Los Angeles'le Aşağı California arasında irtibat kesilmişti. Arkadaşlarından üçü kendi kazdıkları mezarlarının başında kurşuna dizilmişlerdi. İki tanesi de Los Angeles'te hapisteydiler. Federal kumandan,

Juan Alvarado canavarın biriydi. Bütün plânlarını altüst etmişti. Böylece Aşağı California'da faaliyette bulunan ihtilâlcilerle irtibatları kalmamıştı.

Genç Rivera'ya talimat verilmiş ve güneye yollanmıştı. Döndüğü zaman irtibat temin edilmiş, üstelik Juan Alvarado öldürülmüştü. Yatağında, göğsünde kabzasına kadar saplanmış bir bıçakla bulunmuştu. Bu Rivera'ya verilen talimattan fazla idi, fakat Junta'dakiler onun hareketlerinden saniyesi saniyesine haberdardılar. Ona birşey sormadılar. O da bir şey söylemedi. Fakat birbirlerine baktılar ve tahmin ettiler.

Vera, "Size dememiş miydim" dedi. "Diaz herkesten ziyade bu çocuktan korkmalıdır. O amansızdır. Tanrının elidir."

May Sthby'nin bahsettiği ve hepsinin hissettikleri o kötü huy fiilî bir şekilde ispat olunuyordu. Zaman zaman patlamış bir dudak, morarmış bir yanakla çıkageliyordu. Bunların, yediği, uyuduğu, para kazandığı ve onlarca meçhul daha bir çok şeyler yaptığı dış dünyada ettiği kavgalar neticesi olduğu belliydi. Bir zaman sonra haftalık olarak neşrettikleri ihtilâlci gazetelerin mürettipliğine başladı. Bazan harfleri dizemediği zamanlar oluyordu; elleri ve parmakları hiç bir işe yaramaz, kolunu biri sarkık, yüzü gizli bir ıstırapla gerili olarak geldiği zamanlar...

Arrelano, "Serserinin biri' 'dedi.

Ramos, "Kötü yerlere devam ediyor."

Vera ,"Fakat parayı nereden buluyor?" diye sordu. "Daha bugün gazete kâğıdı için yüz kırk dolar verdiğini öğrendim."

May Sethby, "Ara sıra ortadan kayboluyor ya" dedi. "Bunları hiç izah etmiyor."

Ramos, "Arkasına gözcü koyalım." diye bir fikir ileri sürdü.

Vera: "Ben bu gözcü yerinde olmak istemem" dedi. "Eminim, sonra gömmekten başka bir vesile ile beni bir daha göremezsiniz. Bunun çok müthiş bir ihtirası var. Gayesi ile kendi arasına Allahın bile girmesine müsade etmez."

Ramos, "Karşısında çocuk gibi kalıyorum" diye itiraf etti.

Arrelano, "Bana kalırsa o, kudretin ta kendisi" dedi. "O iptidaî insan, vahşi kurt çıngıraklı yılan ve akreptir."

Vera "O ihtilâlin dirilişidir" dedi. "Onun ruhu ve ateşi-

dir. Gecenin sessizliğinde dolaşan bir tahrip meleğidir."

May Sethby, "Onun için ağlıyabilirim" diye fikrini söyledi. "Kimseyi tanımıyor, herkesten nefret ediyor. Bize tahammül ediyor, zira biz onun gayesine varmak için bir yoluz. Halbuki o yalnız.. yapayalnız." Sesi bir hıçkırıkla sona erdiği zaman gözleri nemliydi.

Rivera'nın çalışması ve geliş gidiş saatleri hakikaten esrarlı idi. Bazan bir hafta geçer onu göremezlerdi. Bazan da bir ay gelmezdi. Bu seferlerinin dönüşlerinde hiç bir şey söylemeden May Sethby'nin masası üzerine altın paralar bırakırdı. Yine zaman gelir, günlerce, haftalarca Junta'da kalırdı. Böyle günlerde bile, ara sıra, değişik zamanlarda, sabah erkenden akşam geç vakte kadar ortadan kaybolurdu. Arrelano, onu bir gece henüz patlamış kanayan dudağı, şişmiş parmakları ile matbaada çalışırken bulmuştu.

II

Vakit yaklaşıyordu. İhtilâlin olup olmaması Junta'ya bağlı idi. Junta da sıkıntıda idi. Para ihtiyacı her zamankinden fazla, para bulmak ta her zamankinden güçtü. Son kuruşlarına kadar veren vatanseverlerin artık verecek bir şeyleri kalmamıştı. İşçiler, muhacirler zaten pek az olan gündeliklerinin yarısını veriyorlardı. Fakat bundan daha fazlasına ihtiyaç vardı. Senelerin üzücü, yorucu çalışması meyvasını verecekti. Vakit tamamdı. İhtilâl tetikteydi. Son bir gayret, son bir cüretkâr teşebbüs; ihtilâl zafere erişecekti. Onlar Meksika'larını iyi tanırlardı. Bir kere başladı mı, ihtilâl kendi kendine devam ederdi. Bütün Diaz makinesi kâğıttan evler gibi yıkılacaktı. Hudut ayaklanmaya hazırdı. Yüz İ. W. W. adamı ile bir Amerikalı hududu aşıp Aşağı California'yı fethe hazırdı. Fakat tüfeğe ihtiyaçları vardı. Junta, ta Atlantiğe kadar hepsi ile temastaydı, ve hepsinin de silâha ihtiyaçları vardı; maceraperestler, askerler, haydutlar, Amerikalı işçiler, sosyalistler, anarşistler, esaretten kaçan Meksikalılar, Colorado ve Coeur D'Alene madenlerinden kaçan madenciler - modern dünyanın bu karmakarışık artıkları hep silâh bekliyorlardı.

Bu karışık, intikam hissi ile dolu topluluğu hudutlardan içeri sokun, ihtilâl başlamıştır. Girişin kuzey kapısı, gümrük

binası ele geçirilecekti. Diaz karşı koyamazdı. Ordularını üstlerine yürütmeye cesaret edemezdi, o güneyi korumak zorundaydı. Buna rağmen ateş güneyden yayılacaktı. Halk ayaklanacaktı. Şehir arkasından şehir, vilâyet arkasından vilâyet düşecek, nihayet ihtilâlin muzaffer orduları her taraftan Diaz'ın son kuvvetli kalesi olan Mexico şehrine hücum edeceklerdi.

Fakat bütün iş paraydı. Tüfekleri kullanacak sabırsız ve aceleci adamlar vardı. Tüfekleri satıp teslim edecek tüccarları da biliyorlardı. Fakat ihtilâl hareketini bu mertebesine getirmek Junta'yı tüketmişti. En son dolarlarını harcamışlar, en son çarelerini kullanmışlardı ;ihtilâl yine de tetikte idi. Silâh ve cephane! Pejmürde ordular silâhlanmalıydılar. Fakat nasıl? Ramos müsadere edilmiş topraklarını düşünüyor, Arrelano gençliğinin müsrifliğine yanıyor, May Sethby de acaba Junta'dakiler daha iktisatlı davranamaz mıydılar diye kendi kendine soruyordu.

Paulino Vera, "Düşünün bir kere" diyordu. "Meksikanın istikbali ehemmiyetsiz birkaç dolara bakıyor."

Hepsinin yüzlerinde ümitsizlik okunuyordu. Son kurtuluş çareleri, onlara para vâdetmiş olan Jose Amarillo, Chihua'hua'daki köşkünde yakalanmış, ahırının duvarı önünde kurşuna dizilmişti.

Yerleri silmekte olan Rivera, elinde fırçası, sıvanmış kolları pis sularla ıslak, başını kaldırdı.

"Beş bin dolar yeter mi?" diye sordu.

Hayretle baktılar. Vera yutkundu, başını salladı. Konuşamıyordu, fakat içini geniş bir itimat kaplamıştı.

Rivera, "Silâhları sipariş edin" dedi. Sonra ağzından işitikleri en uzun konuşmayı yaptı. "Vakit çok az. Üç hafta içinde size beş bin dolar getireceğim. Harbedecekler için o zamana kadar havalar da biraz ısınmış olur. Hem zaten bundan çabuk para bulamam."

Vera itimadına karşı koymağa çalıştı. Bu inanılmaz bir şeydi. İhtilâl oyununa başlıyalıberi nice ümitleri yıkılmıştı. İhtilâlin bu hırpani yer silicisine inanıyordu, fakat yine de inanmıya cesaret edemiyordu.

"Sen bir delisin!" dedi.

Rivera, "Üç hafta sonra" diye cevap verdi. "Silâhları sipariş edin."

Ayağa kalktı, sıvanmış kollarını indirdi, ceketini giydi. "Sipariş edin" dedi. "Ben şimdi gidiyorum."

III

Bir sürü telâş, telefon muhaveresi ve küfürden sonra Kelly'nin yazıhanesinde bir gece toplantısı yapılmıştı. Kelly'nin işleri başından aşkındı; ayni zamanda çok talihsizdi de. Bill Carthey'le bir maç yapması içini Danny Ward'u ta New York'tan getirtmişti. Karşılaşacakları tarih üç hafta sonra idi ama Carthey iki gündenberi ağır yaralı yatağında yatıyordu. Yerini alacak kimse yoktu. Kelly doğuya telgraf üstüne telgraf yağdırıyor, işe yarayacak bir tüy siklet bulmak için çırpınıyordu ama bir tane bile bulamamıştı. Şimdi de hafif dahi olsa yeni bir ümit belirmişti.

Karşı karşıya gelince Kelly Rivera'ya bir göz attıktan sonra, "Çok cesaretlisin" dedi.

Rivera'nın gözlerinde nefret okunuyordu ama yüzü ifadesizdi.

Sadece, "Ben Ward'u yenebilirim" dedi.

"Nereden biliyorsun? Hiç onu dövüşürken gördün mü?"

Rivera başını hayır makamında salladı.

"Seni iki gözü kapalı, tek eliyle yener o!"

Rivera omuzlarını silkti.

Boks ajanı hırladı, "Söyleyecek sözün yok mu?"

"Ben onu yenebilirim."

Michael Kelly sordu, "Şimdiye kadar kiminle döğüştün ki?" Michael ajanın kardeşi idi.

Rivera onu cevap vermeden acı bir bakışla süzdü.

Kelly bu düşmanca sessizliği bozdu: "Neyse, Roberts'i tanıyorsun." dedi. "Haber yolladım, neredeyse gelir. Otur bekle ama görünüşe bakılırsa kazanmana zerre kadar ihtimal yok. Halka uydurma bir maç seyrettiremem. Ön koltukların on beşer dolara satıldığından haberin var mı?"

Roberts geldiği zaman hafif sarhoş olduğu görülüyordu. Uzun boylu, zayıf bir adamdı. Yürüyüşü de konuşması gibi intizamsızdı.

Kelly derhal meseleye temas etti:

"Bana bak, Roberts, bu küçük Meksikalıyı keşfettim diye böbürlenip duruyorsun. Carthey'in kolunun kırıldığından

da haberin var. Şimdi bu küçük herif gelmiş, onun yerini almak istediğini söylüyor. Ne dersin?"

"Çok iyi olur." diye Roberts ağır ağır tasvip etti. "İyi bir maç olur, Kelly."

Kelly: "Sanırım nerdeyse Danny Ward'ı yenebileceğini de söyliyeceksin." dedi.

Roberts ciddiyetle imkânları düşündü.

"Hayır, bunu söyliyemiyeceğim. Ward fevkalâde bir boksördür. Fakat Rivera'yı öyle çabucak yenemez. Ben Rivera'yı iyi tanırım. Hiç siniri yoktur âdeta. Hem de iki eliyle döğüşür, ha! Her vaziyette o bayıltıcı yumruklardan atabilir."

"Bırak bunları canım. Nasıl bir müsabaka yapar onu söyle. Bütün ömrünce boksör yetiştirdin. Fikirlerine hürmet ederim. Halkı verdikleri paraya göre tatmin edebilir mi?"

"Hem de nasıl? Emin ol üstelik Danny'yi de düşünceye sevkedecektir .Sen bu çocuğu tanımıyorsun, ben tanıyorum Onu ben keşfettim. Asap diye bir şey yoktur onda. Şeytanın ta kendisidir. Maharetiyle sizleri de, Danny'yi de şaşırtacaktır. Onu yenebileceğini söylemiyorum ama öyle bir dövüşecek ki, istakbalinin parlak olduğunu hepiniz göreceksiniz."

"Pekâlâ."Kelly kâtibine döndü. "Danny'ye telefon edin. Bir iş çıkarsa çağırtacağımı söylemiştim. Karşıda Yellowstone da gösteriş yapıyordur." Sonra Roberts'e döndü: "Bir şey içer misin?"

Roberts kokteylini içerken konuşmaya başladı:

"Bu küçük şeytanı nasıl keşfettiğimi size hiç anlatmadım, değil mi? İki sene evvel bir gündü, antrenman yerine geldi. Ben o sırada Prayne i Delaney'le olan maçına hazırlıyordum. Prayne müthiş bir insandır, hiç insafı yoktur. Çalışırken karşısındakileri parçalar âdeta. Bunun için onunla çalışacak kimse bulamıyordum. Bu aç Meksikalı oğlan da oralarda dolaşıp duruyordu, ben de ümitsiz bir anımdaydım. Yakaladığım gibi eldivenleri giydirip ringe soktum. Çocuk meşinden daha sertti ama çok zayıftı. Boksun "b" sini dahi bilmiyordu. Prayne onu paçavraya çevirdi. Oğlan iki ravund dayandı, sonra bayıldı. Açlıktan ha! Dayak yemiş miydi? Hem de öyle bir yemişti ki tanıyamazdınız. Yarım dolarla iyi bir yemek verdim. Nasıl yediğini görmeliydiniz. İki gündenberi açmış meğerse. Bunun da sonunu gördük diye düşünüyordum. Ama ertesi gün o yaralı haliyle tekrar geldi; yarım dolarla

yemeğe hazırdı. Zamanla ilerledi. Tasavvur edebileceğimiz kadar dayanıklı, anadan doğma bir boksördür o. Bir buz parçasıdır. Bildim bileli arka arkaya on kelime bile konuşmadı. İşini iyi bilir."

Kâtip: "Seninle çalıştığını çok gördüm." dedi.

Roberts: "Bütün büyük boksörlerle çalıştı." diye cevap verdi. "Hepsinden de bir şeyler öğrendi. Bazılarını yenebileceğini gördüm ama hiç bir zaman bunda gözü yoktu. Zannederim boksu hiç sevmedi. Sevmiş gibi görünmeyi tercih etti."

Kelly: "Son birkaç aydır küçük kulüplerde dövüşüyordu galiba?" dedi.

"Evet. Ne olduğunu ben de anlamadım. Birdenbire içine bir heves gelmiş olmalı. Bütün yerli boksörleri yendi. Paraya ihtiyacı vardı her halde; her nekadar kılığından kıyafetinden belli olmuyorsa da kazandı da... Tuhaf bir insan. Ne iş yaptığını, vaktini nerede geçirdiğini kimse bilmez. Çalışırken bile işini bitirince kaybolur gider. Bazan haftalarca görünmez. Nasihat da dinlemez. Onun menecerliğini alacak adam zengin olacak ama bunu aklına bile getirmiyor. Ama iş hesaba geldi mi, nakit para isteyişini görmelisiniz."

Bu sırada içeri Danny Ward girdi. Meneceri ile antrenörü de beraberdiler. Selâmlaştılar, bir nükte oraya, bir şaka buraya, herkese tebessüm; bu Danny'nin âdetiydi. Bunda hiç olmazsa bir parçacık samimiydi. İyi bir aktördü ve hayatta muvaffak olmak için dostluğun kıymetli bir vasıta olduğunu anlamıştı. Fakat aslında aklı başında, soğukkanlı bir boksör ve iyi bir adamdı. Geri yanı maskeydi. Her türlü para konuşmalarında hazır bulunurdu, hattâ bazıları menecerinin sade onun bir âleti olduğunu söylerdi.

Rivera ise bambaşkaydı. Onun damarlarında İspanyol kanı kadar da Kızılderili kanı vardı; köşesinde sessizce oturur, sadece gözleri her şeye dikkat ederek bütün yüzleri bir bir süzerdi.

Danny kıymet biçen bakışlarını müstakbel hasmının üzerinde dolaştırdı.

"Demek bu zat." dedi. "Nasılsın bakalım, ahbap?"

Rivera'nın gözleri kinle parıldadılar, fakat işitmiş görünmedi. Bütün yabancılardan nefret ederdi, hele bundan, kendisinin bile garip bulduğu bir ânilikle nefret etmişti.

Danny sun'î bir tavırla Kelly'yi protesto etti: "Aman Allahım! Beni sağır ve dilsiz biri ile dövüştürmiyeceksiniz ya?" Kahkahalar kesilince yeni bir nükte daha savurdu: "En iyisi diye bunu çıkartıyorsanız Los Angeles malıvolmuş demek. Hangi çocuk bahçesinde buldunuz bunu?"

Roberts, Rivera'yı müdafaa etti: "İnan bana Danny, iyi bir çocuktur. Göründüğü kadar da yumuşak değil."

Kelly yalvardı: "Koltukların yarısı satıldı. Mecbursun, Danny. Başkasını bulamadık."

Danny tekrar Rivera'ya bakarak içini çekti:

"Ona pek sert davranmamalıyım." dedi." Tabii ilk hamlede yere serilmezse..."

Roberts öfke ile burnundan soludu.

Meneceri Danny'yi: "Dikkatli olmalısın." diye ikaz etti. "İsabetli bir yumruk yerleştirebilir."

Danny gülümsedi: "Hiç merak etmeyin tabiî ki dikkatli olacağım." dedi. "Başta seyirciler için biraz oyalarım. On beş ravund kâfi mi, Kelly - sonra işini bitiririm."

Kelly: "Kâfi." diye cevap verdi. "Sahici bir şeye benzesin de."

"Şimdi işe gelelim." Danny duraklayıp hesap etti. "Tabiî ki Carthey le olduğu gibi gişe hâsılatının yüzde altmış beşi olacak. Ama kâr taksimi değişik olmalı. Bana yüzde seksen yeter." Sonra menecerine döndü: "Tamam mı?"

Meneceri tasvip makamında başını salladı.

Kelly, Rivera'ya sordu: "Hey bana bak ,anladın mı?"

Rivera başını salladı.

Kelly izah etti: "Bak nasıl olacak. Ortaya konulan para gişe hâsılatının yüzde altmış beşidir. Sen tanınmıyan bir boksörsün. Kârı Danny ile paylaşacaksın, yüzde yirmisi sana, sekseni ona. Nasıl, âdilâne bir taksim değil mi, Roberts?"

Roberts: "Evet, çok âdil." diye muvafakatini belirtti. "Anlıyorsun ya, Rivera, senin ismin çıkmamış da onun için."

Rivera: "Gişe hâsılatının yüzde altmış beşi ne kadar tutuyor?" diye sordu.

Danny: "Belki beş bin, belki de sekiz bin dolar." dedi. "Senin hissene ya bin, ya da bin altı yüz dolar düşecek. Benim şöhretimde bir insana yenilmek için epey paradır bu. Ne dersin?"

Rivera hepsine hayretten küçük dillerini yutturdu.

"Kat'iyetle kazanan hepsini alır." dedi.

Odada ölüm sessizliği hüküm sürmeye başladı.

Danny'nin meneceri: "Çocuk ağzından şeker çalmak gibi bir şey bu." diye fikrini söyledi.

Danny başını salladı:

"Ben uzun zamandır bu işin içindeyim." dedi. "Aramızda bulunanlar veya hakem hakkındaki kanaatlerimi söylemiyorum, bazan tertip edilen hileli maçlardan da bahsetmiyorum Demek istediğim bu iş benim gibi bir boksüre göre değil. Ben her şeyden önce emin olmayı severim. Sonunda kimse ne olacağını bilemez. Ya kolum kırılırsa? Sonra ne olacak?" Başını kat'iyetle salladı. "Kazanayım, kaybedeyim yüzde seksen benimdir. Ha, ne dersin Meksikalı?"

Rivera başını salladı.

Danny artık iyiden iyiye hiddetlenmişti:

"Seni pis Meksikalı seni." diye haykırdı. "Kafanı şimdiden kırayım da gör!"

Robert ikisinin arasına girdi.

Rivera, asık suratı ile: "Kazanan hepsini alır." diye ısrar etti.

Danny sordu: "Niçin böyle istiyorsun?"

Aldığı cevap şu oldu: "Seni yenebilirim de ondan."

Danny ceketini çıkartmıya davrandı. Fakat meneceri bunun bir gösteriş olduğunu biliyordu. Ceket üzerinde kaldı ve ötekiler tarafından yatıştırılmaya razı oldu. Herkes onun tarafını tutuyordu. Rivera yalnızdı.

Kelly: "Bana bak, aptal herif." dedi. "Sen bir hiçsin. Birkaç aydır yerli boksörleri yendiğini biliyoruz ama Danny senin bu bildiklerinden değildir. Bundan sonraki maçı şampiyonluk için olacak. Seni ise Los Angeles'in dışında kimse tanımıyor."

Rivera omuzlarını silkerek: "Bu maçtan sonra hepsi tanıyacak." dedi.

Danny lâfa karıştı: 'Bir saniye için olsa dahi beni yenebileceğini mi sanıyorsun?"

Rivera başını salladı.

Kelly yalvardı: "Haydi gel, makul ol. Bunun sana sağlıyacağı reklâmı düşün."

Rivera: "Ben para istiyorum." diye cevap verdi.

Danny: 'Bin sene de geçse beni yenemezsin." diye onu temin etti.

Rivera sordu: "O halde niçin kabul etmiyorsun? Parayı almak bu kadar kolaysa, niye peşinden gitmiyorsun?"

"Kabul, kabul." diye Danny haykırdı. "Benimle böyle oynarsın ha? Ringte seni geberteceğim yavrum. Kâğıtları hazırla, Kelly Kazanan hepsini alıyor. Spor sayfalarına yazın. İntikam maçı olacak bu. Bu çocuğa bilmediği birkaç şey göstereceğim."

Kelly'nin kâtibi tam yazmıya başlamıştı ki, Danny tekrar atıldı. Rivera'ya dönerek: "Tartı ne olacak?" diye sordu.

"Ringe çıkmadan evvel."

"Hayır, dostum, hayır. Eğer kazanan hepsini alacaksa, tartı sabah onda olacak."

Rivera: "Kazanan hepsini alırsa mı?" diye sordu.

Danny başını salladı. Bu iş de tamamlanmıştı. Ringe bütün kuvvetiyle çıkacaktı.

Rivera: "Tartı saat onda" dedi.

Kâtip yazmıya devam etti.

Roberts Rivera'ya: "En azından iki buçuk kilo fazlalık demek." dedi. "Çok şey kabul ettin. Maçi şimdiden kaybetmiş oldun. Danny bir öküz kadar kuvvetli olacak. Aptallık ettin. Seni muhakkak yenecek. Cehennemde bir çığ tanesi kadar bile şansın olmıyacak."

Rivera'nın cevabı bir nefret bakışıydı. Bu yabancıdan bile nefret ediyordu, hem de bunu içlerinde en namusluları olarak tanımıştı.

IV

Rivera'nın ringe girişi hemen hemen farkedilmemişti. Çok az ve dağınık bir alkışla karşılanmıştı. Ona kimsenin güveni yoktu. O, büyük Danny'nin ellerinde öldürülecek bir koyundu. Hem seyirciler hayal kırılışına uğramışlardı. Danny Ward'la Billy Carthey arasında şiddetli bir maç beklerlerken bu zavallı çocuğun dayak yemesine tahammül edeceklerdi. Bu değişiklikten doğan hislerini Danny üzerine ikiye, hattâ üçe bir bahse girerek gösteriyorlardı. Bahse giren seyircinin de parası nerede ise kalbi de oradadır.

Meksikalı köşesinde oturmuş bekliyordu. Dakikalar çok ağır geçiyorlardı. Danny onu bekletiyordu. Bu eski bir hile idi. Tecrübesiz boksörlerde daima muvaffak olurdu. Böyle

oturup da düşünceleri de seyirciler karşısında kalınca kor: karlardı. Fakat bu hile bu defa hiç işe yaramadı. Roberts haklıydı. Rivera'da hakikaten âsap diye bir şey yoktu. Hepsinden daha ince, daha narin yapılı olan bu gençte bu çeşit sinirlerden eser yoktu. Köşesindeki önceden yenilmişlik havası onun üzerinde hiç bir tesir yaratmıyordu. Yardımcıları yabancı, boksun şerefsiz, faydasız pis tortuları idiler. Hepsi de köşelerinin mağlûp köşe olduğundan emin bulunuyorlardı.

"Dikkatli olmalısın." diye Spider Heggerty onu ikaz etti. Spider onun baş yardımcısı idi. "Maçı mümkün olduğu kadar uzat - Kelly böyle talimat verdi. Aksi takdirde gazeteler bunun danışıklı dövüş olduğunu yazarlar. Kötü neşriyat yaparlar."

Bütün bunlar cesaret verici değildi. Fakat Rivera aldırmıyordu. Böyle sonunda para olan bokstan nefret ederdi. Açlıktan ölmemek için bu işe girmişti. Vücudunun boksa fevkalâde müsait olması hiç bir şey ifade etmezdi. Nefret ediyordu. Junta'ya gelinceye kadar para için dövüşmemişti. Nefret ettiği bir işte muvaffak olduğunu gören ilk insan oğlu da o değildi.

Hislerini tahlil etmedi. Bu maçı kazanması icabettiğini biliyordu. Başka bir netice düşünülemezdi. Onun arkasında, onu bu inanca bağlıyan bu kalabalığın hayâline bile getirmediği derin kuvvetler vardı. Danny Ward para için, paranın getireceği rahat hayat için dövüşüyordu. Halbuki Rivera, gözleri faltaşı gibi açılmış, düzenbaz rakibini beklerken kendini dövüşmeye zorlayan sebepler gözlerinin önünde alev alev yanıyordu.

Rio Blanco'nun beyaz duvarlı, su kuvveti ile işleyen fabrikalarını görüyordu. Aç, solgun yüzlü altı bin işçiyi, günde on sente çalışan yedi sekiz yaşlarındaki küçük çocukları görüyordu. Boyahanelerde çalışan adamları, o ayakta yürüyen cesetleri görüyordu. Babasının boyahanelere "intihar delikleri" ismini taktığını, ve orada bir sene çalışmanın ölüm demek olduğunu söylediğini hatırladı. Küçük evi, annesinin ev işleri arasında vakit bularak onu okşayıp sevmesini hatırladı. İri yarı, uzun bıyıklı, geniş göğüslü, herkesten daha müşfik, herkesi seven babasını; o kadar geniş kalbinden taşan sevgisinin anneye ve köşede oynayan küçük Muchacho'ya bile yetişen babasını gördü. O günler ismi Felipe Rivera değildi.

Annesinin babasının ismi olan Fernandez'di. Ona Juan derlerdi. Sonraları polis komiserlerinin Fernandez isminden nefret ettiklerini görerek kendi değiştirmişti.

İri yarı, iyi kalbli Joaquin Fernandez! Rivera'nın hayâllerinde ne de büyük bir yer kaplardı! O zamanlar anlamazdı ama sonraları geriye bakınca anlamıştı. Babasını küçük matbaada harfleri dizerken, yahut üstü dolu masasında sonu gelmiyen yazılarını yazarken görüyordu. Gece karanlığında evlerine, kötü işler yapmışlarmış gibi işçilerin gizlice girdiklerini, babası ile uzun uzun konuştuklarını görüyordu. Köşede yatan küçük Muchacho her zaman uyumazdı.

Spider Haggerty'nin uzaklardan gelen sesini işitti: "İlk başta yere yatayım deme. Dayağını ye ve paranı kazan. Talimat böyle."

On dakika geçmiş o hâlâ köşesinde idi. Hilesini sonuna kadar uzatmıya karar vermişe benzeyen Danny görünürlerde yoktu.

Fakat Rivera'nın gözlerinin önünde daha başka hayâller de beliriyordu. Rio Blanco'lu işçiler Pueblada grev yapan arkadaşlarına yardım ettiler diye yapılan grev, yahut daha doğrusu, lokavt. Açlık, tepelerden hepsinin yediği ve hepsini hasta eden otları, köşkleri toplayışları... Sonra o kâbus; kumpanyanın deposu önündeki boş arazi, binlerce aç işçi, General Rosalio Martinez ve Porfirio Diaz'ın askerleri; işçilerin hataları kendi kanları ile yıkanırken tüfeklerin sönmek bilmeyen ölüm ateşleri.. Ve o gece! Vera - Cruz'a, körfezin köpek balıklarına yem olarak götürülen ölülerin üstüste yığıldığı arabalar. Bu korkunç yığının üzerine çıkarak annesiyle babasını arayıp bulduğunu hatırlıyordu. Bilhassa annesini hatırlıyordu - vücudu öbür cesetlerin altında kalmış, yalnız yüzü görünen annesini. Porfirio Diaz'ın askerlerinin tüfekleri tekrar ateş açmışlar, o, yere kayarak, tuzağa düşürülmüş bir sansar gibi oradan uzaklaşmıştı.

Kulaklarına deniz dalgaları gibi heybetli bir uğultu geldi ve arkasından bir yardımcı sürüsü ile gelen Danny Ward'ı gördü. Salon galip gelecek olan meşhur kahramanı alkışlıyordu. Herkes onu istiyor, herkes onun tarafını tutuyordu. Hattâ Danny iplerin arasından fiyakalı bir tavırla geçerek ringe girdiği zaman Rivera'nın kendi yardımcıları bile neşeliye yakın bir tavır takındılar. Danny'nin yüzünü engin bir tebessüm

dalgası kaplamıştı; Danny güldüğü zaman yüzünün her hattı, hattâ gözlerinin içi dahi gülerdi. Böyle güler yüzlü boksör bir taneydi. Yüzü iyi hisleri, iyi arkadaşlığı ilân eder gibiydi. Herkesi tanıyordu. Nükteler yapıyor, gülüyor, ipler arasından arkadaşları ile selâmlaşıyordu. Daha uzakta olanlar hayranlıklarını zaptedemiyerek yüksek sesle: "Danny, ah, Danny!" diye bağırıyorlardı. Bu sevgi tezahürü tam beş dakika sürdü.

Rivera'ya ehemmiyet veren yoktu. Seyircilere kalırsa o mevcut bile değildi. Spider Haggerty'nin kaba yüzü kendininkine yaklaştı: "Korkmak yok." diye Spider ikaz etti. "Hem de talimatı unutma. Dayanmıya mecbursun, öyle çabucak yenilmek yok. Aksi takdirde soyunma odasında seni dövmek için emir aldık. Anladın mı?"

Seyirciler alkışa başladılar. Danny ona doğru geliyordu. Danny eğildi, Rivera'nun sağ elini iki avucu arasına alarak samimiyetle sıktı. Tebessümle çevrelenmiş yüzü kendininkine yakındı. Seyirciler Danny'nin bu sportmenliğe yakışan hareketini çılgınca alkışladılar. Rakibini bir kardeş samimiyetiyle selâmlıyordu. Danny'nin dudakları oynadı, seyirciler işitmedikleri kelimeleri iyi şans temennisi farzederek çılgınca alkışladılar. Hafifçe söylenen bu kelimeleri sadece Rivera işitmişti.

Danny neşeli bir tebessümle aralanmış dudakları arasından: "Seni küçük Meksikalı köpek seni." diye fısıldıyordu. "Canına okuyacağım senin"

Rivera kımıldamadı. Yerinden kalkmadı. Sadece gözleriyle nefret ediyordu.

İplerin arasından bir adam: "Köpek herif, ayağa kalk!" diye bağırdı.

Seyirciler bu sportmenliğe aykırı hareketi karşısında onu yuhalamıya başladılar. Fakat o kımıldanmadan oturuyordu. Danny köşesine giderken tekrar çılgınca bir alkış koptu.

Danny soyunduğu zaman etraftan hayranlık sedaları yükseldi. Vücudu fevkalâde mütenasipti. Cildi bir kadın cildi kadar beyaz ve düzgündü. Fotoğrafları hep spor mecmualarında yer alırdı.

Spider Haggerty Rivera'nın sveterini çıkarınca seyircilerden bir hayâl kırılışı sedası yükseldi Cildinin esmerliğinden vücudu da zayıf görünüyordu. Adaleliydi ama bunlar rakibininkiler kadar muazzam bir tesir yaratmadılar. Seyircilerin görmeyi ihmal ettikleri geniş göğsü idi. Ne etinin sertliğinin,

ne de bütün vücuduna yayılarak onu mükemmel bir hale sokan ince sinir sisteminin farkındaydılar. Seyircilerin görebildikleri bir çocuk vücuduna sahip on sekiz yaşlarında bir gençti. Danny'ye gelince iş değişiyordu. Danny yirmi dört yaşında erkek yapılı bir adamdı. Ringin ortasında hakemin son talimatını dinlerken bu tezat daha ziyade belli oluyordu.

Rivera, Roberts'in tam gazetecilerin arkasında oturduğunu gördü. Her zamankinden fazla sarhoştu ve konuşması o nisbette ağırlaşmıştı.

"Aldırma, Rivera." diyordu. "Seni öldüremez, bunu unutma. İlk başta şiddetle hücum edecek ama şaşırma; sen müdafaaya çekil, vakit geçirmeye çalış. Sana fazla bir zarar veremez. Kendini antrenmanlarda farzet."

Rivera işittiğine dair bir işarette bulunmadı.

Roberts yanındaki adama: "Sessiz şeytan." diye fısıldadı. "Her zaman öyledir."

Fakat Rivera her zamanki nefret bakışlarını unutmuştu. Şimdi sayısız tüfek hayalleri gözlerini kamaştırıyordu. Salonda görebildiği her yüz bir tüfeğe çevrilmişti. Kurak Meksika sınırını, ve sadece tüfekleri bekleyen hırpani çeteleri görüyordu.

Köşesinde bekledi. Yardımcıları iskemleyi alarak iplerin arasından dışarı çıktılar. Danny karşısındaydı. Gong vurdu. Maç başladı. Seyirciler sevinçle haykırdılar. Bu kadar inandırıcı bir şekilde başlayan bir maç görmemişlerdi. Gazeteler haklı idiler. Bu, hakikaten bir intikam maçıydı. Danny'nin mesafenin dörtte üçünü bir hamlede aşarak hasmımn üzerine saldırması Meksikalı'yı ezme arzusunu tamamen belli ediyordu. Vurduğu yumruklar bir değil, on değildi, sayısızdı. Bir yumruk makinesi, kasırgasıydı. Rivera âdeta görünmüyordu. İşinin ehli birinin her vaziyette, her zaviyeden indirdiği yumruk çığlarının altında kalmıştı. Ağırlık altında eziliyor, iplere çarpıyor, hakem ortaya getiriyor, tekrar iplere itiliyordu.

Bu boks değildi. Cinayetti, katliâmdı. Danny nelere kaadir olduğunu kat'iyetle gösteriyordu. Seyircilerin heyecan ve taraftarlıkları öyle bir raddeyi bulmuştu ki, Meksikalının hâlâ ayakta durabildiğini farketmiyorlardı. Rivera'yı unutmuşlardı. Danny'nin saldırışlarında o şekilde kayboluyordu. Bu iki üç dakika böyle devam etti. Birden, ayrıldıkları zaman Meksikalı'yı gördüler. Dudağı patlamış, burnu kanıyordu. İp-

lere çarptığı yerlerde sırtından kanlar sızıyordu. Fakat göğ-süñün nefes nefese kalkıp inmediğini, gözlerinin her zamanki gibi soğuk bir şekilde parladığını farkedemediler. Antrenman kamplarında bu vahşice saldırışları onun üzerinde az ihtiraslı şampiyon mu denemişti? Seferi yarım dolardan, haftada on beş dolara kadar bunlara dayanmasını öğrenmişti. O zor bir mektepte zor bir şekilde tahsilini yapmıştı.

O anda şaşırtıcı bir şey oldu. Dönen, göz karartan karışıklık birdenbire durdu. Rivera ayakta yalnızdı. Danny, heybetli Danny, sırtüstü yerde yatıyordu. Şuuru geri geldikçe vücudu titriyordu. Sendelememiş, yığılmamış, ağır ağır düşmemişti. Rivera'nın sağ kroşesi onu ölüm kesinliği ile olduğu yere sermişti. Hakem eliyle Rivera'yı geri itip düşmüş kahramanın üzerine eğilerek saniyeleri saymıya başladı. Seyircilerin böyle kuvvetli yumrukları alkışlaması âdettir. Fakat bunlardan ses bile çıkmadı. Bu hiç beklenmedik bir şeydi. Gergin bir sessizlik içinde saniyeleri dinlediler ve sessizliğin içinde Roberts'in sesi yükseldi.

"Ben size onun iki eliyle dövüştüğünü söylemedim mi?"

Beşinci saniye sonunda Danny yüzüstü yuvarlanmış, yedincide dizi üzerine doğrulmuştu, dokuzundan sonra ve ondan evvel kalkmıya hazırdı. Eğer on sayıldığı zaman dizi hâlâ yerde ise yenilmiş sayılırdı. Dizini yerden kaldırdığı anda ayakta sayılırdı ve o anda Rivera'nın onu tekrar düşürmek için çalışmaya hakkı vardı. Dizini kaldırdığı saniye vuracaktı. Bu sebeple etrafında dönüyordu. Fakat hakem de onunla beraber dönüyordu ve Rivera onun çok ağır saydığının farkında idi. Bütün yabancılar onun aleyhinde idiler. Hattâ hakem bile.

"Dokuz" da hakem Rivera'yı geri itti. Haksızdı, ama bu Danny'nin dudaklarında tebessümü ile kalmasını temin etti. Kolları ile midesini ve başını koruyarak âdeta Rivera'ya sarıldı. Oyunun kaidelerine göre hakemin onları ayırması lâzımdı, fakat o bunu yapmadı ve Danny, bir tekne dibine yapışmış midye gibi ona sarılarak yavaş yavaş kendine geldi. Eğer sonuna kadar dayanabilirse köşesinde tam bir dakika istirahat edebilecekti. Ve vaziyetin bütün ümitsizliğine ve sıkıntısına rağmen tebessümünü kaybetmiyerek dayandı.

Birisi: "Sönmeyecek tebessüm!" diye haykırdı ve seyirciler bunun tesellisi ile güldüler.

Danny köşesine gidince yardımcılarına: "Allahın belâsı bir yumruğu var." dedi.

İkinci ve üçüncü ravundlar tatsız geçti. Danny ilerliyor, geriliyor, tutunuyor, müdafaa ediyor, o ilk ravunddaki yumruğun tesirinden kurtulmaya çalışıyordu. Sarsılmış olduğu halde iyi formda bulunması kuvvetini toplamasına yardım etmişti. Fakat artık o vahşi taktiğini kullanamıyordu. Meksikalının ne olduğunu anlamıştı. Bu sefer bütün boks kabiliyetini ortaya döktü. Bütün oyunlarda ustaydı, ehemmiyetli bir tane indiremiyorsa da rakibini teknik bir şekilde eziyor, yoruyordu. Rivera'nın bir yumruğuna karşılık o üç tane atıyordu; fakat bunlar tesirsiz darbelerdi. Öldürücülüğü yaratan şiddetleri değil, sayılarıydı. İki yumruğunu da fevkalâde kullanan bu acemiye saygı gösteriyordu.

Rivera kendini müdafaa ederken sol kroşesini kullanmıya başladı. Hücumlardan korunmaya çalışırken bu yumruğu arka arkaya Danny'nin ağzını ve burnunu buluyordu. Fakat Danny muhtelif stillerde dövüşebilirdi. Zaten şampiyonluğa namzet gösterilmesi de bu yüzdendi. Maç esnasında arzu ettiği stile geçebilirdi. Şimdi için için dövüşüyordu. Bilhassa bu stilde çok iyi idi; böylece ötekinin sol yumruklarından da kurtulmuş oluyordu. Bir aperküt vurup Meksikalıyı yere düşürünce seyirciler çılgına döndüler. Rivera bir dizini yere dayayıp saniyelerin sayılmasını bekledi, hakemin çok hızlı saydığını farkediyordu.

Yedinci ravundda Danny, o meşhur aperkütlerinden birini tekrar indirdi. Rivera'yı sadece sendeletmiye muvaffak olmuştu, bir an sonra onun müdafaasız kalışından faydalanarak başka bir darbeyle iplerin arasından dışarı yuvarlandı. Rivera aşağıdaki gazetecilerin başlarına düştü, onlar da onu ringin kenarına iplerin dışına çıkmasına yardım ettiler. Hakem saniyeleri sayarken o bir dizi üzerinde dinleniyordu. Ringe girmek için iplerin arasından eğilerek geçmesi lâzımdı. Danny onun bunu yapmasını bekliyordu. Hakem ne karışıyor, ne de Danny'yi geri çekilmesi için ikaz ediyordu.

Seyirciler kendilerinden geçmişlerdi.

"Öldür onu Danny!' 'Öldür onu Danny." diye haykırıyordular.

Danny elinden geleni yaptı, fakat Rivera dokuzuncu yerine sekizinci saniyede âni olarak iplerin arasından geçerek

ringe çıktı. Danny ile vücut vücuda geldiler. Fakat şimdi hakem harekete geçmiş, Danny'ye taraf tutan bir hakemin yapacağı bütün kolaylıkları göstererek, Rivera'yı geri çekiyordu. Halbuki Danny güç durumda kalıp da ona sarıldığı zaman onu ayırmıyordu.

Rivera yine de ravundun sonuna kadar dayandı ve beynindeki bulut kalktı. Bunlar hep birbirine bağlı şeylerdi. Hepsi de nefret edilen yabancılardı ve hepsi haksızlık yaparlardı. Bu en kötü ânında bile beyninde hayâller beliriyordu -çölün ortasından geçen demiryolu, Meksikalı ve Amerikalı polisler; tevkifhane ve hapishaneler; hırpani kılıklı dilenciler, Rio Blanco grevden sonraki hayatının pis ve ıstırap verici manzaraları. Sonra şerefli ve şaşaalı kanlı ihtilâlin memleketini süpürdüğünü gördü. Silâhlar işte önündeydiler. Önünde her nefret ettiği surat bir tüfekti. O, tüfekler için dövüşüyordu. Bütün tüfekler kendisi idi. O, ihtilâldi. Bütün Meksika için dövüşüyordu.

Seyirciler Rivera'ya öfkelenmeye başlamışlardı. Niçin müstahak olduğu dayağı yemeyi kabul etmiyordu. Tabiî ki yenilecekti. Niçin bu kadar inatçı davranıyordu? Seyircilerden pek azının onunla alâkası vardı. Bunlar şansa inanan bir takım kumarbazlardı. Danny'nin galip geleceğine inandıkları halde paralarını üçe bir, dörde on veren Meksikalının üzerine yatırmışlardı. Rivera'nın kaçıncı ravundda nakavt olacağı üzerine bahse girenler de olmuştu. Ring kenarındaki koltuklarda pek çok paralar dönmüş, yedi ravund bile dayanamıyacağı iddia edilmişti. Bunların galipleri şimdi paralarından emin olduklarından koltuklarına yaslanmışlar ve gözde Danny'yi kışkırtanlara katılmışlardı.

Rivera yenilmeyi kabul etmiyordu. Sekizinci ravundda hasmı aperkütünü tekrarlamıya boş yere çalıştı. Rivera dokuzuncu ravundda seyircileri yine şaşırttı. Vücut vücuda dövüşürlerken âni bir hareketle ayrıldı, vücutlarının arasındaki o daracık sahada yumruğunu yukarı doğru kaldırdı. Danny yere düştü ve saniyelerin sayılmasını bekledi. Seyirciler hayretten bakakalmışlardı. Danny kendi oyunuyla yeniliyordu. O meşhur sağ aperkütü ona karşı kullanılmıştı. Rivera, dokuz sayılıp da Danny yerden kalkarken ona doğru bir hamle yaptı. Hakem ise önüne geçmiş o oyunu yapmasına imkân bırakmamıştı. Halbuki vaziyet ters olup da yerdeki Rivera olunca

hiç de Danny'nin yolu üzerinde durmuyordu.

Rivera onuncu ravundda sağ aperkütü ile hasmını iki kere daha düşürdü. Danny deliye dönmüştü. Tebessümü yüzünden silinmedi ama o ilk baştaki ezici hücumlarına tekrar başladı. Fakat ne kadar kasırga gibi yumruklarını işletirse işletsin Rivera'ya bir şey yapamıyordu. Halbuki Rivera bu karışıklık arasında onu üç kere yere düşürmüştü. Danny artık o kadar çabuk kendine gelemiyordu. On birinci ravundda Danny'nin vaziyeti cidden zorlaşmaya başlamıştı. Danny, o andan on dördüncü ravunda kadar mesleğinin en çok oyun gösterdiği maçını yaptı. İleri geri gidiyor, müdafaya çekiliyor, cimricesine dövüşerek kuvvet toplamıya çalışıyordu. Aynı zamanda usta bir boksörün kurnazca usulleriyle favullü dövüşüyordu. Bildiği her hileyi kullandı, sanki kazara olmuş gibi hasmına sarılıyor, Rivera'nın eldivenin kolu ile vücudu arasına sıkıştırıyor, eldiveniyle nefes almasını güçleştirmek için ağzını tıkıyordu. Birbirlerine sarılmış oldukları anda Rivera'nın kulağına yakası açılmadık küfürler yağdırıyordu. Hakemden seyircilere kadar herkes Danny'nin tarafındaydı, herkes onun için çalışıyordu. Danny'nin ne düşündüğünü biliyorlardı. Bütün kuvvetini tek bir yumruğa saklıyordu. Açık dövüşüyor, geri çekiliyor, hile yapıyor ve daima Rivera'nın muhafazasız bir yerini bırakacağı ânı kolluyordu. Bütün kuvvetiyle bir yumruk vuracak ve maçın mukadderatını değiştirecekti. Ondan evvel başka ve büyük bir boksörün yaptığını o da yapabilirdi - mide boşluğuna bir sağ, çeneye bir sol. Bunu yapabilirdi, zira ayakta durdukça kollarında kalan kuvvetle şöhret bulmuştu.

Ravundlar arasında Rivera'nın yardımcıları ona hemen hemen hiç yardım etmiyorlardı. Önünde salladıkları havlular hiç de bir fayda temin etmiyorlardı. Spider Haggerty ona nasihatler veriyordu, fakat o bunların yanlış şeyler olduklarını biliyordu. Herkes ona karşı cephe almıştı. On dördüncü ravundda Danny'yi tekrar düşürdü; hakem saniyeleri sayarken geri çekilip kollarını iki yanına sarkıtarak dinleniyordu. Öteki köşedeki şüpheli fısıltıların farkında idi. Michael Kelly'nin Roberts'e doğru giderek kulağına bir şeyler söylediğini gördü. Rivera çölde yetişmişti, kulakları kedininkiler kadar hassastılar; söylenenlerden bazı parçalar işitmişti. Daha faz-

la işitmek istiyordu, hasmı kalktığı zaman dövüşü iplere doğru sürükledi.

Michael: "Yanına git." diyordu. Roberts tasvip edercesine başını sallamıştı. "Danny'nin kazanması lâzım. Üstünde dünya kadar param yatıyor. Eğer bu iş onbeşinci ravuntta bitmezse mahvolurum. Çocuk senin sözünü dinler. Yanına git, bir şeyler söyle."

Rivera artık bundan sonra hiç hayale kapılmadı. Onun yenilmesini temine çalışıyorlardı. Danny yi bir kere daha düşürerek, kolları yanında ayağa kalkmasını beklediği zaman Roberts: "Artık ona kadar kalkamaz." dedi. "Haydi köşene git."

Antrenmanlarda olduğu gibi hâkim bir eda ile konuşuyordu. Fakat Rivera ona nefretle bakarak Danny'nin kalkmasını bekledi. Ravund arasında yanına Kelly geldi.

Alçak bir sesle: "Allah cezanı versin, yenil artık." dedi. "Yenilmelisin, Rivera. Sözümü dinlersen seni zengin ederim. Bir daha sefere Danny'yi yenmene müsaade ederim. Fakat şimdi yenilmelisin."

Danny gözleri ile işittiğini belli etti, fakat kabul edip etmediğine dair bir işarette bulunmadı.

Kelly, hiddetle: "Niçin cevap vermiyorsun?" diye sordu.

"Nasıl olsa kaybedeceksin." diye Spider Haggerty söze karıştı. "Hakem seni zrola mağlûp edecek. Kelly'yi dinlersen iyi edersin."

"Çocuk, yenil." diye Kelly yalvardı. "Senin şampiyon olmana yardım ederim."

Rivera cevap vermedi.

"Yemin ediyorum ki, ederim."

Gong çalınca Rivera yakın bir tehlike hisseti. Seyirciler böyle bir şeyin farkında değildiler. Bu her neyse, ona çok yakın, onunla beraber ringin içindeydi. Danny'nin ilk başlardaki emniyeti geri gelmişe benziyordu. İlerleyişindeki itimat Rivera'yı korkuttu. Bir oyun yapılmak üzereydi. Danny hücum etti ama Rivera bunu karşıladı. Kenara kaçtı. Ötekinin istediği vücut vücuda bir vaziyetti. Bu yapacağı oyun için lâzım olmalıydı. Rivera gerileyerek etrafta dönmeye başladı, fakat nasıl olsa vücut vücuda geleceklerini ve oyunun yapılacağını biliyordu. Danny'nin ilk hücumu ile bu vaziyete gire-

cekmiş gibi bir tavır takındı. Fakat tam vücutları birbirine değerken son saniyede bir sıçrayışta geri çekildi, ve tam o saniye Danny'nin köşesinde "favul" sesleri yükseldi. Hakem karar vermeden durakladı. Dudaklarında bekleyen karar hiç bir zaman ses bulamadı, zira balkondan bir çocuk sesi: "Acemi hilesi." diye bağırmıştı.

Danny Rivera'ya açık açık küfür etmeye başladı. Rivera artık hasmının vücuduna vurmamaya karar vermişti. Bu şekilde kazanma şansını yarı yarıya kaybediyordu ama biliyordu ki eğer kazanacaksa bu dıştan vuracağı yumruklarla olacaktı. En küçük bir fırsatta hareketlerine favul damgası vuracaklardı. Danny artık tedbiri bırakmıştı. Bundan sonra tam iki ravund üstüne gelmek istemiyen çocuğun peşinde koştu. Rivera yumruk üstüne yumruk yedi; tehlikeli vaziyete düşmemek için bütün darbelere tahammül ediyordu. Bu son halden sonra Danny'nin seyircileri çılgına döndüler, yerlerinde oturamıyor, ayağa fırlıyorlardı. Bir şey anlamıyorlardı. Bütün gördükleri gözdelerinin maçı kazanmakta olduğu idi.

Rivera'ya nefretle: "Niçin kaçıyorsun?" diye soruyorlardı. "Korkak herif! Korkak herif! Açılsana köpek, açılsana! Öldür onu Danny, öldür onu!"

Salonda tek sakin insan Rivera idi. Tabiatça en ateşlileri o idi halbuki; fakat o bu an bin kişinin müşterek ihtiraslarından o kadar daha büyüklerini görmüştü ki, yanlarında bu ona göre bir yaz akşamının serinliği gibi kalıyordu.

Danny alayını on yedinci ravunda sürükledi. Bir yumruğun altında Rivera sersemliyerek sendeledi. Geri doğru düşerken kolları yanına sarktı. Danny beklediği fırsatın bu olduğunu sandı. Çocuğun âkıbeti artık insafına kalmıştı. Rivera onu böylece kandırıp, müdafaasız bir vaziyete sokunca, ağzına şiddetli bir yumruk indirdi. Danny düştü. Kalktığı zaman çenesinin sağ tarafına müthiş bir tane daha indirdi. Bunu üç kere tekrarladı. Bunlara favul demek imkânsızdı.

Kelly: "Ah, Bill! Bill!" diye hakeme yalvardı.

Hakem üzüntülü bir tavırla: "Yapamıyorum, fırsat vermiyor." dedi.

Danny hâlâ ayağa kalkmıya çalışıyordu. Danny'nin meneceri havluyu ringe atmaya yanaşmadığı halde, Kelly'yle kenarda oturanlar polise maçı durdurması için bağırmaya başladılar. Rivera şişman polis komiserinin iplerin arasında içeri

girmeye çalıştığını gördü, bunun ne demek olduğunu anlamamıştı. Yabancıların bu oyununda o kadar haksızlık yolları vardı ki. Danny, sallanarak önünde ayakta duruyordu. Hakemle komiser tam yaklaştıkları sırada Rivera son darbeyi indirdi. Maçı durdurmaya lüzum yoktu. Danny bir daha kalkmamıştı.

Rivera boğuk bir sesle hakeme: "Say!" diye bağırdı.

Sayma bitince Danny'nin yardımcıları boksörlerini köşesine çektiler.

Rivera: "Kim kazandı." diye ısrar etti.

Hakem istemiyerek onun elini kaldırdı ve havada tuttu.

Rivera'yı tebrik eden yoktu. Yalnız başına, yardımcılarının iskemlesini hazırlamadıkları, köşesine yürüdü. Sırtını iplere dayıyarak onlara ve etrafındaki on bin yabancıya nefretle baktı. Ayakları titriyor, yorgunluktan hıçkırıyordu. İçi bulanırken nefret ettiği suratlar gözlerinin önünde sallanıyorlardı. Sonra onların silâhlar olduklarını hatırladı. Tüfekler onundu. İhtilâl devam edebilirdi.

ATEŞ YAKMAK

(To Build a Fire)

Adam yamacı tırmanıp da asıl Yukon yolundan ayrılarak ağaçlar arasındaki doğuya giden yola saptığı zaman soğuk ve kasvetli gün doğmuştu. Bu dik bir bayırdı, tepesinde saatine bakmayı bahane ederek nefes almak için durakladı. Saat dokuzdu. Gökte bir tek bulut bile olmadığı halde ne güneş vardı, ne de güneşin sıcaklığına dair bir iz. Berrak bir gündü, fakat yine de her şeyin üzerinde gündüzü karanlık yapan bir kasvet, ele geçmez ince bir örtü vardı sanki; bu güneşin yokluğundandı. Bu hal adama rahatsızlık vermiyordu. Güneşin eksikliğine alışıktı. Onu son gördüğündenberi günler geçmişti, o güler yüzlü yuvarlağın ufuk çizgisinden şöyle bir görünüp tekrar kaybolması için daha birkaç günün geçmesi icap ettiğini biliyordu.

Adam geldiği yola bir göz attı. Bir metreye yakın buz tabakası altında gizli, bir mil genişliğinde Yukon, arkasında uzanıyordu. Bu buz tabakasının üstünde bir o kadar da kar vardı. Bembeyaz, dalga dalga idi. Güney ve kuzey gözün alabildiğine bembeyazdı. Sadece güneydeki ağaçlarla kaplı adanın etrafında koyu bir çizgi dalgalanarak kuzeye gidiyor, orda başka bir ağaçlıklı adanın arkasında kayboluyordu. Bu koyu çizgi yoldu -esas yol- güneye doğru beş yüz mil ötede Dyea'da Chilcot geçidine ve tuzlu suya, kuzeye doğru yetmiş mil ötede Dawson'a, yine bin mil ötede Nulato, ve nihayet bin beş yüz mil ileride Bering Denizinde St. Michael'e giden yol.

Fakat bütün bunlar - uzaklara giden bu esrarlı yol, güneşin gökyüzündeki eksikliği, fevkalâde soğuk ve hepsinin acaiplik ve anlaşılmazlığı - adamın üstünde bir tesir yapmıyordu. Bunlara alışık olduğundan değildi bu. Bilâkis oralara yeni gelmişti, bu daha ilk kışı idi. Asıl mesele bir hayâl kudreti olmamasıydı. Hayat hâdiselerinde hareketli ve anlayışlı idi, fakat yalnız hâdiselerinde, mânalarında değil. Sıfırın altında

elli derece, seksen dereceye yakın bir don demekti. Bu hakikat ona soğuk ve rahatsızlık verici olması ile tesir ederdi. Sıcak kanlı bir yaratık olarak zayıflığını, sonra umumî olarak bütün insanların zayıflıklarını, nasıl ancak belli sıcaklık ve soğukluk hudutları içinde yaşayabildiklerini düşünmeye sevketmezdi. Oradan ölümsüzlük fikrine ve insanın kâinat içindeki yeri düşüncesine geçmezdi. Sıfırın altında elli derece, insanı rahatsız eden bir don ve buna karşı koyacak eldivenler, kulaklıklar, sıcak çarıklar ve kalın çoraplar demekti. Bundan başka şeyler de olacağı düşüncesi hiç aklına gelmemişti.

Yoluna devam için dönerken yere tükürdü. Kuru bir çatırdı yüreğini hoplattı. Tekrar tükürdü. Tükrüğü yere düşmeden, havada tekrar çatırdadı. Sıfırın altında ellide tükrüğün karlar arasında çatırdadığını biliyordu, lâkin bu sefer, havada çatırdamıştı. Herhalde elliden de aşağı düşmüştü ama ne kadar bilmiyordu (1). Fakat derecenin ehemmiyeti yoktu. Henderson ırmağının sol kıyısındaki eski madene gidiyordu. Arkadaşları oradaydılar. Onlar İndian Creek yolu ile gitmişlerdi; o ise ilkbaharda Yukon adalarından kereste getirmek imkânlarına göz atmak üzere uzun yolu seçmişti. Saat altıda kampa varacaktı, çocuklar ondan evvel gelmişler, ateşi yakıp, sıcak yemeği hazırlamış olacaklardı. Öğle yemeğine gelince, elini ceketinin altından dışarı sarkan şişkinliğe koydu. Bu paket aynı zamanda gömleğinin de altında, mendiline sarılmış, vücuduna yapışıktı. Ekmekleri donmaktan korumak için başka çare yoktu. Ortalarından yarılmış, yağa batırılmış, içlerinde büyükçe birer parça kızarmış et bulunan o ekmekleri hatırladıkça kendi kendine memnuniyetle gülümsüyordu.

Büyük çam ağaçları arasındaki belirsiz yola daldı. Son kızağın geçtiğinden beri yarım metre kar yağmıştı; yanında kızak olmadığına, hafif seyahat ettiğine sevindi. Aslında mendiline sarılı öğle yemeğinden başka hiç bir şey taşımıyordu. Lâkin havanın bu kadar soğuk oluşuna şaşıyordu. Eldivenli elini hissiz yanaklarına, burnuna sürterek hakikaten çok soğuk olduğu neticesine vardı. Sakallı bir adamdı ama yüzündeki tüyler ne yanaklarını, ne de havaya saldırgan bir eda ile fırlamış burnunu koruyorlardı.

---

(1) Dereceler santigrat değil, fahrenhayttır.

Adamın ayakları dibinde boz renkte, kardeşi yabani kurttan ayırdedilecek bir tarafı olmıyan, kocaman bir kurt köpeği koşuyordu. Hayvan soğuktan dehşetli mustaripti. Yola çıkılacak zaman olmadığını biliyordu. İç güdüsü, adamın muhakemesinden daha doğru işliyordu. Hakikatte, sıfırın altında elliden de daha soğuktu, altmıştan da, yetmişten de. Sıfırın altında tam yetmiş beş derece idi. Donma noktası sıfırın üstünde otuz iki olduğuna göre bu yüz yedi derecelik bir iniş demekti. Köpeğin termometrelerden haberi yoktu. İhtimal beyninde adamın beyninde olan keskin soğuk hissi de yoktu. Fakat iç güdüsü vardı. Kendini yatıştıran ve adamın ayakları dibinde gitmeye mecbur eden müphem fakat tehditkâr bir endişe hissediyordu. Bu endişe, adamın her alışılmamış hareketini, bir kampa girmesi, yahut sığınacak bir yer bulması, yahut da bir ateş yakması şeklinde tefsir ettiriyordu ona. Köpek ateşi öğrenmişti ve ya onu, ya da karlar içine gömülerek kendi sıcaklığını havadan uzak tutmayı istiyordu.

Nefesinin donmuş nemi tüyleri üzerine toz halinde yerleşmişti. Bilhassa çenesi, burnu, kirpikleri billûrlaşmış nefesi ile bembeyaz kesilmişlerdi. Adamın kırmızı sakalı ile bıyığı da ayni şekilde donmuşlardı ve bu buz stoku her sıcak nefesle fazlalaşıyordu. Adam ayni zamanda tütün de çiğniyordu, çenesindeki buz tabakası dudaklarını o kadar sıkıyordu ki, suyunu tükürdüğü zaman çenesini temizliyemiyordu. Neticede çenesinden aşağı kehlibar renginde ve sertliğinde bir sakal uzuyordu. Adam düşünce bu sakal cam gibi parçalanıyordu, fakat o, bu ilâveye aldırmıyordu. O, memlekette bütün tütün çiğneyenlerin çektiği bir ceza idi bu, zaten bundan evvel de iki kere soğukta seyahat etmişti. O seferlerin bunun kadar soğuk olmadığını biliyordu ama yine de Sixty Mile'daki termometreye göre sıfırın altında elli ve elli beştiler.

Ormanın düz arazisinde bir kaç mil gittikten sonra bir yamaçtan inerek donmuş bir ırmağın yatağına girdi. Burası Henderson Creek'ti, yol kavşağına on mil kalmıştı. Saat ondu. Saatte dört mil alıyordu. Yol kavşağına yarımda varacağını hesap etti. Varışını, yemeğini orada yiyerek kutlamaya karar verdi.

Adam ırmak yatağında yürümeye başlayınca köpek, cesareti kırılmışçasına kuyruğunu sallıyarak peşinden yürüdü. Eski kızak izleri belli oluyordu ama üstlerinde yirmi beş san-

tim kar vardı. O sessiz bölgeden bir aydanberi kimse geçmemişti. Adam yürümesine devam etti. Pek bir şey düşünmüyordu, zaten o anda yol kavşağında yemek yiyeceğinden ve altıda kampta olacağından başka düşüncesi yoktu. Konuşacak kimsesi de yoktu, olsaydı da çenesindeki buzlar yüzünden konuşması imkânsızdı. Böylece tütün çiğnemeye ve kehribar sakalını uzatmaya devam etti.

Havanın çok soğuk olduğu ve hiç böyle soğuk görmediği düşüncesi arasıra zihnini kurcalıyordu. Yürürken eldivenli elini yanaklarına, burnuna sürtüyordu. Bunu gayri ihtiyarı, ellerini ikide bir değiştirerek yapıyordu. Fakat ne kadar ovalarsa ovalasın ellerini çektiği anda yanakları hissini kaybediyor, bir an sonra da burnunun tepesi hissiz kalıyordu. Yanaklarının donacağından emindi. Bud'ın soğuk havalarda taktığı gibi bir burunluk takmamış olmasına esef ediyordu. Böyle bir şey yanaklarını da korurdu.-Fakat ne ehemmiyeti vardı ki? Varsın yanakları donsun, ne çıkardı? Biraz acırdı; işte o kadar, ciddî bir şey değildi!

Adamın zihni düşüncelerden ne kadar âzade ise, gözünden de o nisbette hiç bir şey kaçmıyordu. Irmaktaki değişiklikler, kıvrıntılara, dönemeçlere, ağaç kütüklerine, ayağını bastığı yerlere hep dikkat ediyordu. Bir keresinde bir dönemeci dönünce ürkmüş bir at gibi olduğu yerde kaldı ve sonra geri giderek o yerin açığından geçti. Irmağın dibine kadar donmuş olduğunu biliyordu .o kutup kışında hiç bir ırmakta su kalmazdı. fakat yamaçlarda yerden fışkıran derelerin karın altında ve ırmağın üstünde aktıklarını da biliyordu. En soğuk havaların bile bu dereleri donduramadığını, böylelikle meydana getirdikleri tehlikelerin farkındaydı. Bunlar korkunç tuzaklardı. Karın altındaki bu su bir santim derinliğinde de olabilirdi, bir metre de. Bazan üstlerinde bir iki santimlik bir buz tabakası, bunun üstünde de kar olabilirdi. Bazan da üstüste su ve buz tabakaları olurdu ki, buraya basan insan birbiri arkasından hepsinden geçerek beline kadar ıslanırdı.

Bunun için korku ile geri dönmüştü. Karlar altındaki buz tabakasının ayağının ağırlığı ile çatırdadığını hissetmişti. Böyle düşük derecede ayakların ıslanması tehlikeliydi. Hiç tehli esi olmasa bile vakit kaybetmek demekti, zira ateş yakıp çoraplariyle çarıklarını kurutmaya mecbur olacaktı. Durarak, ırmağın yatağını ve kıyılarını tetkik etti, suyun sağ-

dan aktığında karar kıldı. Elleri ile burnunu, yanaklarını ovuştutarak düşündü, sonra sağa dönerek her adımını dikkatle ata ata yürümeye başladı. Tehlikeden kurtulunca ağzına yeni bir tutam tütün attı ve saatte dört millik yürüyüşüne devam etti.

Bundan sonraki iki saatlik yürüyüşünde buna benzer pek çok tuzağa rastladı. Umumiyetle böyle su birikintileri üzerindeki karın billûrlaşmış bir görünüşü vardı. Fakat asıl tehlikeye bir kere daha yaklaştığından şüphelenerek köpeği önden yürümesi için itti. Köpek gitmek istemedi. Adam onu arkasından itene kadar kasıldı kaldı, sonra bembeyaz karın üzerinden hızla geçti. Birdenbire ayağının altındaki karlar çöken hayvan bir kenara sıçrayarak daha sağlam bir yere bastı. Ön ayakları ıslanmış, ve su hemen o anda buz tutmuştu. Buzu yalamak için ani hareketler yaptı, sonra karın içine oturup parmakları arasındaki buzları ısırarak kırmaya çalıştı. Bu hep iç güdüsü ile oluyordu. Buzun orada kalmasına müsaade etmek yaralı bir ayak demekti. Hayvan bunu bilmiyordu. O sadece varlığının derinliğinden yükselen esrarlı bir emri yerine getiriyordu. Fakat adam meselede bir fikir sahibi olduğundan biliyordu ve eldivenini çıkararak buzları kırmaya yardım etti. Eli havada bir dakika bile açık kalmamıştı ki, hissini derhal kaybetti. Hava hakikaten soğuktu. Acele ile eldivenini giyerek, ellerini vahşi bir tavırla göğsüne vurmaya başladı

Günün en parlak zamanı saat on iki idi. Ama kış seyahatini yapmakta olan güneş yine de ufukta görülemiyecek kadar güneydeydi. Öyle ki insan öğlevin bomboş gök altında hiç gölge yapmıyordu. Saat yarımda dakikası dakikasına yol kavşağına vardı. Hızından memnundu. Böyle devam ederse saat altıda çocukların yanında olacaktı. Ceketini ve gömleğini açarak yemeğini çıkardı. Bu hareket yarım dakika bile sürmediği halde, hava ile temas eden parmakları derhal hissiz kalmışlardı. Eldiveni giymedi, parmaklarını hızla bacaklarına vurdu. Sonra karla kaplı bir kütüğe oturarak yemiye başladı. Parmaklarını bacağına vurmasından sonra hâsıl olan iğnelenme o kadar çabuk geçmişti ki, içini bir korku kapladı. Ekmeği ısıracak fırsat bulamadı. Parmaklarını tekrar vurarak eldivenini giydi, öteki elindekini çıkararak yemiye başladı. Çenesindeki buz bir tek lokma koparmasına bile mâni oldu. Ateş yakıp buzları eritmeyi unutmuştu. Aptallığına gülümserken his-

sizliğin parmaklarına nasıl yayıldığını farketti. Hem de oturduğu zaman ayaklarında olan iğnelenme de artık hafiflemişti. Ayak parmaklarının sıcak mı, yoksa hissiz mi olduğunu düşündü. Çarıkları içinde ayaklarını oynatarak hissiz olduklarında karar kıldı.

Eldivenini acele ile giyerek ayağa kalktı. Biraz korkmuştu. Ayaklarındaki iğnelenme geri gelinceye kadar olduğu yerde tepindi. Hakikaten soğuk var diye düşünüyordu. Sulphur Greek'teki ihtiyar oralarda bazan çok soğuk olur dediği zaman doğru söylemişti demek! O zaman ne kadar da gülmüştü! Bu insanın her şeyden emin olamıyacağını gösteriyordu. Evet, yanılma yoktu, hava çok, hem de çok soğuktu. Aşağı yukarı yürüdü, ayaklarını vurdu, kollarını salladı. Nihayet dönen sıcaklıkla tatmin oldu. Sonra kibritlerini çıkarıp ateş yakmıya hazırlandı. Bir evvelki baharda yükselen suların çalılıkların arasına biriktirdiği dal parçalarını topladı. Azar azar başlıyarak biraz sonra gürül gürül yanan bir ateş elde etmişti. Yüzündeki buzları eriterek yemeğini yedi. Bir an için boşluğun soğuğu altedilmişti. Köpek ısınacak kadar yakın fakat tüylerini yakmıyacak kadar uzak bir mesafeye oturmuş ateşten zevk alıyordu.

Adam yemeğini bitirince piposunu doldurarak bir içimlik zaman rahat etti. Sonra eldivenlerini giydi, kepinin kulaklığını sıkıca aşağı çekti, sola dönerek ırmağı takiben yürümeğe başladı. Köpek inkisara uğramıştı, arzulu gözlerle ateşe baktı. Bu adam soğuktan anlamıyordu. Herhalde bütün ecdadı da soğuktan, hakikî soğuktan donma noktasının yüz yedi derece altındaki soğuktan habersizdiler. Fakat köpek bunu biliyordu; onun bütün ecdadı bunu biliyordu. O da bu bilgiyi onlardan, cetlerinden tevarüs etmişti. Hem biliyordu ki bu korkunç soğukta yürümek iyi değildir. Böyle zamanlarda karın içine açılacak bir çukura yatılır ve bu soğuğun geldiği o boşluğun yüzünü bir bulut örtene kadar beklenirdi. Öteki taraftan adamla köpek arasında kuvvetli bir yakınlık yoktu. Biri öbürünün esiri idi ve gördüğü bütün yakınlık kırbacın, ve kırbacı vâdeden sert, tehditli sesin okşamasıydı. Böylece köpek endişelerini adama bildirmek için hiç bir gayret sarfetmedi. Adam ile alâkalı değildi; ateşi kendisi için istiyordu. Fakat adam ıslık çaldı, kırbaç sesleri ile konuştu, hayvan da adamın ayakları dibinde yola devam etti.

Adam ağzına biraz daha tütün atarak kehlibar sakalını tekrar uzatmıya başladı. Islak nefesi bıyıklarını, kaşlarını, kirpiklerini toz halinde buzla doldurdu. Henderson'un bu sol tarafında pek dere yokmuş gibiydi, yoluna devam ettiği yarım saat zarfında bir taneye bile rastlamadı. Sonra korktuğu birdenbire başına geldi. Hiç bir işaret olmayan, dümdüz karın emniyet telkin ettiği bir yerde adam birdenbire battı. Derin değildi. Sağlam yere basmadan evvel dizlerine kadar ıslanmıştı.

Adam kızmıştı, talihine yüksek sesle küfretmiye başladı. Saat altıda kampta olmak istiyordu, bu kaza onu en az bir saat geciktirecekti. Şimdi ateş yakıp ayaklarını kurutması lâzımdı. Hele böyle alçak bir ısıda bunu mutlaka yapması lâzımdı -artık bu kadarını biliyordu; ırmak yatağının kenarına tırmandı. Tepede çam ağaçları altında kuru dal parçacıkları buldu. Karın üstüne bir kaç büyük dal yerleştirdi; bunlar temel vazifesini görür, ve alevin eriteceği karlar içinde sönmemesine yarardı. Ateşi, cebinden çıkardığı kurumuş kayın ağacı kabuğunu yakarak elde etti.Kâğıttan daha kolay tutuşuyordu. Bunu temelin üstüne yerleştirerek, alevi kuru otlar ve dal parçaları ile besledi.

Tehlikenin farkında olarak yavaş ve dikkatle çalışıyordu. Alev kuvvetlendikçe daha büyükçe dallar atıyordu. Karları eşeliyor, çalıların altından kuru dalları çekerek ateşi besliyordu. Muvaffakıyetsizliğe uğramaması lâzım geldiğini çok iyi biliyordu. Sıfırın altında yetmiş derecede eğer ayakları ıslanmışsa insan ilk teşebbüsünde muvaffak olmalıdır. Yok eğer kuru iseler ve ateş de yakamazsa, bir kaç yüz metre koşarak deveranı temin eder. Fakat sıfırın altında yetmiş beş derecede ıslak ve donmak üzere bulunan ayaklarla koşarak kan akımını temin mümkün değildi. Ne kadar hızlı koşarsa koşsun, ıslak ayaklar daha fazla donardı.

Adam bütün bunları biliyordu. Sulphur Creek'teki ihtiyar geçen sonbahar ona hepsini anlatmıştı, işte şimdi de bu nasihatlerin kıymetini anlıyordu. Ayaklarının bütün hissi gitmişti. Ateş yakmak için eldivenlerini çıkarmaya mecbur olmuş, parmakları uyuşmuş kalmıştılar. Saatte dört millik hız kalbinin vücudunun her köşesine kan göndermesine imkân veriyordu. Fakat durduğu anda pompalama hareketi yavaşlamıştı. Boşluğun soğuğu dünyanın bu muhafazasız tepesine vuru.

yor, ve, o da, bu muhafazasız tepede bulunduğundan darbenin bütün şiddetini hissediyordu. Soğukta kanı çekiliyordu. Kan da, köpek gibi canlı idi, ve yine köpek gibi kendisini o korkunç soğuktan korumak istiyordu. Saatte dört mil yürüdüğü zaman her tarafına yayılmış olan kanı şimdi çekilmiş, vücudunun derinliklerine gizlenmişti. Şimdi ıslak ayakları daha çabuk donuyor, ve henüz donmaya başlamıyan parmakları daha çabuk hissizleşiyorlardı. Burnu ve yanakları donmaya başlamışlardı, bütün vücudu titriyordu.

Fakat emniyette idi. Ayakları, burnu, yanakları sadece biraz donacaklardı, zira ateş kuvvetle yanmıya başlamıştı. Şimdi parmak kalınlığında dallarla besliyordu, birazdan bilek kalınlığındakileri atacaktı. Sonra çoraplarını, ayaklarını çıkaracak ve onlar kururken ayaklarını -tabii önce karla oyduktan sonra- ısıtacaktı. Ateşi yakmada muvaffak olmuştu. Artık kurtulmuştu. Siphur Creek'teki ihtiyarın nasihatlerini hatırlayıp gülümsedi. İhtiyar Klondike'da sıfırın altında elliden sonra kimsenin yalnız seyahat etmemesini söylerken çok ciddi idi. Halbuki işte kendisi meydanda idi; yalnızlı, kazaya uğramıştı ve kendini kurtarmıştı. Bu ihtiyarlar kadın gibi oluyorlar diye düşündü. İnsana lâzım olan sükûnetini kaybetmemesi, telâşa düşmemesi idi, nasıl olsa kurtulurdu. Hakikî bir erkek yalnız seyahat edebilirdi. Ama yanakları ile burnunun bu kadar çabuk donmasına şaşıyordu. Parmaklarının hayatiyetlerini bu kadar çabuk kaybedeceklerini tahmin etmemişti. Parmakları elinden ve vücudundan uzak gibiydiler, bir dal parçasını bile tutamıyorlardı. Dala dokunduğu zaman tutup tutmadığını anlamak için eğilip bakması icap ediyordu. Eliyle parmak uçları arasına sanki bir perde gerilmişti.

Bütün bunların pek ehemmiyeti yoktu. Ateş meydandaydı. Danseden alevler çatırdıyor, hayat vâdediyorlardı. Çarıklarının bağlarını çözmeye başladı. Buzla kaplıydılar, kalın Alman çorapları demir levhalar gibi sertleşmişlerdi, çarıklarının bağları yangından çıkmış çelik teller gibi kıvrılıp bükülmüşlerdi. Bir dakika hissiz parmaklariyle onları çözmeye uğraştı, fakat sonra bunun faydasızlığını anlayarak bıçağını çıkardı.

Tam bağları kesiyordu ki feci bir şey oldu. Kendi hâtası yahut daha ziyade düşüncesizliği idi, ateşi ağacın altında yakmıyacaktı; açıkta yakacaktı, ama dalları çalılıkların arasından çekip ateşe atmak daha kolay olmuştu. Ağaç baştan ba-

şa karla yüklü idi. Haftalardanberi rüzgâr esmediğinden dallar üstlerindeki karların ağırlığı ile sarkıyorlardı. O, her dal parçasını çektikçe ağaç biraz sallanmıştı . hemen hemen hiç denecek bir sallanma ama bu felâket için kâfi idi. Ağacın üst dallarından birinin karları aşağı düşmüştü. Bu, alttaki dallara çarparak onları da salladı. Hareket böylece devam ederek bütün ağacı kapladı. Bir çığ gibi büyüdü, ve birdenbire adamın ve ateşin üzerine indi. Ateş sönmüştü! Yandığı yerde şimdi taze bir kar yığını vardı.

Adam şaşkına dönmüştü. Sanki kendi ölüm kararını işitmiş gibi oldu. Bir dakika kadar durup evvelce ateşin yandığı yere baktı, sonra sakinleşti. Belki de Sulphur Creek'teki ihtiyar haklı idi. Bir yol arkadaşı olsaydı şimdi tehlikeye maruz kalmıyacaktı. Arkadaşı olsaydı şimdi ateşi o yakardı. Neyse, ateşi tekrar yakmak yine ona düşüyordu, hem bu ikinci seferinde mutlaka muvaffak olmalıydı. Bu takdirde bile ayağının bir kaç parmağını kaybedecekti. Ayakları şimdiden çok fena donmuş olmalıydılar hem ikinci ateş hazır olana kadar epey vakit geçecekti.

Düşünceleri bunlardı, fakat oturup düşünmedi. Onlar zihninden geçerken o meşgul oluyordu. Bu sefer açıkta, hain bir ağacın onu söndüremiyeceği bir yerde ateşe yeni bir temel hazırladı. Sonra kuru otlar, küçük dal parçacıkları topladı. Bunları parmaklariyle teker teker toplayamıyor, yerden avuçları ile kaldırıyordu. Bu şekilde istemediği halde çürüm'üş dallar, yeşil yosunlar da topluyordu ama elinden bundan fazlası gelmezdi. Metotlu çalışıyordu, hattâ ateşin kuvvetlendiği zaman kullanacağı kalın dallardan bile bir kucak dolusu topladı. Bu esnada köpek onu seyrediyor. gözlerinde özleyen bir bakışla, ateş yakabilen bu adama bakıyordu; ateşin yanması da çok uzun sürüyordu.

Her şey hazır olduğu zaman ikinci bir parça kayın kabuğu almak üzere elini cebine soktu.Kabuğun orada olduğunu biliyordu, parmakları ile hissedemediği halde, cebinde çatırdadığını işitiyordu. Fakat o kadar gayret ettiği halde imkân yok eline alamıyordu. Bu sırada her geçen dakikanın ayaklarını daha çok dondurduğu düşüncesi de şuuruna yerleşmişti. Bu düşünce onu paniğe düşürebilirdi, fakat o buna karşı koyarak sakin kalmağa çalıştı. Dişlerinin yardımı ile eldivenlerini giyerek, kollarını ileri geri salladı, ellerini bütün

kuvvetiyle bacaklarına vurdu. Sonra ayni hareketleri ayağa kalkarak yaptı. Köpek, kuyruğunu ön ayakları arasına sıkıştırmış, kulakları öne dikilmiş onu seyrediyordu. Ellerini kollarını böyle sallayıp vuran adamda, bu tabiî örtüsü altında emniyette ve sıcak olan hayvana karşı içinde büyük bir gıpta dalgası hissetti.

Biraz sonra parmaklarının ucunda his belirtilerinin farkına vardı. Adam, bu hafif acının büyüyerek yakan, iğneliyen bir sancı haline gelmesini memnuniyetle karşıladı. Sağ elinden eldiveni çıkararak cebindeki ağaç kabuğunu çıkardı. Açık parmakları derhal hissizleşiyorlardı. Kükürtlü kibritlerini de çıkardı, fakat artık parmaklarının hayatiyeti gitmişti. Desteden bir kibrit ayırmaya çalışırken hepsi birden karların arasına düştüler. Kaldırmak istedi, kaldıramadı. Şimdi çok dikkat ediyordu. Zihninden donan ayakları, burnu, yanakları, donmakta olduğu düşüncesini atarak, bütün ruhunu kibritlere vakfetti. Dokunma hissi yerine görme hissini kullanarak dikkatle baktı; parmaklarını kibritlerin etrafında görünce kapattı - yani kapatmak istedi, parmakları itaat etmediler. Sağ eline eldiveni geçirerek şiddetle dizine vurdu. Sonra eldivenli elleriyle karlarla beraber kibritleri kucağına aldı. Fakat vaziyeti şimdi de eskisinden iyi değildi.

Uzun bir uğraşmadan sonra hepsini bilekleri arasına almıya muvaffak oldu. Bu şekilde ağzına götürdü. Ağzını şiddetli bir gayretle açarak çenesindeki buzları kırdı. Dudaklarını kaldırıp çenesini içeri çekerek dişleriyle bir kibrit almıya çalıştı. Bunda muvaffak oldu, ama kibrit kucağına düştü. Yine eskisi gibiydi. Nihayet bir çare buldu. Kibriti dişleri arasına sıkıştırarak bacağına sürttü. Alev alınca dişleri ile ağaç kabuğuna tuttu. Fakat yanan kükürt burnuna, ciğerlerine kaçtı, öksürmeğe mecbur oldu ve kibrit karlar arasına düşerek söndü.

Sakin kalmıya çalıştığı bu ümitsizlik ânında Sulphur Creek'teki ihtiyar haklı imiş diye düşündü; sıfırın altında elliden sonra insan hakikaten yola arkadaşsız çıkmamalıymış. Ellerini vurdu, fakat hiçbir his uyandıramadı. Birdenbire iki eldivenini de dişleri ile çıkararak bütün kibritleri bilekleri ile tuttu. Kol adaleleri donmadığından kibritleri bilekleri arasında sıkabiliyordu. Sonra hepsini birden bacağına sürttü. Kibritlerin yetmişi birden ateş aldı! Söndürecek rüzgâr yok-

tu. Boğucu dumandan kurtulmak için başını öbür tarafa çevirerek, parlayan demeti kayın kabuğuna tuttu. Böyle dururken elinde bir hissin farkına vardı. Eti yanıyordu. Kokusunu duyuyor, acısını hissediyordu. Fakat o yine de tahammül ediyor, arada eli olduğu için yanmakta güçlük çeken kabuğa alevi tutuyordu.

Nihayet, daha ziyade tahammül edemeyince ellerini açtı. Yanan kibritler karların içine düştüler ama kayın ağacı ateş almıştı. Alevin üstüne kuru otlar, dal parçacıkları koymaya başladı. Aralarından istediklerini seçemiyordu. Yeşil yosunları becerebildiği kadar dişleriyle koparıyordu. Zaten dalları bilekleri ile topluyordu. Ateşi dikkatle ve beceriksizlikle koruyordu. O, hayat demekti ve mahvolmamalıydı. Kanı çekilen vücudu tir tir titriyor ve bu onu daha ziyade beceriksizleştiriyordu. Küçük ateşin tam ortasına kocaman bir parça yosun düştü. Parmakları ile çıkarmak istedi, fakat fazla titreyen elleri ateşi bozarak, yanan otları ve dal parçacıklarını etrafa dağıttı. Tekrar toplamıya çalıştı, fakat gayretinin çokluğuna rağmen titremesi galip geldi ve dallar toplanması imkânsız şekilde yayıldılar. Her biri ince bir duman çıkararak söndü. Ateş yakmaya muvaffak olamamıştı. Kayıtsızca etrafına bakarken, gözleri ateşin karşısında oturan köpeğe ilişti. Hayvan yerinde duramıyor, bir o ayağının, bir ötekinin üzerinde eğilip doğruluyor, bekleyen bir tavırla sallanıyordu.

Köpeğin bu hali aklına çılgın bir fikir soktu. Kar fırtınasına tutulmuş bir adamın hikâyesini hatırladı. Bir geyik öldürmüş, içine girmiş ve böylece kurtulmuştu. O da köpeği öldürür, ellerini hissi gelene kadar sıcak vücut içine sokardı. Sonra da yeni bir ateş yakardı. Köpeği çağırdı, fakat sesinde, adamı hiç öyle konuşurken görmemiş hayvanı korkutan bir ifade vardı. Şüpheci tabiatı bir tehlike sezdi, ne tehlikesi olduğunu bilmiyordu, fakat beyninde adamdan korkma hissi uyandı. Adamın sesini işitince kulakları yattı, hareketleri şiddetlendi ama yaklaşmadı. Adam diz çökerek elleri üzerinde köpeğe doğru sürüklenmeye başladı. Bu alışılmamış vaziyeti şüphe uyandırdı ve hayvan yan yan uzaklaştı.

Adam karların içine oturarak bir dakika sakinleşmesi için bekledi. Sonra dişlerinin yardımı ile eldivenlerini giyerek ayağa kalktı. Ayakta durduğundan emin olmak için a-

yaklarına baktı; zira ayaklarının hissizliği ona toprağa basmıyormuş gibi geliyordu. Bu ayağa kalkmış hali köpeğin zihninden bütün şüpheleri sildi; ve adam kat'î bir şekilde kırbaç darbeleri vadeden sesiyle konuşunca hayvan alışık olduğu gibi onun yanına geldi. Yaklaşınca adam tahammülünü kaybederek kollarını ileri uzatıp hayvanın üstüne atıldı; ellerinin kavrayamadığını görünce hakikaten şaşırdı, parmakları ne kıvrılıyor ne de hissedebiliyorlardı. Bir an için donmuş olduklarını ve gittikçe daha ziyade donacaklarını unutmuştu. Bunlar bir saniye içinde olmuş ve hayvan kaçamadan vücudunu kolları ile sarmıştı. Havlayan, çabalıyan köpeği bu şekilde tutarak karların arasına oturdu.

Fakat bundan fazlasını yapamıyordu. Köpeği öldüremiyeceğini anladı. Bunu yapmak için hiçbir yol düşünemiyordu. Donmuş elleri ile ne bıçağını çıkarabilir ne de hayvanı boğabilirdi. Serbest bırakılınca hayvan havlamasına devam ederek çılgınca oradan kaçtı. Elli metre ötede durdu, kulaklarını dikerek şaşkınlıkla adama baktı.

Adam ellerinin nerede olduğunu araştırdı ve onları kollarının ucunda sarkar buldu. Bir insanın ellerinin nerede olduğunu gözleriyle araştırması tuhafına gidiyordu. Kollarını ileri geri sallamıya başladı. Eldivenli ellerini bacaklarına vuruyordu. Bunu şiddetle beş dakika kadar yapmıştı ki kalbi vücudunnu her tarafına titremesini durduracak kadar kan gönderdi, fakat ellerinde hiçbir his uyanmamıştı. Sanki kollarının uçlarına birer ağırlık asılmıştı. Bu tesiri yok etmeye çalıştığı zaman ellerini bulamıyordu. e

İçine kasvetli ve bunaltıcı bir ölüm korkusu geldi. Bunun, parmaklarının donması yahut ellerinin, ayaklarının kaybedilmesi değil de,ölüm dirim dâvası olduğunu farkedince bu korku birdenbire şiddetlendi. Paniğe tutuldu, dönerek koşmıya başladı; köpek de arkasına takıldı. Hayatında hiç hissetmediği bir korku içerisinde düşüncesizce, körükörüne koşuyordu. Karlar arasında böylece çabalarken yavaş yavaş etrafını -iki tarafındaki yamaçları, ağaç kütüklerini, gökyüzünü- görmeye başladı. Koşarken kendini daha iyi hissediyordu. Titremiyordu. Eğer koşarsa belki de ayaklarındaki karlar erirdi; hem nasılsa bir gayret gösterse kampa ve arkadaşlarına kavuşabilirdi. Şüphesiz birkaç parmağını, yüzünün bir kısmını kaybedecekti; fakat çocuklar ona yardım eder, geri kalan kı-

sımlarını kurtarırdı. Aynı zamanda zihninde kampa ve çocuklara hiçbir zaman erişemiyeceği, kampın çok uzakta olduğu ve donmasının çoktandır başladığı, yakında kaskatı kesilip öleceği düşüncesi vardı. Bu düşünceyi zihninin gerisinde saklıyor ve ciddiye almaya yanaşmıyordu. Bazan düşünce ön plâna geçiyor, sesini duyurmak istiyordu, fakat o bunu geri itiyor ve başka şeyler düşünmeye çabalıyordu.

Bu kadar donmuş ayaklarla koştuğu halde toprağa bastığını ve vücudunun ağırlığını taşıdıklarını hissetmemesini çok garip buluyordu. Birkaç kere sendelemişti, nihayet düştü; doğruldu, tekrar düştü. Kalkmıya çalıştığı zaman muvaffak olamadı. Biraz oturup dinlenmeliyim diye düşündü; bir daha kalktığı zaman yürüyecek hiç durmadan yürüyecekti. Oturup da nefesi yerine gelince kendini sıcak ve rahat hissetti. Artık titremiyordu, hattâ göğsüne bir sıcaklık gelmişti. Ama yine de burnuna, yanaklarına dokunduğu zaman hiçbir şey hissetmiyordu. Koşma onların buzunu eritmiyecekti; donmuş elleriyle ayaklarının buzunu eritmiyecekti. Vücudunun donmuş kısımlarının artmış olduğunu düşündü. Bunu düşünmemeye, unutmaya, başka şey düşünmeye çalıştı; bu düşüncenin sebep olacağı panik hissini biliyordu ve bundan korkuyordu. Fakat düşünce gitmiyor, bütün vücudunun donduğu hayalini uyandırana kadar devam ediyordu. Bu kadarı fazlaydı, kalkıp tekrar çılgınca koşmaya başladı. Bir keresinde yürür gibi yavaşladı fakat donmasının artması düşüncesi onu büsbütün hızlandırdı.

Bu esnada köpek de onun ayakları dibinde koşuyordu. İkinci defa düştüğü zaman hayvan kuyruğunu bacakları arasına kıstırarak onu seyretti. Hayvanın sıcaklığı ve tehlikeden uzak bulunuşu adamı çılgına çeviriyordu. Hayvan kulaklarını süklüm püklüm indirene kadar küfretti. Bu sefer titreme daha çabuk geldi. Donma ile olan savaşını kaybediyordu. Soğuk her tarafından vücuduna işliyordu. Bu düşünce onu ileri sürüklüyordu, fakat ancak yüz metre kadar gitmişti ki sendeledi ve yüz üstü yere düştü. Bu son korkusuydu. Nefesini ve kendine hâkimiyetini kazandıvı zaman oturdu ve zihninde ölümü şerefle karşılama fikri ile oyalandı. Ama bu fikir ona bu şekilde gelmemişti. Onun düşündüğü kafası kesilmiş bir tavuk gibi koşarak kendini aptal mevkiine soktuğu idi - aklına gelen teşbih buydu. Nasıl olsa donacaktı, hiç ol-

mazsa bunu bir erkek gibi kabul etmeliydi .Bu yeni keşfettiği zihin rahatlığı ile beraber uyuşukluğun ilk parıltıları da geldi. Uyuyarak ölmek iyi bir fikir diye düşündü. Bu âdeta eterle bayılmak gibi bir şeydi. Donmak insanların sandığı kadar kötü bir şey değildi. Ölmenin daha beter yolları da vardı.

Ertesi gün arkadaşlarının cesedini nasıl bulacaklarını gözünün önüne getirdi. Birdenbire kendini onlarla beraber buldu. Yolun başında geliyor, kendini arıyordu, onlarla beraber bir köşeyi dönüyor ve kendini karlar içinde yatarken buluyordu. Artık kendine ait değildi; daha şimdiden kendinden ayrılmış çocuklarla beraber duruyor ve kendisine bakıyordu. Hakikaten soğuk diye düşündü. Memleketine döndüğü zaman hakiki soğuğun ne olduğunu anlatacaktı. Buradan Sulphur Creek'teki ihtiyara geçti. Onu sıcak ve rahat, piposunu içerken görüyordu.

"Haklıymışsın ihtiyar, haklıymışsın." diye ona mırıldandı.

Adam bundan sonra kendince en rahat, en tatmin edici uykuya daldı. Köpek bekliyerek oturmuş ona bakıyordu. Kısa gün uzun ve ağır bir alaca karanlıkla sona erdi. Yakılacak ateşin hazırlığı yoktu hem köpek bütün tecrübeleri içinde bir insanın öyle karlar içinde oturup da ateş yakmıya davranmamasını hatırlamıyordu.

Karanlık basarken ateşe olan arzusu galip geldi, ön ayakları üstüne kalkarak hafifçe havladı, sonra kulaklarını indirerek azarlanmayı bekledi. Fakat adam sesini çıkarmamıştı. Hayvan biraz sonra daha yüksek sesle tekrar havladı. Daha sonraları adama yaklaşınca ölüm kokusunu duydu. Bu hayvanın gerilemesine sebep olmuştu. Soğuk gökyüzünde parıldayan, danseden, atlayıp zıplayan yıldızlar altında bir hayli havladı. Sonra geri döndü ve başka ateş yakıcıların, başka yiyecek vericilerin bulunduğunu bildiği kampa doğru uzaklaştı.

ALTIN DAMARI

(All Gold Canyon)

Kanyonun bu yemyeşil köşesinde yüksek duvarlar, çizgilerinin katılıklarını ağzına kadar tatlılık, yuvarlaklık ve yumuşaklık dolu küçük mahfuz bir köşe yaparak yumuşatıyorlardı. Burada her şey istirahat halinde idi. Dar ırmak gürültülü akışını sessiz bir havuz haline getirecek kadar yavaşlatmıştı. Dizlerine kadar çıkan suyun içinde, başı eğik gözleri yarı kapalı, geniş boynuzlu bir geyik duruyordu.

Bir tarafta serin ve ferahlatıcı ufak bir çayır havuzun kenarından dik duvarın dibine kadar uzanıyor, havuzun arkasında da üzeri yumuşak otlar, kırmızı, sarı, turuncu renk yığınları ile kaplı hafif meyilli bir tepe karşı duvarla birleşiyordu. Daha aşağılarda kanyon ilersi görünmiyecek şekilde kapanmıştı. Duvarlar birbirlerine dayanıyor ve kanyon, yosunlarla kaplı ve ağaç dalları ile sarmaşıklardan meydana gelen yeşil bir perde ile örtülü kayaların karmakarışık bir hale gelmesiyle sona eriyordu. Kanyonun üstünde çamla örtülmüş tepeler ve daha uzaklarda Sierra'nın ebedî karlarının güneş ışıkları altında parladığı yerlerde bembeyaz zirveler gökyüzünü çevreleyen bulutlar gibi yükseliyordu.

Kanyonda tek bir zerre bile toz yoktu. Yapraklar ve çiçekler temiz ve saf, otlar taze kadife gibiydiler. Havuzun üstünde üç şeytan arabası karbeyazı tüylerini durgun havaya gönderiyorlardı. Tepede manzanita çiçekleri etrafı ilkbahar rayihalariyle dolduruyor, tebrübeli yapraklar yaklaşan yazın kuraklığına karşı şakulî kıvrılmalarına başlıyorlardı.

Tepenin manzanita ile gölgelenmiyen yerlerinde zambaklar, sanki âni olarak durdurulmuş ve hemen tekrar uçmalarına devam edecek elmas güveler gibi dağılmışlardı.

Hiç rüzgâr yoktu. Hava rayihanın ağırlığı ile uyuşuktu. Eğer hava ağır ve rütubetli olsaydı bu, bıktıran bir tatlılık olabilirdi. Halbuki hava sıcaklığını güneşten, tatlılığını çiçeklerden almış bir yıldız ışığı gibi kuru ve hafifti.

Gölge ve ışıklar arasında tesadüfî bir kelebek uçuyordu. Dört bir yandan da dağ arılarının tembel, uykulu vızıltıları yükseliyordu. Küçük ırmak kanyonun arasından o kadar sessizce akıyordu ki ancak zayıf ve nadir çağıltılar duyuluyordu. Irmağın sesi bir fırıltı gibiydi; arasıra uyuklama ile kesilen, uyandırılınca tekrar başlayan bir fısıltı.

Kanyonun burasında her şeyin hareketi bir sürüklenişti. Güneş ışığı ile kelebekler ağaçlar arasında sürükleniyorlar. Arıların vızıltısı ile ırmağın fısıltısı sesin sürüklenmesiydi. Ve orasının ruhunu meydana getiren narin ve mürekkep havanın yapılışında sürüklenen sesle sürüklenen renk karışmış görünüyordu. Bu ölüm değil fakat belirsizliğin, faaliyeti olmıyan hareketin huzurunun ruhu idi. Oradaki ruh, rahatlık ve doygunlukla uyuklayan, uzak harp rivayetleriyle bulanmıyan yaşamanın ruhuydu.

Kızıl tüylü, geniş boynuzlu geyik oradaki ruhun hâkimiyetini benimsemiş, serin gölgeli havuzun dizlerine kadar çıkan suyunda uyukluyordu; sineklerin bile bozamadığı bir istirahatin yorgunluğu ile mecalsiz düşmüştü. Bazan ırmak uyanıp fısıldamaya başlayınca kulaklarını oynatıyordu, fakat uyukladığını keşfeden ırmağın gevezeliğe başladığını bildiğinden, bu hareketi çok tembelce idi.

Bir ses işiten hayvan kulaklarını havaya dikti. Başını kanyonun aşağısına çevirmişti. Hassas burun delikleri titreyerek havayı kokladı. Arasından ırmağın geçtiği; yeşil perdenin gerisini göremiyordu, fakat kulaklarına bir insan sesi gelmişti. Bu yeknesak, düz, şarkı söyleyen bir sesti.

Bir kere de kayaların üstünde madenî bir ses duydu. Âni bir korkuya kapılarak sudan fırladı ve çayırın ortasına koştu; ayakları ince kadifeye değince kulaklarını dikti, havayı tekrar kokladı. Sonra sessizce ufak çayırlığa geçti, bir defa daha durup etrafı dinledi ve hiç bir ses çıkarmadan hayalet gibi kanyondan kayboluıp gitti.

Demir tabanlı kunduraların kayalara çarpmasından doğan gürültüler işitilmeye ,adamın sesi yükselmeye başladı. Şarkı söylüyor, yaklaştıkça kelimeler sarahatle ayırdedilebiliyordu.

"Çevir yüzünü dön gemiye
O tatlı fazilet tepelerine
Etrafına bak etrafına

At gitsin günahlarını toprağa
Sabaha karşılaşacaksın.
Allahınla."

Şarkıya bir tırnanma sesi refakat etti ve bölgenin sakin havası kızıl tüylü geyiğin peşinden uçtu gitti. Yeşil perde ortasından yarıldı, arasından bir adam çayırlığa, havuza ve hafif meyilli tepeye baktı. Bu akh başında bir adamdı. Manzaraya bir kere üstün körü baktıktan sonra umumî tesirini gerçeklemek için gözlerini bir kere de teferruat üzerinde dolaştırdı. Ve işte ancak ondan sonradır ki ciddî ve canlı bir tasdik için ağzını açtı:

"Vay canına! Şuna bakın hele, şuna bakın! Ağaç da var, su da, tepe yamacı da. Madenciler için bulunmaz bir hazine. Beygirler için cennet. Yorgun gözlere serin yeşillik. Soluk suratlara pembe hapların işi yok burada."

Yüzünün en bariz hatları neş'e ve cömertlik olan sarışın bir adamdı. İç düşüncesine ve ruh haletine tâbi çabuk değişen hareketli bir yüzü vardı. Onda düşünceler gözle takip edilebilen bir hareketti. Bir göl sathındaki dalgalar gibi birbirlerini kovalayıp duruyorlardı.

Uzun, seyrek saçları çehresi kadar kararsız ve renksizdi. Göründüğüne göre yapısının bütün rengi gözlerine harcanmıştı; zira bunlar şaşırtıcı derecede mavi idiler. Neş'eli, gülümseyen gözlerdi, bir çocuğunkiler kadar safiyet ve hayrete sahiptiler; fakat yine de kat'î olmayan bir şekilde şahsî ve dünyevî tecrübe üzerine kurulmuş karar kuvvetini ve kendi kendine itimadı haiz bulunuyorlardı.

Adam, çalılar arasından bir madenci kazması, küreği, altın aramak için lüzumlu bir tavayı fırlattı. Sonra da kendisi açıklığa çıktı. Solmuş bir işçi pantalonu ve siyah yamukludan bir gömlek giymişti. Ayaklarında kabaralı kalın ayakkabılar, başında lekeleri yağmur, rüzgâr, güneş ve kamp ateşi dumanı gördüğünü belli eden şekilsiz bir şapka vardı. Dik durmuş, manzaranın esrarını faltaşı gibi açık gözlerle seyrediyor, hazla titreyen burun delikleri arasından bu kanyon bahçesinin sıcak, tatlı havasını şehvetle teneffüs ediyordu. Gözleri kısılarak gülen ince mavi yarıklara döndüler, yüzü neş'e ile bezendi ve ağzı tebessümle kıvrılırken: "Hey, babam, hey' diye bağırdı. "Ne fevkalâde koku bu. Bir de gül bah-

çelerinizden, kolonya fabrikalarınızdan bahsedersiniz. Bunun üstüne hiç bir şey çıkamaz."

Kendi kendine konuşma huyu vardı. Çabuk değişen yüz ifadesi her düşündüğünü söylüyorsa da dili alışkanlıkla onları ikinci bir Boswell gibi tekrarlıyordu.

Adam havuzun kenarına yatarak kana kana su içti. Sonra elinin tersi ile ağzını silerken başını kaldırıp tepeye baktı ve: "Lezzeti iyi." dedi. Tepe alâkasını cezbetmişti. Hâlâ yüzüstü yattığı yerden tepenin vaziyetini uzun uzun gözden geçirdi. Yıkık kanyon duvarına çıkan ve tekrar aşağı inen göz tecrübeli bir gözdü.

Ayağa kalkınca tepeyi ikinci bir bakışla okşadı.

Sonra kazmasını, küreğini, tavasını alarak: "İyiye benziyor." dedi. Çevik adımlarla taştan taşa atlıyarak havuzun aşağısındaki ırmaktan geçti. Tepenin su ile birleştiği yerden bir kürek toprak alarak tavanın içine attı. Tavayı iki elinde tutarak çömeldi ve yarısına kadar suya batırdı. Sonra tavayı toprakların arasına su girecek şekilde sallamaya başladı. Bu yük ve hafif parçalar su yüzüne çıkınca elinin mahirane bir sallaması ile bunları ırmağa döküyordu. Arasıra işi hızlandırmak için tavayı durduruyor, ve büyük taşları parmakları ile çıkartıp atıyordu.

Tavanın muhteviyatı, içinde ince kum ve çok ufak taş parçaları kalıncaya kadar sür'atle azaldı. Adam bundan sonra çok dikkatle çalışmaya başladı. Bunu yıkamak çok ince bir işti ve adam dikkatle gözden geçirerek daha da ihtimamla yıkıyordu. Nihayet tavada sadece su kalmış gibi göründüğü zaman, o, yarım dairevî seri bir hareketle suyu ırmağa boşaltınca tavanın dibinde siyah bir tabaka kum olduğu meydana çıktı. Bu âdeta boya denecek kadar ince bir tabaka idi. Dikkatle gözden geçirdi. Tam ortasında altın renkli bir zerrecik vardı. Tavaya biraz su koyarak siyah kum tanelerini ters yüz çevirecek şekilde salladı. Gayretini ikinci bir sarı zerrecik mükâfatlandırmıştı.

Yıkamak şimdi çok güçleşmişti. Siyah kum üzerinde işliyor, her seferinde bir parçasını tavanın kenarına getiriyordu. Dökmeden evvel gözleri ile her kum tanesini ayrı ayrı incelemiş oluyordu. Kıskançlıkla, azar azar siyah kumun dökülmesine müsade etti. Kenarda toplu iğne başından küçük bir altın zerresi göründü ve onun elinin bir hareketi ile tekrar

tavanın dibine döndü. Bu şekilde bir zerre daha keşfolundu - bir daha, bir daha. Onlara çok ihtimam gösteriyordu. Kaybolmamaları için zerrelerini bir çoban gibi sürü halinde kenara topladı.

Nihayet tavada altın sürüsünden başka hiç bir şey kalmamıştı. Zerreleri saydı, sonra bütün bu kadar çalışmış olmasına rağmen, son bir hareketle hepsini suya döktü.

Fakat ayağa kalkarken gözleri arzu ile parlıyordu. Elde etmek için o kadar zorluklara katlandığı o kadar umutsuzca attığı zerreleri kastederek, "yedi" diye yüksek sesle mırıldandı. Aklında tutmak istermiş gibi, "yedi" diye tekrar etti.

Uzun müddet kımıldamadan tepeyi tetkik etti. Gözlerinde yeni doğan ve alev alev yanan bir merak vardı. Tavırlarında bir coşkunluk, yeni bir iz yakalamış olan bir av hayvanının sinsiliği vardı.

Irmağın aşağısına doğru ilerliyerek yeni bir tava dolusu toprak aldı.

Bundan sonra tekrar ihtimamla yıkama, zerrelerin kıskançlıkla bir araya toplanması ve saydıktan sonra unursamadan hepsini tekrar ırmağa atış başladı.

"Beş." diye mırıldandı ve tekrar etti: "Beş."

Tavayı daha aşağıda bir kere daha doldurmadan evvel tepeye bir bakış fırlatmaktan kendini alamadı. Altın sürüleri azalıyordu. Aşağı doğru ilerledikçe sayıları da zihnine nakşediyordu. "Dört, üç, iki, iki, bir." Gayretlerinin neticesi sadece bir tek zerre olduğu zaman durdu ve kuru dal parçalarından bir ateş yaktı. Bunun içine tavasını sokarak mavi - siyah olana kadar ısıttı. Sonra kaldırarak gözden geçirdi. Başını tasvip edercesine salladı. Böyle bir zemin önünde en küçük bir zerre bile gözünden kaçmazdı.

Tekrar aşağı doğru ilerlemesine devam ederek tavasını tekrar doldurdu. Mükâfatı tek bir zerre idi. Üçüncü tavada hiç yoktu. Bununla tatmin olmıyarak yarımşar metre aralıklarla alarak üç kere daha doldurdu.

Hiç birinde tek bir zerreye bile rastlamayışı cesaretsizlik vereceği yerde onu tatmin ediyor görünüyordu. Her muvaffakiyetsizliği ile sevinci bir kat artıyordu; nihayet yerinden fırlayarak coşkunca haykırdı: "Eğer bu hakiki değilse Allah belâmı versin!"

Kazmaya ilk başladığı yere dönerek ırmağın yukarısına doğru çalışmaya başladı. İlk önceleri altın sürüsü artıyor - fevkalâde artıyordu. Zihnine, "on dört, on sekiz, yirmi bir yirmi altı." diye kaydetti. Tam havuzun üstünde en zengin noktayı buldu - otuz beş tane renk.

Hepsini suya atarken: "Hemen hemen saklıyacak kadar." diye söylendi.

Güneş tepeye çıktı, adam hâlâ çalışıyordu. Tava tava ırmağın yukarısına çıktıkça zerreler yine azalıyordu.

Bir kürek dolusu topraktan sadece bir zerre çıkınca: "Bu gidiş fevkalâde." diye haykırdı.

Tavalarda hiç altın bulmamaya başlayınca doğruldu ve tepeye emin bir nazarla baktı.

Orada tepenin meyil altında gizlenen biri varmış gibi: "Aha, Cep Efendi." diye haykırdı. "Geliyorum, geliyorum. Seni mutlaka ele geçireceğim. İşitiyor musun Cep Efendi? Taş çatlasa ele geçireceğim seni."

Geri dönerek gökyüzünün masmaviliği ortasındaki güneşe ölçen bir bakış fırlattı. Sonra kürekle açtığı çukurları takip ederek kanyonun aşağısına indi. Irmağı geçerek yeşil perdenin arkasında kayboldu. Kanyonun bu köşesinin ruhunun, sükûneti ile geri dönmesine imkân olmadı zira bir şarkı halinde yükselen sesi kanyonu hâlâ hakimiyeti ile inletiyordu.

Biraz sonra demirli tabanları kayalara çarpıp daha çok gürültü çıkararak geri döndü. Yeşil perde şiddetle sarsıldı. Mücadele ile ileri geri dalgalandı. Gürültülü bir gıcırtı ve madenî sesler işitiliyordu.

Adamın sesi daha fazla yüseldi ve bir emirle tizleşti. Yırtılma, kırılma sesleri ve dökülen yapraklar arasında perdeden içeri soluk soluğa bir at girdi. Yüklü sırtından yere kırık dallar, sarmaşıklar sarkıyordu. Hayvan içine itildiği sahneye şaşkın şaşkın baktı ve sonra başını eğerek otlamaya başladı. Meydana çıkan ikinci bir at yosunlu kayalarda kaydı ve ayakları yumuşak çayıra basınca müvazenesini buldu. Üzerinde uzun zaman kullanılma neticesi rengi solmuş ve yırtık bir Meksika eyeri olduğu halde binicisi yoktu.

Adam arkadan gelerek gözü ile kamp kuracak münasip bir yer aradı ve hayvanların serbestçe otlamaları için üstlerindeki yükü yere attı. Bir kucak dolusu kuru dal parçası

topladı ve birkaç taş ile ateşi için bir ocak hazırladı.

"Amma da acıkmışım ha." diye söylendi. "Bana mısın demeden nal çivisi ile demir tozu yerim de hem de ikinci bir defa da isterim."

Yerinde doğruldu, eli cebindeki kibrite giderken gözleri havuzun üstündeki karşıdaki tepeye çevrildi. Parmakları kavramış olduğu kibrit kutusunu bıraktılar ve eli boş olarak çıktı. Adam belirli olarak tereddüt ediyordu. Yemek için yaptığı hazırlıklara sonra da tepeye baktı.

Irmağı geçmeye hazırlanarak: "Bir tecrübe daha yapayım.' diye karar verdi.

Özür dilercesine: "Mânasız bir şey, biliyorum." diye mırıldandı. "Ama yemeği bir saat sonra yemenin hiç bir zaman zararı yok sanırım."

Evvelden kazdığı çukurların bir metre kadar ilerisinde yeni bir sıraya başladı. Güneş batı ufuklarına indi, gölgeler uzadı fakat adam hâlâ çalışıyordu. Üçüncü sıraya başlamıştı. Tepeyi çizgi çizgi enlemesine kat'ediyordu. Her sıranın ortası en zengin tavayı veriyor, kenarlarda ise hiç bir şey çıkmıyordu.

Tepenin zirvesine doğru yükseldikçe sıralar görünür bir şekilde kısalmıya başladı. Kısalmalarındaki uygunluk yukarıda bir yerde son çizginin hemen hemen hiç bir uzunluğu olmıyacağını işaret ediyordu, bundan sonrası ise bir nokta olabilirdi. Şekil ters bir V'ye benziyordu. Bu V'nin kenarları altınlı arazinin hudutları idi.

V'nin tepesi göründüğüne göre adamın hedefiydi. Arasıra yukarı bakıyor, o noktanın nerede olduğunu kestirmeye çalışıyordu. İşte "Cep Efendi" burada oturuyordu - zira adam tepedeki hayalî noktaya böyle teklifsizlikle hitap ediyordu.

"Meydana çık Cep Efendi! Haydi huysuzluk etme de aşağı in!"

Sonra irade dolu bir sesle: "Peki." diye bağırdı. "Peki Cep Efendi. Seni gelip benim yakalamam icap ettiği anlaşılıyor. Geleceğim, merak etme."

Her tavanın içindekileri temizlemek için ırmağın yanına iniyordu, yükseldikçe de bu muhteviyat zenginleşiyordu. Nihayet altın tozlarını cebinde taşıdığı boş bir teneke kutu içinde biriktirmeye başladı. İşine o kadar dalmıştı ki akşamın bastığının farkında olmadı. Tavanın dibindeki altın zerreleri-

ni görmek için boş yere uğraştığı ana kadar zamanın geçtiğinden habersizdi.

Birdenbire ayağa kalktı. "Vay canına yemeği unuttum." diye kekelerken yüzüne şaşkınlık ve korku ifadesi yayıldı.

Karanlıkta sendeliyerek ırmağın öte tarafına geçti ve çoktandır savsakladığı ateşini yaktı. Yemeği pastırma ve fasulyeden ibaretti. Sonra ateşin karşısında gecenin gürültülerini dinleyip ay ışığının kanyonun arasından akışını seyrederken piposunu yaktı. Bundan sonra da yatağını açtı, kalın ayakkabılarını çıkardı, battaniyesini çenesine kadar çekti. Mehtapta yüzü ölü yüzü gibi bembeyaz görünüyordu, fakat bu tekrar dirileceğini bilen bir ölü idi, zira adam birdenbire dirseği üzerine kalkarak tepeye baktı.

Uykulu bir sesle: "Allah rahatlık versin, Cep Efendi!" diye seslendi. "Allah rahatlık versin.' '

Sabahı güneşin ışıkları gözkapaklarına değince sıçrayarak uyandı ve yaşamağa devam ettiğini farkedip, şimdiki halini, evvelden yaşamış olduğu günlere bağlayana kadar etrafına baktı.

Giyinmesi için ayakkaplarını bağlaması kâfiydi. Ateş yerine baktı, tepeye baktı, tereddüt etti, fakat arzusunu yenerek ateşi yakmıya başladı.

"Sabırlı ol, Bill, sabırlı ol." diye kendine nasihat etti. "Acleden ne olacak ? Terlemiye lüzum var mı ? Cep Efendi nasıl olsa seni bekliyecek. Sen kahvaltı etmeden kaçacak değil ya! Şimdi sana taze bir şey lâzım, Bill. Bunu bulma da senin elinde."

Kısa bir dal kesip cebinden bir ip, bir de iğne çıkardı.

Oltayı havaya atarken kendi kendine: "Belki sabah erkenden bir şey tutabiliriz." diye mırıldandı. Bir dakika sonra neş'eyle bağırıyordu: "Demedim mi ben sana? Demedim mi ?"

Oltasının ne makarası ne de adamın boş vakit geçirmeye niyeti vardı, sırf kolunun kuvveti ile sudan sür'atle parıl parıl yirmi beş santimlik bir alabalık çekti. Birbiri arkasına yakaladığı üç balık kahvaltısını temin etti. Irmaktan karşı tarafa geçerken aklına gelen âni bir düşünceyle durdu.

"Aşağı doğru bir gitsem fena olmaz." dedi. "Belki buralarda bir dolar. Belli olmaz."

Fakat karşı tarafa geçti ve: "Mutlaka etrafı kolaçan et-

meliyim." diyerek bu tedbir lüzumu aklından kayboldu gitti.

Karanlık basınca doğruldu. Sırtı eğilmekten sertleşmişti. Eli ile sırtını düzeltmeye çalışırken tekrar kendi kendine konuştu.

"Vay canına, ne buyurulur buna? Yemek yemeği gene unuttum. Dikkat etmiyecek olursam günde yalnız iki övün yemek yiyen aptallara döneceğim."

"Cepler insanı dalgın yapmak için birebir." diye c gece battaniyeleri arasına girerken söylendi. Tepeye seslenmeği de unutmadı: "Allah rahatlık versin, Cep Efendi! Allah rahatlık versin!"

Güneşle beraber kalkıp acele bir kahvaltı ettikten sonra tekrar işine koyuldu. İçini bir ateş kaplıyor gibiydi. Tavaların gittikçe artan zenginliği bile bunu söndüremiyordu. Yanaklarındaki renk güneşten başka bir şeyin tesiriyle meydana gelmişti; yorgunluğunun, geçen zamanın farkında değildi. Toprakla doldurduğu tavayı yıkamak için tepeden aşağı koşarak iniyordu; tekrar doldurmak için yukarı nefes nefese koşmaktan kendini alamıyordu.

Şimdi sudan yüz metde uzaktaydı ve ters V kat'î şeklini almaya başlamıştı. Sıralar daralıyor ve adam hayalinin gözü ile V'nin uçlarını tepenin yüksek bir yerinde birleştikleri noktayı görüyordu. Hedefi orasıydı, tespit etmek için çok uğraştı.

Nihayet karar verdi: "Şu çalıların tam iki metre üstünde ve bir metre sağında."

Birden benliğini ânî bir ihtiras kapladı. "Suratımın ortasındaki burnum kadar belli." diyerek zahmetli işini bıradi. Tek bir zerre dahi altın yoktu. Az derin çukurlar kazdı, kıp işaretlediği yere çıktı. Tavayı doldurarak tekrar aşağı inçok derin çukurlar kazdı, beş on tava doldurup yıkadı, yine de en küçük bir zerre dahi bulamadı. İhtirasa tâbi bıraktığı yerden başladı.

"Yavaş ve emin, Bill" diyordu, "yavaş ve emin. Zenginliğe kestirme yollar sana göre değil, bunu bilmelisin artık aklını başına topla, Bill, aklını başına topla. Yavaş ve kat'î olmakla muvaffak olacaksın, bunu unutma."

V'nin kenarları yaklaştıkça, derinliği de artıyor, altın damarı tepenin içine doğru ilerliyordu. Zerreleri ancak yetmiş beş santimde buluyordu. Satıhtan yetmiş, seksen santim aşa-

ğıdaki topraklar bomboştu. Derenin kenarında, V'nin tabanında altın zerreleri otların dibindeydi. Tepeye yükseldikçe altın daha derinleşiyordu. Tecrübe için bir metrelik bir çukur açmak öyle az iş değildi; hem de yükseldikçe kazılacak çukurların adedi de artıyordu. Bir dinlenme ânında, elleriyle arkasını uğuşturarak; "Daha ne kadar derinleşecekleri de belli değil." dedi.

İhtirasla ateşli, ağrıyan sırtına, sertleşen adalelerine aldırmadan, kazma ve küreği ile yumuşak toprağı kazan adam tepeye doğru çalışmasına devam etti. Önünde çiçeklerle bezenmiş hafif meyilli tepe, arkasında delik deşik tepe vardı. Tepenin düzgün yüzünü parçalıyan bir indifa vuku bulmuş gibiydi. Ağır ilerleyişi, güzelliği çirkin izleriyle bozan bir sümüklü böceğinkine benziyordu.

Altın damarının derinleşmesi adamın işini fazlalaştırdığı halde o tavaların gittikçe artan zenginliği ile teselli buluyordu. Yirmi sent, otuz sent, altmış sent; hattâ akşam üstü tavasını yıkarken son kürek dolusundan çıkan bir dolar kıymetinde tozlar.

O gece battaniyelerini çenesine kadar çekerken: "Kör talihim, şimdi herhalde beni rahatsız edecek biri gelir buralara." diye mırıldandı.

Birdenbire doğruldu: "Bill" diye bağırdı. "Beni dinle, Bill. İşitiyor musun! Yarın sabah ilk işin bir kere etrafı dolaşmak olsun. Anladın mı?"

Esneyerek tepeye baktı: "Allah rahatlık versin Cep Efendi." diye bağırdı.

Sabah güneş henüz doğarken o kahvaltısını bitirmişti, kanyonun yer yer yıkılıp ayak basılmasına imkân verdiği kısmına çıkıyordu. Tepeden bakınca kendini ıssızlığın ortasında buldu. Bütün görebildiği gözlerinin önünde sıra sıra dağlardı. Gözleri doğuya doğru mesafeleri aşarak beyaz şahikalı Siera dağlarına döndüler. Kuzey ve Güneye bakınca dağların kesildiğini görüyordu. Batıda ise dağlar birbiri arkasından alçalıp tepeler haline geliyor, bunlar da sıra ile arkalarında kalan görmediği bir vadiye iniyordu.

Bütün bu kudretli toprak parçasında ne bir insan, ne de ayakları dibindeki delik deşik tepe kenarından başka insan elinden çıkmış bir şey görüyordu. Adam uzun zaman dikkatle baktı. Bir kere, kendi aşağılarında bir duman izi gördüğü-

nü zannetti. Tekrar bakınca bunun arkasındaki kanyonun gölgesi ile siyah görünen bir tepenin kızıl topdan dumanı olduğunda karar kıldı.

Kanyona doğru: "Hey Cep Efendi." diye bağırdı. "Geliyorum, geliyorum."

Adamın ayaklarındaki kalın pabuçlar onu hantal gösteriyorsa da, bir dağ keçisi gibi o yüksek yerden sıçradı. Uçurumun kenarında ayağının altından kayan bir taş parçası onu korkutmuyordu. Tehlikenin tam olarak ne zaman belirdiğini bilir görünüyor, bu arada yanlış attığı adımları da onu emniyete götürmek için lüzumlu bir anlık adımlardan sayıyordu. Toprağın insanın bir saniye bile dik duramıyacağı kadar yükseldiği zaman, tereddüt etmiyordu. Ayağı imkânsız satıhlara o tehlikeli saniyenin ufak bir kısmında temas ediyor ve bu ona ilerliyecek bir fırlayış enerjisi veriyordu. Yine de, bir saniyeden az bir zamanlık temasın bile mümkün olmadığı yerlerde, bir oyuğa, bir nebat köküne tutunarak vücudunu sallandırıyordu. Nihayet bir çığlık atarak zıpladı, duvara tutunup inmeyi sürtünereк kaymağa terkederek inişini, aşağı kayan bir kaç ton yaprak ve taşın ortasında bitirdi.

Sabah yıkadığı ilk tavada iki dolarlık altın vardı. Bu V'nin ortasında idi. İki kenara doğru hızla azalmaya da başlamıştı. Ters V'nin kenarı birbirinden bir kaç metre önündeydi. Fakat damar gittikçe toprağın içine batıyordu. Öğleden sonra tavada bir kaç zerrenin görünmesi için en az bir buçuk metre derinliğinde çukurlar açıyordu.

Altın damarı damardan ziyade bir maden şeklindeydi. Adam Cep'i bulduktan sonra geri dönüp bütün toprağı araştırmaya karar vermişti. Akşama doğru tavaların kıymeti iki üç dolara yükselmişti. Bu onu üzüyordu, şaşkınlıktan aptallaşmış gibi başını kaşıdı. V'nin tepesinin bulunduğu yeri işaretliyen çalı yığınına bakarak söylenmeye başladı.

"İkisinden biri, Bill; ikisinden biri? Ya Cep Efendi kendini bütün tepe genişliğince dağıtmış, ya da o kadar zengin ki hepsini beraberinde götüremiyeceksin. Bu da çok berbat şey değil mi?" Bu kadar tatlı bir güçlüğü düşününce kendini tutamadan gülümsedi.

Gece onu dere kenarında, gözleri karanlıkta boğuşarak beş dolarlık bir tavayı yıkamaya çalışırken buldu.

"Keşke bir elektrik lâmbam olsaydı." diye söylendi.

O gece uyumak onun için çok güçtü. Bir çok kereler rahat etmeye çalıştı, uykusunun gelmesi için gözlerini kapadı tuttu, fakat kalbi kuvvetli arzu ile güm güm atıyordu. Fakat her defasında da gözleri yine açılıyor ve o yorgun yorgun mırıldanıyordu: "Keşke sabah olsa."

Nihayet uyumuştu, fakat yıldızların soluklaşması ile uyandı ve kurşunî şafak onu kahvaltısını etmiş, Cep Efendinin gizli ikâmetgâhına doğru tırmanırken yakaladı.

İlk çukuru kazdı, zaten üç çukuru kalmıştı, dört gündür takip ettiği altın ırmağının kaynağına o kadar yaklaşmıştı ki. MFÖ

V'nin kenarlarının birleştiği yerdeki en son çukurunu kazarken: "Sakin ol Bill, sakin ol." diye kendi kendine nasihat ediyordu. Her kazma vuruşunda: "Seni öyle bir yakaladım ki; Cep Efendi, imkânı yok elimden kurtulamazsın." diyordu.

Bir metre, bir buçuk, iki metre kazdı. Kazmak güçleşiyordu. Kazma bir kayaya çarptı. Kayayı tetkik etti. Kanaati: "Çürümüş Kuvartz" dı; küreği ile çukurun dibini temizledikten sonra, her vuruşta bir kısmını parçalayarak kayaya kazması ile hücum etti.

Küreğini karışık yığının arasına soktu. Gözü sarı bir parıltı yakalamıştı. Bir çitfçinin topraktan yeni çıkarttığı patatesin üzerini sildiği gibi adam da taş parçasını iki avucu arasında tutarak temizledi.

"Hey Allahım." diye haykırdı. "Külçe halinde! Külçe halinde!"

Elinde tuttuğunun yarısı taş, öteki yarısı ise saf altındı. Onu tavaya bırakarak başka bir parçayı tetkik etti. Çok sarı görünmüyordu fakat kuvvetli parmaklarile taş toprak parçalarını kırıp atınca iki eli de parıldayan sarı renkle doldu. Her parçayı ayrı ayrı temizleyip tavaya atıyordu. Bu bir servet çukuru idi. Taşlar o kadar çürümüştü ki şimdi ondan ziyade altın vardı. Ara sıra hiç toprakla örtülü olmayan bir parça buluyordu - tamamiyle altın olan bir parça. Kazmanın kırdığı bir parçanın ortasında altın avuç dolusu sarı mücevherler gibi parıldıyordu. Adam buna başını salladı ve yavaşça döndürerek ışığın üzerinde oynayışını seyretti.

Küçümsiyerek: "Altını çok olan madenlerimizden bahsedip durun siz!" dedi. "Bunu yanında o beş para etmez. Baştan aşağı altın bu. İşte şimdi bu kanyona Altın Kanyonu ismini

veriyorum." Hâlâ çömelmiş olarak taş parçalarını tetkik edi_ yor tavasına atıyordu. Birdenbire bir tehlike önsezisi hissetti, sanki üstüne bir gölge inmişti. Fakat gölge yoktu. Kalbi bo_ ğazına fırlamış onu boğuyordu. Sonra yavaşça kanı soğudu ve yerli gömleğini soğuk soğuk sırtında hissetti.

Ne yerinden fırladı ne de etrafına baktı. Hiç kımıldama_ mıştı. Bu hissettiği önsezinin sebebini düşünüyor, onu ikaz eden esrarengiz kuvvetin sebebini keşfetmiye çalışıyordu. Düşman şeylerin, hislerin farkedemiyeceği kadar nazik haber_ cilerle gönderilen bir havası vardır; işte o bu havayı hissedi_ yor, fakat nasıl hissettiğini bilmiyordu. Hissi güneşin önün_ den bir bulut geçmesi gibiydi. Sanki hayatla onun arasında karanlık, tehditli boğucu bir şey geçmişti; hayatı yırtan ve ölümü _ kendi ölümünü hazırlayan bir kasvet.

Varlığının her zerresi onun yerinden fırlayıp görünmeyen tehlikeye karşı koyması için zorluyordu, fakat ruhu bu pa_ niğe hâkim geldi ve o avuçları arasında bir altın külçesi, a_ yakları üstüne çömelmiş olarak oturmasına devam etti. Etra_ fına bakmaya cesaret edemiyordu, fakat artık şimdi yukar_ da arkasında bir şey olduğunu biliyordu. Elindeki altınla alâ_ kadarmış gibi görünmeye çalıştı. Onu tetkik ediyor, elinde çeviriyor, topraklarını temizliyordu. Bütün bu müddet içinde arkasından birisinin omuzu üstünden altın külçelerine baktı_ ğını biliyordu.

Hâlâ elindeki külçeye alâka gösterirmiş gibi yaparak dikkatle dinledi ve arkasındaki şeyin nefes aldığını duydu. Gözleri önündeki toprakta bir silâh araştırdı ise de sadece bu tehlike anında ona hiç bir kıymet ifade etmeyen altın külçe_ lerini gördü. Münasip fırsatlarda kullanışlı bir silâh olan kaz_ ması vardı, fakat bu o münasip zamanlardan değildi. Adam halinin fecaatini anladı. İki metre derinliğinde dar bir çukur_ daydı. Başı toprağın yüzüne bile gelmiyordu. Kapana sıkış_ tırılmıştı.

Çömelmiş olarak kaldı. Sakindi; fakat zihni her imkânı düşündükten sonra kendi aczini gösteriyordu. Kuvartz par_ çalarından toprağı temizleyip altınları tavasına doldurmaya devam etti. Yapacak başka bir şeyi yoktu. Yine de bir zaman sonra kalkmıya mecbur olacağını ve ensesinden soluyan tehli_ keyle yüzyüze geleceğini biliyordu. Dakikalar geçti; her ge_ çen dakikanın kalkma vaktine; yahut da _ düşüncesiyle ıslak

gömleği soğuk soğuk vücuduna yapışıyordu. - yahut da hazinesinin üzerine eğilmiş olarak öldürüleceği vakte yaklaştırdığını biliyordu.

Hâlâ çömelmiş olarak oturuyordu ve altınları topraktan temizlerken ne şekilde kalkacağını düşünmeye başladı. Birdenbire yerinden fırlar ve hızla çukurdan çıkarak onu tehdit eden şeyle yukarda düz arazide karşılaşırdı. Yahut da ağır ağır dikkatsizce kalkar ve ensesinde soluyan şeyi tesadüfen keşfetmiş gibi yapardı. İçgüdüsü ve vücudunun her zerresi satha o çılgın fırlayışın lehinde idi. Mantığı ise bu göremediği fakat onu tehdit eden şeyle ağır ağır tedbirli bir karşılaşma taraftarıydı. Böylece düşünürken, yüksek gürültülü bir ses kulağında patladı. Ayni anda sırtının sol tarafına şiddetli bir darbe indi, sanki bunun değdiği noktadan vücudunun içine bir ateş dalgası girmişti. Havaya fırladı, fakat daha ayağa kalkamadan olduğu yere yığıldı. Vücudu âni bir sıcaklıkta kuruyan bir yaprak gibi buruştu, ve başı kayaların arasında, göğsü altın dolu tavasına, bacaklar çukurun dibinin darlığı yüzünden karmakarışık bir vaziyette düştüler. Bacakları ihtilâçla sarsıldı, vücudu şiddetli bir nöbete tutulmuş gibi titredi. Derin bir iç çekişi ile ciğerler ağır ağır genişledi. Sonra nefesi yavaş, çok yavaş dışarı verildi ve vücudu ağır ağır hareketsizleşti.

Yukarda elinde tabancası ile bir adam çukurun kenarından aşağı bakıyordu. Uzun zaman altındaki yüzükoyun yatmış hareketsiz vücuda baktı.

Biraz sonra yabancı, çukurun içerisini görebilecek şekilde kenarına oturarak tabancasını dizleri üstüne bıraktı. Cebinden bir tabaka kahverengi kâğıt çıkardı. İçine biraz tütün koydu, bu iki nesnenin karışmasından kısa ve kahverengi bir sigara meydana geldi. Bu arada gözlerini bir an bile çukurdaki vücuttan ayırmamıştı. Sigarasını yaktı ve dumanını okşayan bir nefesle ciğerlerine çekti. Ağır ağır içiyordu. Bir keresinde sigara sönünce tekrar yaktı, bütün bu esnada aşağısındaki adamı tetkik etti.

Nihayet izmariti bir tarafa fırlatarak ayağa kalktı. Çukurun kenarına yaklaştı Sağ elinde hâlâ tabancası olduğu halde kenara tutunarak çukura girdi. Ayakları dipten yarım metre kadar yüksekte iken ellerini bırakarak aşağı atladı.

Ayakları dibe değdiği anda altın arayıcısının kolunu bir-

den uzattığını gördü, ayakları şiddetle çekildi ve kendini yerde buldu. Atlarken tabancalı eli başının üstünde idi. Ayaklarının yakalandığı sür'atle o da silâhını aşağı indirdi. Daha düşmesi tamamlanmamış havada idi ki, tetiği çekti. Dar yerde kulakları sağır eden bir patlama duyuldu. Çukur dumanla dolduğundan bir şey görünmüyordu. Yere sırt üstü düştü ve altın arayıcısının vücudu kedi gibi sıçrayarak üstüne bindi. Altın arayıcısının üste geçtiği o saniye dahi yabancı ateş etmek için kolunu kaldırdı, fakat yine o saniye içinde madenci kolunun âni bir darbesile bileğine vurdu. Namlu havaya kalktı ve kurşun çukurun bir kenarındaki toprağa gömüldü.

Bir an sonra yabancı bileğinin madenci tarafından kavranıldığını hisseti. Şimdi silâh için boğuşuyorlardı. Her ikisi de onu diğerine çevirmeye çalışıyordu. Çukurdaki duman azalmaya başlamıştı. Sırt üstü yatan yabancı etrafı hayal meyal görüyordu, fakat hasım tarafından gözlerine kasten atılan bir avuç toprakla tekrar körleşti. Bu şaşkınlık anında tabancayı tutan eli gevşemişti. Bir an sonra beynine parçalayıcı bir karanlığın indiğini hissetti ve karanlığın ortasında karanlık dahi dindi. -

Fakat maden arayıcısı, tekrar tekrar tabanca boşalana kadar ateş etti. Sonra elinden fırlattı ve derin derin soluyarak ölü adamın dizleri üstüne oturdu.

Madenci hıçkırarak ağlıyor, nefes almakta güçlük çekiyordu: "Kalleş." diye soludu. "Peşimden gelir, benim her şeyi hazırlamamı bekler sonra da arkamdan vurursun ha!"

Kızgınlıktan ve yorgunluktan ağlıyordu âdeta. Ölü adamın yüzüne baktı. Toprağa bulanmış olduğundan hatlarını farketmek güçtü.

Nihayet tetkikini: "Şimdiye kadar hiç görmedim." diye tamamladı. "Basit bir hırsız. Allah kahretsin! Hem de beni arkadan vurdu ha! Arkadan vurdu!"

Gömleğini açarak sol tarafının önünü ve arkasını yokladı.

Muzafferane: "Delip geçmiş." diye haykırdı. "Hiçbir şey yok. Muhakkak iyi nişan almıştı, ama tetiği çekerken tabancayı oynatmış olmalı - pis herif! Fakat öldürdüm ya onu! Oh olsun, öldürdüm ya!"

Parmakları tarafındaki kurşun deliğini yokluyordu, yüzünden bir üzüntü dalgası geçti. "Çok sertleşecek." dedi. "Sarıp buradan gitmek düşüyor bana."

Sürtünerek çukurdan çıktı ve tepeden aşağı, kamp yerine gitti. Yarım saat sonra yük beygiri ile beraber döndü. Açık gömleği yarasını sardığı kaba sargıyı belli ediyordu. Sol kolu ile hareketlerinde ağır ve beceriksizdi, fakat bu kolunu kullanmasına mâni değildi.

Yük bağlarını adamın kolları arasından geçirerek cesedi çukurdan çıkartabildi. Sonra altınlarını toplamaya koyuldu. Devamlı olarak saatlerce çalıştı, yalnız ara sıra sertleşen omuzunu dinlendirmek için duruyor ve:

"Beni arkadan vurdu, kalleş herif! Beni arkadan vurdu." diyordu.

Hazinesi tamamiyle toplandığı zaman sıkı sıkı battaniyelerinin içine sardı ve kıymetini takdir etti.

"İki yüz kilo çekmezse adam değilim." diye vardığı neticeyi belirtti. "Yüz kilosunun kuvartzla, toprak olduğunu kabul edelim - geriye yüz kilo altın kalır. Hey, Bill, uyan uyan! Yüz kilo altın! Kırk bin dolar! Hepsi de senin! Hepsi! Hepsi!"

Başını sevinçle kaşırken parmakları bilmediği bir yarayı tesadüf etti. Biraz tetkikten sonra bunun ikinci kurşunun başını sıyırıp geçtiği yer olduğunu farketti.

Hiddetle ölüye doğru yürüdü.

"Yaparsın değil mi?" diye haykırdı. "Yaparsın ha? İşte ben de insanın hakkından böyle gelirim, hem ben seni gömeceğim de! Sen olsan bana bunu bile yapmazdın."

Cesedi çukurun kenarına çekerek içeri attı. Ceset küt bir sesle dibi buldu ve yana dönerek yüzü ışığa çevrildi. Madenci eğilerek ona baktı.

İtham edercesine: "Hem de arkadan vurdun ha!" dedi.

Kazma küreği ile çukuru doldurduktan sonra altınlarını beygire yükledi. Bu hayvan için çok ağır olduğundan kampa gelince bir kısmını kendi binek atına nakletti. Böyle yaptığı halde yine de eşyasının bir kısmını - kazması ile küreğini, altın tavasını, fazla yiyeceğini - bırakmaya mecbur oldu.

Adam atları çalı ve sarmaşık perdesinden geçirmeye çalışırken güneş tam tepede idi. Yüksek kayalardan tırmanmak için hayvanlar karmakarışık çalılar arasından güçlükle önlerini görmeden ilerliyorlardı. Bir kere binek atı düştü ve adam hayvanı kaldırmak için yükünü çıkartmıya mecbur kaldı. At

yoluna tekrar devam etmeye başlayınca adam yapraklar arasından başını çıkartarak tepeye baktı ve: "Kalleş herif." diyerek gözden kayboldu.

Dalların, sarmaşıkların kırılma sesi geliyordu. Ağaçlar ileri geri sallanarak aralarından hayvanların geçtiklerini işaret ediyorlardı. Taşlar üstünde nal sesleri ara sıra da sert bir demir veya küfür işitiliyordu. Sonra adamın sesi bir şarkı halinde yükseldi:

"Çevir yüzünü dön gemiye
O tatlı fazilet tepelerine
Etrafına bak etrafına
At gitsin günahlarını toprağa
Sabaha karşılaşacaksın
Allahınla."

Şarkı gittikçe zayıfladı, sessizliğin arasında oraların ruhu tekrar eski yerine döndü. Irmak bir kere daha uykulu bir sesle mırıldandı, dağ arılarının tembel vızıldayışları yükseldi. Kelebekler ağaçlar arasında uçuşmaya başladılar, hepsinin üzerinde sessiz güneş parıldadı. Bu yerlerin ıssızlığını bozan sonra geçip giden gürültülü hayat izinden arta kalan çayırdaki nal izleri ile tepenin yırtılmış yamacı idi.

YÜZ KARASI

(Lost face)

Bu artık sondu. Avrupanın bir merkezinden diğerine kuş gibi konan Subienkow'un ıstırap ve dehşetle dolu yolu nihayet burada, her zamankinden daha uzakta Rus Amerikasında sona eriyordu. Kolları arkasında bağlı karların içine oturmuş işkence sırasının kendisine gelmesini bekliyordu. Önünde karlar arasına yığılmış ıstırabından inleyen devâsâ Kazağa merakla bakıyordu. Erkekler bu devle işlerini bitirip şimdi onu kadınlara terketmişlerdi. Adamın çığlıkları kadınların canavarlıklarının erkeklerinkini geçtiğini gösteriyordu.

Subienkow baktı ve titredi. Ölümden korkmuyordu. Basit bir ölüme titremiyecek kadar hayatını Varşova'dan Nulato'ya uzanan yorucu yolda ellerinde uzun zaman taşımıştı. Fakat işkenceyi doğru bulmuyordu. Bu, ruhunu isyana sevkediyordu. Ve bu isyan katlanmaya mecbur olduğu basit acılardan değil, fakat ıstırabın onu sokacağı bayağı manzaradandı. Kendisinden evvel giden Big Ivan'la ötekiler gibi yalvaracağını, dua edeceğini biliyordu. Bu hoş değildi. Cüretli bir tebessüm ve bir lâtife ile ölmek - ahh, işte böyle olmalıydı. Fakat iradesini kaybetmek, etinin ağrıları ile ruhunu bozmak, maymun gibi saçma sapan konuşup çırpınmak, en aşağılık bir hayvan vaziyetine düşmek - işte müthiş olan buydu.

Kaçmağa fırsat olmamıştı. Tâ ilk baştan, Polonyanın istikbalinin ateşli rüyasını gördüğünden beri kaderin ellerinde bir kukla olmuştu. Tâ ilk baştan beri, Varşova'da, St. Petersburg'da, Siberya madenlerinde, Kamçatka'da, kürk hırsızlarının gemilerinde kader onu bu sona doğru sürüklüyordu. Şüphesiz ki dünyanın temellerinde ona bu son hazırlanmıştı - o kadar zarif ve hassas, hayalperest, şair ve ressam olan ona. Daha onun yeryüzüne geleceği hayal bile edilmeden önce, onu meydana getiren titrek hassasiyet çıkınının kabalık ve vahşet içinde yaşaması, dünyanın en son sınırlarından da-

ha da uzak bu gece memleketlerinde ölmesi kararlaştırılmıştı.

İçini çekti. Demek önünde yatan Big İvan'dı - dev Big İvan, âsap diye bir şeyi olmıyan adam, demir yapılı, bir öküz kadar soğukkanlı denizler korsanı Kazak, öyle ki aleláde insana sancı olan onda basit bir gıdıklama idi. Ne âlâ, ne âlâ, Big İvan'ın sinirlerini ve ruhunun titreyen köklerine giden yolları bulmayı bu Nulato kızılderililerine bırakın. Bunu hakikaten de yapıyorlardı. Bir insanın bu kadar ıstırap çektikten sonra hâlâ yaşaması akıl ermez bir şeydi. Big İvan sinir sisteminin zayıflığını şimdi ödüyordu. Şimdiye kadar ötekilerden iki misli fazla yaşamıştı.

Subienkow Kazağın ıstıraplarına daha fazla dayanamıyacağını hissetti. İvan niçin ölmüyordu? Bu haykırma durmazsa delirecekti. Fakat durduğu zaman da kendi sırası gelmiş olacaktı. Yakaga, daha henüz bir hafta evvel kaleden tekmeliyerek kovduğu, yüzüne kamçısını indirdiği Yakaga, ümitle tebessüm ederek onu bekliyordu. Onun icabına Yakaga bakacaktı. Şüphesiz ona daha zarif, daha sinir parçalayıcı işkenceler hazırlamıştı. Ah! İvan'ın haykırışına bakılırsa iyi bir nokta yakalamışlardı. Üzerine eğilmiş kadınlar ellerini çırpıp gülerek geri çekildiler. Subienkow yapmış oldukları dehşetli işi gördü ve histerik bir şekilde gülmeye başladı. Kızılderililer onun bu gülüşüne hayretle bakakaldılar. Fakat Subienkow duramıyordu.

Bu böyle devam edemezdi. Kendini tuttu, ağzının kenarındaki çizgiler yavaş yavaş kayboldu. Başka şeyler düşünmek için çabaladı ve kendi hayatını düşünmeye başladı.

Annesini, babasını, küçük benekli midilli atını, ona dans etmesini öğreten ve gizlice Voltaire'in eski yırtık bir eserini veren Fransız mürebbisini hatırladı. Bir kere daha Paris'i, kasvetli Londra'yı, neş'eli Viyana'yı, Roma'yı gördü, Kralı Varşova'da tahtında oturan hür bir Polonya rüyasını gören çılgın gençler grubunu bir kere daha gördü. Ah, işte uzun yolculuk oradan başlamıştı. Neyse en uzun yaşıyanları o olmuştu. St. Petersburg'da idam edilen iki kişi ile başlayarak, teker teker o cesur ruhları hatırladı. Geride biri hapishanede dövülerek öldürülmüş, ötede, Kazak gardiyanlar tarafından dövülüp kötü muamele edilerek aylarca yürüdükleri, sür-

günlerin kan izleriyle boyanmış yolda, bir diğeri yığılıp kalmıştı. Daima zulümdü - hayvanca vahşice zulüm!

Madenlerde, kırbaç altında, hummadan ölmüşlerdi. Son ikisi ise kaçtıktan sonra Kazaklarla yaptıkları savaşta ölmüşlerdi ve sadece o, karlar arasında yatar bıraktığı bir yolcunun para ve kâğıtları ile Kamçatka'ya kaçabilmişti.

Vahşetten başka bir şey olmamıştı. San'at galerilerinde, tiyatrolarda geçen bütün o seneler vahşetle örtülmüştü. Hayatını kan pahasına satın almıştı. Herkesi öldürmüştü. O yolcuyu pasaportu için öldürmüştü. Usta bir insan olduğunu bir günde iki Rus subayı ile düello ederek isbat etmişti. Kürk hırsızları arasında bir yer kazanmak için kendini göstermeliydi. O yeri mutlaka kazanmalıydı. Arkasında bütün Siberya ve Rusyayı kateden binlerce senelik eski yol vardı. O yoldan kaçamazdı.. Biricik yol ilersi; karanlık ve buzlu denizde Bering'den Alaska'ya idi. Yol vahşetten vahşete gitmişti. Kürk hırsızlarının çürük gemilerinde aç ve susuz, o fırtınalı denizin tahammül edilmez kasırgaları ile sallanarak insanlar sersemlemişlerdi. Üç kere Kamçatkadan doğuya açılmıştı. Üç keresinde de binbir çeşit ıstırap ve güçlükten sonra kurtulanlar tekrar Kamçatkaya dönebilmişlerdi.

Kaçmak için hiç bir yol kalmamıştı. Geldiği yola dönemezdi, zira orada onu madenler ve kamçı bekliyordu.

Tekrar, dördüncü ve son defa doğuya doğru yola çıkmıştı. Meşhur Ayıbalığı Adalarını ilk bulanlarla beraberdi; fakat kürk servetini paylaşmak için onlar'la beraber Kamçatkaya dönmemişti. Geri dönmemiye yemin etmişti. Avrupanın o çok sevdiği merkezlerine kavuşmak için ileri gitmesi lâzım geldiğini biliyordu. Bunun için gemiler değiştirmiş ve yeni bilinmeyen memlekette kalmıştı. Arkadaşları Slav avcılar ve Rus macseraperestleri, Mogollar, Tatarlar ve Siberyalılardı; hep beraber Yeni Dünyanın vahşileri arasında kendilerine kandan bir yol açmışlardı. Kürk haracını vermeyen köylerde bütün ahaliyi öldürmüşler, sonra da gemi kumpanyaları onları katliâma uğratmıştı. Bir Finli ile o, böyle bir kumpanyanın elinden tek kurtulanlardı. Issız bir Aleutian adasında yalnız ve aç bir kış geçirmişler ve bindebir bir tesadüfle baharda başka bir kürk gemisi tarafından kurtarılmışlardı.

Ama her yerde o müthiş vahşet onu sarmıştı. Geri dönmeyi reddederek gemiden gemiye geçtiği sırada güneyi keş-

fe çıkan bir gemiye binmişti. Bütün Alaska sahili boyunca vahşi yerlilerden başka kimseye rastlamamışlardı. Her ada koyunda, yahut esas karanın kayalıkları altında demir atmak ya bir savaş veya bir fırtına demekti. Ya ölüm vadeden rüzgârlar esiyor ya da bu deniz maceralarının top barutunun meziyetlerini öğrenmiye gelen, yüzleri savaş renkleriyle boyalı yerlilerle dolu savaş kayıkları etraflarını sarıyordu. Kıyı kıyı güneye, escrarlı California'ya kadar geldiler. Denildiğine göre burada Meksika'dan savaşa savaşa yol açarak gelen Ispanyol maceraperestleri vardı. O, bu İspanyollardan ümitlenmişti. Onlara gidebilirse sonrası kolaydı - bir iki sene, ne chemmiyeti vardı ki? - sonra Meksikaya giderdi, ondan sonra bir gemi ve nihayet Avrupa. Fakat hiç bir İspanyola rastlamadılar. Sadece vahşetin aynı aşılmaz duvarı ile karşılaştılar. Yüzleri harp için boyanmış, dünyanın derinliklerinin sâkinleri onları kıyılardan geri atmışlardı. Nihayet bir kayıkları yakalanıp da içindeki bütün denizciler öldürülünce kaptanlar keşiften vazgeçmiş ve tekrar kuzeye dönmüşlerdi.

Seneler geçmişti. Michaelowsky Redoubt inşa edildiği zaman Tebenkoff'un emrinde askerdi. Kuskokwim'de iki sene geçmiş, iki Haziran ayında da Kotzebue Sound'da bulunmuştu. Burası bu ayda kabilelerin mal mübadele yeriydi; burada Siberyanın benekli geyik postları, Diomedes fildişleri, Kuzey Buz Denizi kıyılarından deniz aygırı derileri, kabileden kabileye geçen acaip taş yığınları vardı, bunların nereden gelip nereye gittiklerini kimse bilmezdi; bir kere de İngiliz yapısı bir av bıçağı görmüştü. Subienkow burasının coğrafya öğrenilecek bir yer olduğunu biliyordu. Zira Norton Sound'dan, King Island'dan, St. Lawrence'den, Cape Prince of Wales'den ve Point Barrowdan gelen Eskimolarla tanışıyordu. Bu yerlerin başka isimleri de vardı ve uzaklıkları günlerle ölçülürdü.

Bu mübadeleci vahşilerin geldikleri yer çok geniş bir bölge idi, taş yığınları, o çelik bıçak ise müteaddit mübadelelerle daha da uzak bir yerden geliyordu. Subienkow tehdit ediyor, yaltaklanıyor, rüşvet veriyordu. Her uzaktan gelen seyyah yahut yabancı bir yerli ona getiriliyordu. Tarif ve hayal edilemiyen tehlikeler anlatılıyor, vahşi hayvanlar, düşman kabileler, aşılmaz ormanlar, yüksek dağlardan bahsediliyordu; fakat daima geriden beyaz derili, sarı saçlı, mavi gözlü,

şeytanlar gibi döğüşen ve durmadan kürk istiyen adamların hikâyeleri geliyordu. Bunlar doğudaydılar, çok çok uzak doğuda. Kimse onları görmemişti. Sürüp gelen kelimelerdi sadece.

Güç bir mektepti. İnsan coğrafyayı, yabancı şivelerden hakikatle masalı karıştıran ve mesafeleri yolun güçlüğüne göre değişen uykularla ölçen cahil zihinlerden iyi öğrenemezdi. Fakat nihayet Subienkow'a cesaret veren bir rivayet dolaşmaya başladı. Doğuda bu mavi gözlü insanların bulunduğu büyük bir nehir vardı. İsmi Yukon'du. Michaelowsky Redoubt'un güneyine Rusların Kwikpak dedikleri diğer büyük bir nehir boşanırdı. İşte rivayete göre bu iki nehir birdi.

Subienkow Michaelowsky'ye döndü. Bir kere Kwikpak'a bir keşfe çıkmak için ısrar etti. Nihayet yarı Rus olan Malakoff, Kamçatkadan gelen maceraperestler arasında en vahşi, en yırtıcı olanlarının başına geçti. Subienkow onun yardımcısı idi. Kwikpak'ın geniş deltasının kıvrımlarını aştılar, kuzey kıyısındaki alçak tepeleri geçip cephane ve mübadele eşyası ile dolu deri kayıklar içinde iki ilâ beş mil genişliğinde bir boğazdan akan nehrin beş millik akıntısına karşı beş yüz mil gittiler. Malakoff müstahkem mevkilerini Nulato'da inşa etmiye karar verdi. Subienkow daha ileri gitmeleri için ısrar ediyordu. Fakat çabucak Nulato'da kalmaya razı oldu. Uzun kış yaklaşıyordu. Beklemek daha iyi olacaktı. Ertesi yaz erkenden, buzlar eridiği zaman yoluna devam eder ve Hudson's Bay Kumpanyasının istasyonlarından birine varırdı. Malakoff Kwikpak'ın Yukon olduğu rivayetini işitmemişti. Subienkow da bunu ona söylemedi.

Kalenin yapılmasına başlandı. İşçileri zorla çalıştırıyorlardı. Birbirine bağlı kütüklerden duvarlar, Nulato Kızılderililerinin haykırış ve inlemelerile yükseldi. Sırtlarına kırbaçlar iniyordu ve bunu indiren de deniz korsanlarının demirden elleriydi. Bazan kaçan yerliler oluyordu, bunlar yakalandığı zaman geri getiriliyor, kalenin önünde onlar ve kabileleri kamçının meziyetlerini öğreniyorlardı. Kırbaç altında ikisi ölmüş; bazıları hayatları boyunca sürecek yaralar almış; geri kalanı da derslerini kavramışlar, bir daha kaçmamışlardı. Kale bitmeden karlar uçuşmaya başlamıştı, o zaman da kürk vaktiydi. Kabilenin üzerine ağır bir vergi koymuşlardı.

Darbeler, kırbaçlar devam ediyor; kürk vergisinin öden-

mesi için kadınlarla çocuklar rehin olarak alınıp sadece kürk hırsızlarının bildikleri bir vahşetle muamele ediyorlardı.

Evet, o bir kan ekimi olmuştu, şimdi de harman zamanı gelmişti. Kale gitmişti. Onun ateşinin ışığında kürk hırsızlarının yarısı doğranmıştı. Öteki yarısı işkence altında can vermişlerdi. Sadece Subienkow kalmıştı ,yahut Subienkow'la Big Ivan, eğer karlar arasındaki o inleyen, hırlayan şeye Big İvan denilebilirse. Subienkow Yakaga yı kendişine gülerken gördü. İnkâr edemezdi. Kırbacın izi hâlâ yüzündeydi. Ne de olsa Subienkow kabahatı onda bulamazdı, fakat Yakaga'nın ona yapacağı şeyleri düşünmek hiç de hoşuna gitmiyordu. Reis Makamuk'a başvurmayı düşündü; fakat muhakemesi böyle bir başvurmanın faydasız olduğunu söyledi. Sonra bağlarını çözüp dövüşerek ölmeyi düşündü. Bu çabuk bir son olurdu. Fakat bağlarını çözemezdi ki. Geyik derisi kayışlar ondan daha kuvvetliydi. Bunları kurarken aklına bir şey geldi. Makamuk'a işaret ederek, kıyı lehçesini bilen bir tercümanın getirilmesini istedi.

"Ey Makamuk," dedi. "Ben ölmemiye karar verdim. Ben büyük bir adamım ve ölmek aptallık olur. Hakikatte, ölmiyeceğim. Ben bu sersem gibi değilim."

Bir zamanlar Big İvan olan o inildeyen şeye baktı ve ayağı ile nefretle dürttü.

"Ben ölmiyecek kadar akıllıyım. Büyük bir ilâcım var benim. Bu ilâcı sadece ben bilirim. Mademki ölmüyorum bu ilâcı seninle değişirim."

Makamuk sordu: "Bu ne ilâcıdır!"

"Acaip bir ilâçtır."

Subienkow sanki sırrını ifşa etmekten nefret edermiş gibi bir iki dakika kendi kendine düşündü.

"Sana söyliyeceğim. Bu ilâçtan deriye bir az sürülürse deri taş gibi, demir gibi sert olur öyle ki hiç bir kesici âlet onu kesemez. Bıçağın en kuvvetli darbesi bile hiç kalır yanında. Kemik bıçak toprak olur, sizlere verdiğimiz o demir bıçakların keskin tarafı da kıvrılır. Bu ilâcın esrarını söylemem için bana ne verirsin?"

Makamuk tercüman vasıtasiyle cevap verdi: "Hayatını bağışlarım."

Subienkow hakaret edercesine güldü.

"Ölene kadar evinde esir olacaksın."

Polonyalı daha fazla hakaretle güldü.

"Elimi ayaklarımı çöz de konuşalım." dedi.

Reis işaret etti; Subienkow serbest kalınca bir sigara sarıp yaktı.

Makamuk: "Bu konuşma çok saçma." dedi. "Böyle bir ilâç yoktur. Olamaz. Keskin bir kenar her ilâçtan daha kuvvetlidir."

Reis şüphe ediyordu, fakat yine de tereddütlü idi. Kürk hırsızlarının bin türlü şeytanlıklarını görmüştü. Tamamen şüphede değildi.

"Sana hayatını bağışlıyacağım fakat esir olmıyacaksın." dedi.

Subienkow oyununu sanki bir tilki derisi için pazarlık edermiş gibi soğukkanlılıkla oynuyordu.

"Çok büyük bir ilâçtır bu. Hayatımı kaç kere kurtardı. Bir kızak, köpekler ve benimle nehrin aşağısına, Michaelowski Redoubt'a bir uykuluk yol kalıncaya kadar gelecek altı tane avcı isterim."

Reisin cevabı: "Burada yaşayıp, şeytanlıklarını bize de öğretmelisin." oldu.

Subienkow omuzlarını silkti ve sesini çıkarmadı. Buz gibi havaya sigarasının dumanlarını üfleyerek merakla dev Kazağın artıklarını gözden geçirdi.

Makamuk birdenbire, Polonyalının boynundaki bir Kamçatka kavgasında yediği bir bıçak darbesinin canlı izini işaret etti.

"İlâç hiç işe yaramıyor. Kesici taraf ilâçtan daha kuvvetli."

"O darbeyi indiren kuvvetli bir adamdı." (Subienkow düşündü.) "Senden de kuvvetli, en kuvvetli avcıdan da kuvvetli, hattâ bundan bile kuvvetli."

Tekrar çarığının ucuile, şuursuz, korkunç bir yığın halinde yatan, fakat hurdahaş olmuş vücudunda hâlâ hayat bulunan Kazağa dokundu.

"Hem ilâç zayıftı. Zira orada, bu memlekette çok bol olduğunu gördüğüm hususi bir çeşit nebat yoktu. Burada ilâç kuvvetli olacak."

Makamuk: "Seni nehrin aşağısına göndereceğim," dedi, "kızak, köpekler ve altı avcı da senin olacak."

"Tereddüt ettin." diye Subienkow soğukça cevap verdi.

"İlk başta şartlarımı kabul etmemekle ilâcıma hakaret etmiş oldum. Şimdi daha fazla istiyorum. Yüz tane kunduz derisi istiyorum." (Makamuk alaycı bir tavırla dudak büktü.) "Yüz kilo da kurutulmuş balık istiyorum." (Makamuk başını salladı, zira balık bol ve ucuzdu.) "İki kızak istiyorum - biri benim için, öteki kürklerimle balıklarım için. Tüfeğim de geri verilmeli. Eğer beğenmedinizse biraz sonra fiat yükselecektir."

Yakaga reise bir şeyler mırıldandı.

Makamuk sordu: "Fakat ilâcının hakiki olduğunu nasıl anlıyacağız?"

"Bu çok kolay. Önce ormana giderim..."

Yakaga tekrar Makamuk'a birşeyler fısıldadı. Makamuk şüphe ile başını salladı.

Subienkow devam etti: "Benimle beraber yirmi avcı da gönderebilirsiniz. İlâcı yapmak için o nebatlarla bazı kökleri toplamak lâzım. Sonra iki kızağı getirip, içlerine balıkları, derileri ve tüfeği yerleştirir, benimle gidecek altı avcıyı da hazırlarsınız - işte ondan sonra da herşey hazır olduğu zaman ben ilâcı enseme sürüp boynumu şu kütüğün üzerine dayarım. Sen kendin baltanı üç kere vurursun."

Makamuk, kürk avcılarının bu en son ve en harikulâde tılsımı karşısında ağzı açık bakakaldı.

Polonyalı acele ile devam etti: "Fakat her darbeden evvel taze ilâç sürmeliyim. Balta keskin ve ağırdır, bir yanlışlık olmasını istemem."

Makamuk kabul ederek: "Ne istediysen olacak." diye haykırdı.

"İlâcımı yapmaya hazırlan."

Subienkow sevincini gizledi. Ümitsiz bir oyun oynuyordu, yanılmamalıydı. Mağrur bir eda ile konuştu.

"Acele etmedin. İlâcımı tahkir ettin. Bunu temizlemek için kızını bana vermelisin."

Kızı gösterdi; bu sipsivri bir köpek dişli, şaşı gözlü acaip bir mahlûktu. Makamuk kızmıştı, fakat Polonyalı soğukkanlılığında devam ederek yeni bir sigara sardı ve yaktı.

"Acele et." diye tehdit etti. "Çabuk olmazsan daha da çok isterim."

Bunu takip eden sessizlikte gözünden Kuzey manzaraları

silindi ve bir kere daha ana vatanını, Fransayı gördü ve bir kere de köpek - dişli kıza bakınca, başka bir kızı, gençliğinde ilk defa Paris'e gittiği zaman tanıdığı şarkıcı ve dansöz bir kızı hatırladı.

Makamuk sordu: "Kızı niçin istiyorsun?"

Subienkow kıza tartan bakışlarla bakarak: "Benimle beraber nehrin aşağısına gelmesi için. İyi bir eş olur. Hem de senin kanından biriyle evlenmek ilâcıma yakışır bir şereftir."

Tekrar o şarkıcı ve dansöz kızı hatırladı ve ondan öğrendiği bir şarkıyı yüksek sesle mırıldandı. Eski hayatını tekrar yaşıyordu, fakat bu intizamsız gayri şahsî bir şekilde idi; hayatının hâtıra resimlerine herhangi bir insanınkilermiş nazariyle bakıyordu. Reisin âni olarak sessizliği yırtan sesi onu korkuttu.

Makamuk, "İstediğin olacak," dedi. "Kız seninle beraber gidecek. Fakat ensene üç darbeyi de ben indireceğim."

Subienkow saklamadığı bir endişe ile, "Ama her seferinde ilâcı yeniden süreceğim," diye cevap verdi.

"Her vuruştan sonra ilâcı tekrar süreceksin. İşte kaçmaman için seninle gidecek avcılar da burada. Haydi şimdi ormana git de ilâcı topla."

Makamuk ilâcın değerine Polonyalının tamahkârlığı neticesinde inanmıştı. Yoksa bu ilâç o kadar değerli olmasa ölümün gölgesindeki bir adam kalkar da kocakarı gibi pazarlık eder miydi?

Polonyalı ve muhafızları ağaçlar arasında kaybolduktan sonra Yakaga: "Hem ilâcı öğrendikten sonra onu kolayca öldürebilirsin," dedi.

Makamuk, "Nasıl olur?" diye itiraz etti; "İlâcı buna imkân vermez ki."

Yakaga, "İlâcı sürmediği bir yeri olur herhalde," diye cevap verdi. "O kısmından mahvederiz onu. Belki de kulaklarıdır; çok âlâ, mızrağı bir kulağından sokar öbüründen çıkarırız. Yahut da gözleri olabilir. İlâç göze sürülemiyecek kadar kuvvetli olmalıdır herhalde."

Reis başını salladı, "Akıllısın Yakaga. Eğer başka şeytanî şeyleri yoksa öldürürüz."

Subienkow ilâcı için ham maddeler bulmakta gecikmedi. Eline ne geçerse topladı, çam dikenleri, söğüt ağacı kabuğu, biraz çam tahtası, avcılara karların altından çıkarttığı yosun-

lar. Birkaç donmuş kök malzemesini tamamladı, sonra kampa döndüler.

Makamuk'la Yakaga yanına çömelerek kazanda kaynayan suya attığı şeylerin cinsine ve miktarına bakmıya başladılar.

Subienkow, "Dikkat edin önce yosunlar atılmalı," dedi.

"Ve - a, evet, bir şey daha var - bir insan parmağı. Hey, Yakaga gel bir parmağını keseyim."

Fakat Yakaga ellerini arkasına gizleyerek kaşlarını çattı.

Subienkow yalvardı, "Sadece küçük bir parmak."

Makamuk emretti, "Parmağını ver, Yakaga."

Yakaga etraflarında işkence ile öldürülen insanların artıklarını göstererek hırladı, "Burada parmak çok."

Polonyalı itiraz etti, "Canlı bir insanın parmağı olmalıdır."

"O halde canlı bir insanın parmağını alacaksın." Yakaga yerde yatan Kazağa yaklaşarak bir parmağını kesti.

Kanlı ganimetini Polonyalının önündeki karlara fırlatarak, "Henüz ölmedi," dedi. "Hem de iyi bir parmak, zira kocaman."

Subienkow parmağı kazanın altındaki ateşe atarak, şarkı söylemeğe başladı. Böylece ciddiyetle söylediği bu şarkı Fransızca bir aşk şarkısıydı.

Sonra izah etti: "Bu söylediğim kelimeler olmazsa ilâcın hiç bir değeri kalmaz. Kelimeler ona asıl kuvvetini verir, işte hazırlandı bile."

Makamuk, "Kelimeleri yavaşça söyle de öğreneyim," diye emretti.

"Tecrübeden evvel olmaz. Balta üç kere boynuma çarpıp geri döndükten sonra sana kelimelerin tılsımını öğreteceğim."

Makamuk endişe ile sordu, "Fakat ya ilâç iyi değilse?"

Subienkow hiddetle ona döndü, "Benim ilâcım daima iyidir. Ama eğer iyi değilse beni de ötekiler gibi yaparsınız. Beni de parça parça kesin?" Kazağı işaret etti. "Ona yaptığınız gibi. İlâç soğudu. İşte böyle enseme sürüyor ve şu tılsımı söylüyorum."

İğrenç şeyi ensesine iyice sürerken, büyük bir ciddiyetle Marseillaise'in bir satırını hafifçe mırıldandı.

Bir çığlık gösterisini yarıda kesti. Dev Kazak, hayatiyetinin son bir şahlanışı ile dizleri üzerine kalkmıştı. Big İvan

ispazmoza tutulup karlar arasında çırpınırken Nulato'lardan kahkahalar, hayret ve takdir nidaları yükseldi.

Subienkow bu manzaradan fenalaştı ama hislerine hâkim olarak kendini hiddetlenmiş gibi gösterdi.

"Bu böyle olmaz." dedi. "Onun işini bitirin, sonra tecrübeyi yaparız. Hey, Yakaga, şunun sesinin kesilmesine yardım et."

Bu yapılırken Subienkow Makamuk'a döndü.

"Unutma ki çok hızlı vuracaksın. Bu çocuk oyunu değil. Al şu baltayı da şu kütüğe vur bakalım, erkek gibi indirebiliyor musun?"

Makamuk itaat etti, azim ve enerji ile iki kere vurarak büyük bir parça kopardı.

"Çok iyi.' 'Subienkow Çarın polisleri tarafından Vargova'da tevkif edildiğindenberi kendini saran vahşetin sembolü gibi etrafında duran vahşi yüzlere baktı ."Makamuk, baltanı al da şöyle dur. Ben yatacağım. Elimi kaldırınca vur, bütün kuvvetinle vur. İlâç iyidir ve balta enseme çarptıktan sonra geri fırlayacaktır."

Koşulu köpeklere, balık ve kürklerle dolu iki kızağa baktı. Tüfeği derilerin üstünde duruyordu. Muhafızı olacak altı tane avcı da kızakların yanında idi.

Polonyalı, "Kız nerede?" diye sordu. "Tecrübeye başlamadan evvel onu da kızakların yanına getirin."

Bu da tamamlandığı zaman Subienkow karların arasına yattı ve başını uyumaya hazır yorgun bir çocuk gibi kütüğün üzerine dayadı. O kadar kasvetli yıllar yaşamıştı ki hakikaten yorgundu.

"Seninle ve kuvvetinle alay ediyorum, ey Makamuk,' 'dedi. "Vur, hızlı vur."

Elini kaldırdı. Makamuk baltayı, kütük yarmak için kullandığı geniş baltayı kaldırdı. Parlak çelik donuk havada parıldadı, bir saniye Makamuk'un başı üzerinde durakladı, sonra Subienkow'un çıplak ensesine indi. Eti ve kemiği yararak alttaki keresteye kadar girdi. Şaşkın vahşiler başın kan damlayan kütükten bir metre öteye fırladığını gördüler.

Büyük bir şaşkınlık ve sessizlik vardı, sonra akıllarına ilâç diye bir şey olmadığı fikri geldi. Kürk hırsızı hepsinden akıllı çıkmıştı. Bütün esirler arasında sadece o işkenceden kurtulmuştu. Oynadığı koz bu idi. Bir kahkaha tufanı yüksel-

di. Makamuk utançtan başını eğdi. Kürk hırsızı onu kandırmıştı. Bütün kabilesi önünde onun yüzünü kara çıkarmıştı. Hâlâ gülmelerinde devam ediyorlardı. Makamuk döndü ve başı eğili olarak oradan uzaklaştı. O andan itibaren artık Makamuk olamıyacağını biliyordu. Yüz karası olacaktı; utancı ölünceye kadar geçmiyecekti, ve kabileler baharda balık avı; yazda trampa için toplandıkları zaman ateşler etrafında kürk hırsızının nasıl bir vuruşta yüz karasının eli ile rahatça öldüğü hikâyesi dolaşacaktı.

Genç bir küstahın "Yüz karası kimdi?" diye sorduğunu şimdiden işitiyordu. "Yüz karası" diye cevap verilecekti. "Kürk hırsızının kafasını kesmeden evvel Makamuk olan adamdı."

S O N

İÇİNDEKİLER

VARLIK
BUYUK
cep
Kitapları

Jack London'dan dilimize daha önce de tek tük tercümeler yapılmıştır, ama bu usta yazarı gerçek kudretiyle ilk defa Türk okuyucularına tanıtıp sevdirecek olan kitapların, öyle sanıyoruz ki bu ilki olmuştur.

Amerikan edebiyatının bu ele avuca sığmaz yazarı dondurucu kutup bölgeleriyle Meksikanın kavurucu ovaları arasında dolaştırdığı gözleminden bize unutulmıyacak sahneler bırakmıştır. Denebilir ki sonsuz karlar ikliminin ıssızlığını ve korkunçluğunu kimse onun kadar iyi canlandıramamıştır.

Bu kitapta toplanan uzun hikâyeleri London'un eserleri arasında yaşamıya en çok hak kazanmış olanlardır.

2 lira